

"Vannak csillagok, melyeknek fénye világít a földön,
Mikor ők maguk már régen nincsenek helyükön.
Vannak emberek, akiknek csillogó emléke világít,
Amikor ők maguk már nincsenek köztünk.
Ezek a fények csillognak és különösen,
Ha sötét az éjjel: mutatják az utat az embernek."
(Szenes Hanna)

100 éve született Perics Péter

Drága Papa!

Még mindig hallom a hangodat, pedig már 19 éve elmentél, mégis minden pillanatban velem vagy. Ma is utat mutatsz.

Örökre belém ivódott a búcsúd. Beszélni már nem tudtál... hosszan rám néztél... majd megszorítottad a kezem... Te már a hosszú útra készültél, tudtad, hogy menned kell.

Tudod, Papa, a gyász, a fájdalom soha nem múlik el. Emlékek sora kavarog bennem, de ezek az emlékek már nem fájdalmat hoznak, hanem hálát, hogy Te voltál. Naponta beszélgetek Veled.

Gyökössy Endre református lelkész írta: „*Emlékezzünk, és megvidámodik a szívünk.*”

Száz éve születél Papa, s én hosszan nézem fényképedet, látlak... itt állsz mellettem, látom mozdulataidat, hallom mondataidat, érzem szeretetedet... s én emlékezem az együtt töltött időre...

S emlékezem az életutadra, arra az életútra, mely betekintést ad a 20. század oktatási világába, melyben éltél és dolgoztál.

Perics Péter élete, munkássága

Perics vármegye.
ABONY város.

Születési anyakönyvi kivonat.

Folyószám	A bejegyzés ideje (év, hó, nap)	A születés ideje (év, hó, nap)	A gyermek utóneve, neme, vallása	A szülők		A születés helye, és a születés nem az anya lakóhelyén történt	Aláírás előtti esetleges megjegyzések. Aláírások.
				Családi és utóneve, állása (foglalkozása), lakóhelye	Vallás, életkora		
	1924 októberi húsznapján szombathépen. 26. 19.	1924 októberi húsznapján szombathépen. 26. 19.	Perics Péter fiú ref.	Perics Péter munkás Károlyi utca 20. Abonyi t. 20.			A gyermek születését előzőleg bejegyezték a születési anyakönyvbe.
Utólagos bejegyzések. — Kiigazítások.				Királyi utca 20. 40.			

11. r. sz.

Tartalomjegyzék

1. A gyökerek	4.
1.1. <i>A szülői háttér és a család bemutatása</i>	4.
2. Diákévek - a gyermek-és ifjúkor	7.
2.1. <i>A hazai iskolarendszer Eötvös 1868. évi XXXVIII. törvényétől 1948-ig (elemi, polgári iskola és a tanítóképzés)</i>	8.
2.2. <i>Perics Péter elemi és polgári iskolás évei</i>	12.
2.3. <i>A nagykőrösi tanítóképzőben</i>	17.
3. Kezdő tanítóként – a piskói évek 1944-1950	28.
3.1. <i>Az általános iskola létrehozása és az iskolák államosítása, a szocialista oktatásügy kialakítása</i>	29.
3.2. <i>Az első állomáshely: Piskó</i>	30.
4. A vajszlói és a sellyei korszak (1950-1964)	40.
4.1. <i>Oktatásügy az 1950-es években és az 1961. évi III. törvény</i>	40.
4.2. <i>Perics Péter vajszlói munkássága</i>	41.
4.3. <i>A sellyei általános iskola és a Sellyei Járás Művelődési Osztályának élén</i>	50.
5. A Siklóson töltött esztendőik időszaka (1964 -2005)	54.
5.1. <i>Az oktatáspolitikai változtatási igénye, az 1972-es MSZMP KB határozata</i>	55.
5.2. <i>Az 1978-as tanterv és az 1985. évi I. törvény, valamint az 1993-as közoktatási törvényig vezető út</i>	56.
5.3. <i>Az utolsó pályaszakasz Perics Péter életében</i>	60.
5.3.1. <i>Az oktatásügyben végzett munka</i>	60.
5.3.2. <i>A közéleti és tudományos munkásság</i>	69.
6. Mellékletek	76.
7. Táblázatok, ábrák jegyzéke	120.
8. Irodalomjegyzék	122.

1. A gyökerek

1.1. A szülői háttér és a család bemutatása

Édesapám, Perics Péter Pest vármegyében, Abonyban, 1924. augusztus 19-én egyszerű emberek, iparos család harmadik gyermekeként látta meg a napvilágot.

Mivel az első Péter, nem sokkal születése után meghalt, ő is a Péter keresztnévet kapta. **Nővére: Perics Aranka** volt.

Nagyanyám szerényen, nagy szeretettel, vallásos szellemben nevelte gyermekeit. Nagyapámtól örökölte édesapám a könyvek szeretetét, a megismerés vágyát.

Az **édesanyja, Bálint Mária** 1893-ban született. Vasúti pályamunkás, Bálint Pál és B. Szabó Teréz leánya volt. Cselédként szolgált házassága előtt. 1970-ben, rákban halt meg.

Hogy nagy szegénységükön enyhítsen, azt tervezte a református vallású Bálint család, hogy kivándorol Amerikába. Minden munkalehetőséget kihasználva, elkezdték gyűjteni az útra a pénzt, végül megvették a hajójegyet. Útnak indultak... Londonból Southamptonba vonat szállította az embereket 1912 áprilisában, innen indult a hajó New Yorkba. A család lekéste a vonat indulását, így lemaradtak a hajóról. A hajó a 3547 férőhelyes Titanic volt. Mivel lekésték az utat, az életüket mentették meg, mert a Titanic elsüllyedt. 1912-t írtak ekkor. Hazatérve Abonyba a rokonság segítette a család újrakezdését.

Szintén 1893-ban született a görög-keleti vallású **édesapa, Perics Péter**, aki szerb állampolgár volt, Smederevo Palánkán Perics Nedelko és Sindja gyermekeként sokgyermekes családba érkezett. Szerb hadifogolyként került az első világháború idején Abonyba. A szerelem itt tartotta.

1918. december 29-én kelt egybe az abonyi református templomban Bálint Mária és Perics Péter.

Vegyes házasság az övék, két különböző nemzethez, valláshoz tartozó ember lépett házasságra. A különböző származás két különböző kultúrát, szokásokat, életmódot, etikát jelentett.

Két vagyontalan, szegény, de egymást szerető ember kötötte össze életét. Nagyapám lassan megtanulta a magyar nyelvet, feleségét Mariskának hívta.

1. ábra - Szülei esküvői képe

Óriási akaraterő volt mindkettőjükben, ezt az akaratot, tenni akarást gyermekeikbe plántálták.

A házasságkötés után nehezen indult a szülők közös élete. Családi fészket kellett rakni. A **szülői ház Abonyban a Kinizsi Pál utca 5. szám** alatt épült fel.

2. ábra - A szülői ház

Nagyapám a nősülés után, mint gazdasági konvenció sziígyártó kezdte az életét. A báró Harkányi-féle uradalomnak volt konvenciósa.¹ Az 1950-es években háztartásbolti alkalmazott volt. A helyi KIOSZ titkárának választották. Járási és helyi tanács tag volt. Az abonyi Kisipari Szövetkezet elnökeként ment nyugdíjba, abból az intézményből, melyet ő alapított. 1968-ban szívinfarktusból halt meg.

A két világháború közötti időszakban az írástudatlanság, az élelmezési hiány, a kor rettegett betegsége, a tbc és a szenvedélybetegség: az alkoholizmus sok család életét jellemezte.

A Perics családban mindenki megtanult írni – igaz nagyapám nehezen birkózott meg a cirill betűk után a magyarral -, étel is jutott mindig az asztalra, nem ütötte fel fejét az alkoholizmus, de a pusztító tbc elvitte az első fiúgyermeket. Szerető, védő közösségben nőtt fel Aranka és Péter, akit nagyanyám mindig Peti-kémnek szólított.

3. ábra - A Perics család 1934-ben: id. Perics Péter, Perics Aranka, ifj. Perics Péter, Perics Péterné (született Bálint Mária)

4. ábra - Perics Aranka és Péter

¹ Konvenció: Éves szerződéssel alkalmazott.

Perics Aranka (1921 - 2000) erdélyi fiúhoz ment feleségül. A házasságukból egy leánygyermek, Piroska született, aki magyar-történelem szakos tanár lett.

5. ábra - Finna Györgyné, Finna Piroska és Finna György

Perics Aranka férje, Finna György az utolsó tanítóképzős éveit Nagykőrösön végezte. Ősi református erdélyi család fia volt. Édesanyja, Makkai Róza, Makkai Sándor erdélyi püspök testvére. A kultúra szeretetét otthonról hozta, így a sógorok könnyen egymásra találtak. Egy rövid erdélyi kitérő után nyugdíjba vonulásukig Abonyban éltek, ott dolgoztak. Finna Györgyné, Perics Aranka az egészségügyben végzett munkát, majd a helyi bölcsőde vezetőjeként ment nyugdíjba. Finna György az abonyi polgári iskola utódként létrejövő Gyulai Gaál Miklós Általános Iskola tanára, majd igazgatója lett.

A nyugdíjas éveket Siklóson töltötték. Ideköltözésüknek két oka volt, együtt legyen a család, illetve közelebb legyenek leányukhoz, aki az akkori Jugoszláviába ment férjhez. Jelenleg Szigetszentmártonban él Piroska.

Édesapám nagyon szerette Abonyt, a szülővárosát, míg éltek a szülei vonattal, majd Trabanttal, később Skodával, amikor csak tudott, utazott haza hozzájuk, kezdetben egyedül, majd családotstul.

6. ábra – Családlátogatáson Abonyban: az első képen: édesapám szülei, a második képen: (balról jobbra): édesanyja, Finna Piroska, Finna György, Finna Györgyné, Perics Péter, Perics Péterné, édesapja)

Édesapám szülei halála után testvérét látogatta meg Abonyban, és ilyenkor benézett mindig a Bálint rokonsághoz is. Aztán már többnyire a halottak napi látogatás vitte az abonyi református temetőbe.

Élete végig tartotta a kapcsolatot Györe Pállal, az abonyi múzeum vezetőjével, sokat leveleztek, az abonyi és a siklói helyi újságok váltották egymást.

Egy alkalommal hosszasan tartotta kezében a frissen megküldött abonyi lapot, majd ezt mondta:

„Nem hiába vagyunk rokonlelkek Györe Palival, szívemből szólt az újságban.”

Györe Pál a következőket írta az abonyi újságban:

„Igaz, nem emelkednek dombok-hegyek, az ős Zagyva és a Tisza is - melynek vize egykor itt volt „vendég” nálunk - elhagyott bennünket, még csak egy romos erősségünk sincs.

Mégis miért dobban akkorát a szívünk, ha távolból érkezve meglátjuk az abonyi két tornyot, az abonyi tájat, apáink, elődeink születési helyét, a temetőket, ahol nyugsznak, gyermekkorunk színes világának és a kék ég hatalmas kupolája alatt zajló életünk mindennapjainak színterét?

Azért, mert itthon vagyunk, hazánk picinyke darabján, melyet szeretünk!”

2. Diákévek - a gyermek-és ifjúkor

Édesapám elemi és polgári iskolába szülőhelyén, Abonyban járt. Ezt követően 1939-ben a Nagykőrösi Református Líceum diákja, 1944-ben tanítói oklevelét a Nagykőrösi és Dunamelléki Református Tanítóképző végzőseként vette át.

A 20. század húszas, harmincas éveiben számos iskolatípus szerepelt a magyarországi oktatásügy palettáján. Klebelsberg Kunó, majd Hóman Bálint voltak a kor közoktatásának miniszterei. Kultúrpolitikájuk igen hasonló volt: a nemzetnevelés és a keresztény vallásos érzület kialakítása képezte oktatáspolitikájuk alapját. Céljuk a nemzeti egység megteremtése volt, nemzeti és hazafias érzelmekre alapozva. Az ehhez vezető eszközt az oktatásban látták, ezért nagy gondot és jelentős anyagi eszközöket fordítottak a kultúra továbbadására.

Elemi majd polgári iskola, líceum, tanítóképző – oktatási intézmények, melyekben tanult édesapám, gyermek-és ifjúkorának néhány jellemző iskolája.

Milyen is volt ez a hazai iskolarendszer? Hogyan indult a magyarországi iskolarendszer polgári jellegű átalakítása? Hogyan alakult, változott addig az időszakig, melyben Perics Péter gyermek-és ifjúkorát töltötte?

2.1. A hazai iskolarendszer Eötvös 1868. évi XXXVIII. törvényétől 1948-ig (elemi, polgári iskola és a tanítóképzés)

A XIX. század első felében a magyar iskolák életét lényegében az 1777-es és az 1806-os Ratio Educationis rendelkezései irányították, szabták meg.

Az 1845. évi népiskolai szabályzat – Magyarország elemi tanodáinak szabályai – összegezte és vitte tovább az elemi népoktatás reformkori fejlődését, eredményeit. 1848-ban Eötvös József népoktatási törvényjavaslata lekerült a napirendről, tervei nem valósultak ekkor még meg. 1849-ben Ferenc József jóváhagyta a középiskolák átszervezéséről intézkedő szabályzatát, az Entwurf-ot,² mely Magyarországra is kiterjedt. A magyarországi iskolarendszer polgári jellegű átalakítása, modern értelemben vett „közoktatássá” válásának több évtizedes folyamata hazánkban a kiegyezés után, a XIX. században indult meg. Az előkészítés, az alap megteremtése: Eötvös József érdeme. Eötvös álma a népoktatásról szóló 1868. évi XXXVIII. törvény elfogadásával vált valóra. „A törvény büntető szankcióval kimondja az általános tankötelezettséget a 6. évtől a 12., illetve a 15. életév betöltéséig. Népoktatási törvényünk demokratikus és liberális szellemű. Az iskolaállítás jogát megadja a községeknek, a felekezeteknek és ezeken keresztül a nemzetiségeknek, továbbá a jogi személyeknek és magánosoknak is. Népoktatásunk alap-törvénye az elemi iskolákban két tagozatot szervezett; a hat évig tartó mindennapi és a három évre terjedő ismétlő iskolát.³ Mindkét tagozatot önálló céllal és külön tantervvel.”⁴

Hazánkban a polgári iskola „előfutárai” a XVIII. század utolsó évtizedeiben jelentek meg, amikor is a mezőgazdasági áruterelés kibontakozott, az eredeti tökefelhalmozódás felgyorsult, és néhány városunkban önálló réteggént jelentkezett a „harmadik rend”: a polgárság.

A már polgári iskolának nevezhető oktatási intézményeket Magyarországon elsőnek a németajkú evangélikus városi polgárság létesített a XVIII. század végén (1785 - Pozsony; 1798 - Sopron). A századforduló után például Lőcsén, Késmárkon, majd a reformkorban többek között Brassón és Pesten is létesültek ilyesfajta iskolák.⁵

Magyarországon tehát a polgári nemzetté válás folyamata a XVIII-XIX. század fordulóján indult meg, s nemcsak gazdasági – politikai, hanem kulturális téren is jelentkezett. A polgárosodás folyamata hívta életre a polgári iskolát.

Az intézmény ügyének kiemelkedő szószólója a XIX. században: Csengery Antal volt.

² Ennek alapján az 1806 óta hatosztályos gimnáziumot nyolcosztályos humán gimnáziummá szervezték át, mellette létrehozták a reáliskolát. Az Entwurf írta elő a nyolcosztályos középiskolai tanulmányok végére az érettségi vizsgát. Többszöri tartalmi váltással, de lényegében ez a középiskolai szervezet élt 1948-ig.

³ Az 1. világháború után megfigyelhető az a folyamatos törekvés, hogy a népiskolai oktatást nyolcosztályosra terjesszék ki. Ezt a törekvést zárta le az 1940. évi XX. törvénycikk, de az életbeléptetés elmaradt. A továbblépés 1945-ben történt.

⁴ BÁBOSIK István – MEZEI Gyula: Neveléstan. Telosz Kiadó, Budapest, 1994.

⁵ Dr. SIMON Gyula: A polgári iskola és a polgári iskolai tanárképzés története. Tankönyvkiadó Budapest, 1979. 10.

A polgári iskola kodifikálására az 1868. XXXVIII. tc. (a népoktatási alaptörvény) V. fejezetének C pontjában került sor a 67-79. §-okban. A törvény 67. §-a szerint „a nagyobb községek, melyeknek anyagi ereje engedi, kötelesek felső népiskola helyett polgári iskolákat állítani és tartani fenn, a község lakosai számára felekezeti különbség nélkül.”⁶

A polgári iskolába a népiskola 4. osztályának elvégzése után léphettek a tanulók. A fiúknak hat, a lányok számára négy osztályos volt.

Tantárgyait a gyakorlati hasznosság, a polgári életforma szükségletei alapján állították össze.

A polgári iskola fejlődésének egyik jelentős mozzanata volt az ötödik és hatodik osztályok fokozatos elsorvadása. A két felsőbb osztály iránt már kezdettől fogva kevés érdeklődés mutatkozott.

Ennek fő okát abban látták, hogy a polgári felső osztályait végzett tanulóknak alig volt több esélyük a boldoguláshoz, mint a negyedik osztályt végzetteknek.

A négyosztályos polgári kielégítette egyes polgári rétegek művelődési igényét, ezért megszilárdult.

„Nem válik a tudós középiskolák pótlékává, felemás szakiskolává, és a közoktatásügy egész rendszerébe egyre inkább a középfokú szakképzés előkészítésével illeszkedik bele.”⁷

Ezt a kialakult rendszert stabilizálta az 1918-as új tanterv is, amely a 4. osztály végéig is befejezett egészet alkotott.

Az iskolák száma és az itt tanulók létszáma fokozatosan növekedett.⁸

tanév	iskolák száma	tanulók létszáma
1880/1881	110	9940
1900/1901	299	45231
1917/1918	550	137786

1. táblázat - A polgári iskolák száma és a tanulói létszáma

Az első világháború után gróf Klebelsberg Kunó kultuszminisztersége alatt (1922- 1931) a kultúrtárca súlya növekedett, részesedése az összköltségvetésben 9-10% körül mozgott.⁹

Az 1924-ben kiadott Rendtartási Szabályzat összefogta, és az iskola tanulmányi, nevelési, fegyelmi és adminisztrációs ügyeit egységesítette.

Az 1927. évi XII. törvénycikk megreformálta a polgári iskolát, középfokú iskolává nyilvánította azt, s mint sajátos iskola megtalálta helyét a közoktatásügy rendszerében.

Az intézménytípus feladatául a vallásos, erkölcsös és nemzeti szellemben gyakorlati irányú általános műveltség biztosítását szabta meg a törvény.

⁶ EÖTVÖS József: Kultúra és nevelés. Magyar Helikon, 1976. 374.

⁷ Dr. SIMON Gyula: i. m. 27.

⁸ DOBOS László: Az egykori polgári iskola szerepe iskolarendszerünkben. Pedagógiai Szemle 1970. 12. szám 1134.

⁹ Dr. SIMON Gyula: i. m. 64.

A polgári leányiskolákban ehhez még egy feladat is járult: a művelt, magyar polgári háziasszony nevelése.

A polgári fiúiskola rendes tantárgyai a következők voltak:

- hit- és erkölcsstan,
- magyar nyelv,
- német nyelv,
- történelem,
- földrajz,
- számtan és mértan, könyvvitel,
- ásványtan és vegytan,
- természettan,
- élet- és egészségügyi ismeretek,
- közgazdasági és jogi ismeretek,
- mezőgazdasági és ipari ismeretek,
- ének,
- rajz, szépírás,
- testgyakorlás,
- kézimunka

Rendkívüli tantárgyként valamely élő nyelvet, gyors- és gépírást és zenét is lehetett tanítani.¹⁰

A törvény nyomán életbe lépő Tanterv és Utasítás a polgári iskolát az általánosan képző iskolák közé sorolta.

Kísérletekkel, kirándulásokkal, gyakorlati példák alkalmazásával kívánta elérni, hogy az iskola elvégzése után tanulói az önálló munkához szükséges ismeretekkel rendelkezzenek.

A törvény 1930-as végrehajtási utasítása négy nagy területet nevezett meg a nevelés területén:

1. vallásos nevelés – részvétel a lelki gyakorlatokon és a vasár- és ünnepnapon tartott istentiszteleteken,
2. erkölcsi nevelés – egyszerűségre, kötelességtudatra, felelősségérzetre való nevelés; – felkészítés a női hivatásra,
3. nemzeti szellemű nevelés – a nemzeti múlt tisztelete,
4. gyakorlati életre nevelés – beilleszkedés a társadalomba, a felnőttek mindennapi életébe.¹¹

¹⁰ Dr. SIMON Gyula: i. m. 65-66.

¹¹ Dr. SIMON Gyula: i. m. 68.

A polgári iskola húszas évek végén kialakult rendjében 1945-ig alig történt változás. 1940-ben új polgári iskolai Rendtartás lépett életbe, mely az iskolavezetés, ügyvitel, s igazgatás egységesítéséről rendelkezett. S hangsúlyozta azt, hogy az iskolai munkában a nevelés területére még nagyobb gondot kell fordítani. Ez a tendencia a 30-as évek közepétől a „keresztény- nemzeti” nevelés területén a következőkben jelentkezett: nőtt a torna és a sport jelentősége, s ezzel a testgyakorlás óraszámja. Az állampolgári nevelés – azaz a nemzeti közösséghez való tartozás tudatának erősítése, valamint a „népies” nevelés, a paraszti gyökerekhez való visszanyúlás, a népi tehetségek felkarolása.¹²

Iskolarendszerünkben változást hozott az 1940. évi XX. törvénycikk, mely elrendelte a nyolcosztályos népiskola bevezetését. A törvényt több VKM- rendelet követte. Rendelet szabályozta a polgári iskolába történő továbbtanulást is. A népiskola 5. osztálya után a polgári második, 6. osztálya után a harmadik, 7. vagy 8. osztály után pedig a negyedik osztályba léphettek át azok a tanulók, akik a felvételi vizsgát sikeresen letették.¹³

Az ideiglenes nemzeti kormány 1945. augusztus 16-án kelt 6650/1945. ME számú rendeletével kimondta, hogy a népiskola 1-8., a gimnázium, illetve a polgári iskola 1-4. osztályai helyett „általános iskola” elnevezéssel új, nyolcosztályos iskolát kell szervezni.¹⁴

Az egységes általános iskola elnevezésben is kifejeződött az az elképzelés, hogy a jövőben a fiatal korosztályok társadalmi helyzetükre tekintet nélkül egységes képzésben részesüljenek.

A tanítóképzés történetében Magyarországon a XIX. század eleje hozott komoly változást, az első önálló intézmény megjelenésével. 1828-ban nyitotta meg kapuját az egri tanítóképző, mely az első magyar tannyelvű hazai intézet volt. Két évfolyamos volt a képzés, azok a fiúk juthattak be, akik elvégezték a gimnázium négy osztályát, így 14-15 évesek voltak. Sikeres képesítő vizsga után segédtanítók lettek, majd néhány év után tanítók. A reformkorban több tanítóképzőt létesítettek (pl. Pécs, Veszprém, Esztergom, Pest, Szeged, Miskolc, Érsekújvár, Nagykanizsa). Az 1845-ös népiskolai szabályzat elrendelte, hogy ezt követően az újonnan alkalmazott tanítóknak rendelkezniük kell a két évfolyamos tanítóképzőben szerzett képesítéssel.

1867	35 tanítóképző	5 tanítónőképző
------	----------------	-----------------

2. táblázat A tanító-és tanítónőképzők száma 1867-ben

1867-ben mindegyik képző felekezeti fenntartású volt. A magyar tanítóképzés történetében új korszak kezdődött 1868-cal. Az 1868. évi népoktatási törvény megreformálta a korábbi szervezetet, a tantervi

¹² JÓBORU Magda: A köznevelés a Horthy- korszakban. Kossuth Tankönyvkiadó Budapest, 1972. 166- 177.

¹³ JÓBORU Magda: i. m. 199.

¹⁴ KNAUSZ Imre: Az általános iskola létrehozása 1945-1948. Pedagógiai Szemle 1990. 1. szám 3- 13.

anyagot. A képzés három évfolyamos lett, az intézetek mellé gyakorlóiskolát, illetve gyakorlókertet kellett létesíteni. A törvény állami anyagi alapokból új intézetek felállítását írta elő. A három évfolyamos képzőbe 15 éves korban léphettek a növendékek a középfokú iskola négy osztályának elvégzése után, a tanítóképző elvégzése után egy vagy két évig segédtanítóságot vállalt a tanítójelölt, ezt követően képesítő vizsgát tett az elméleti tárgyakból, illetve a gyakorlati tanításból. Sikeres vizsga után kapta meg a tanító oklevelét. 1869-ben jelent meg az első állami tanító- és tanítónőképző intézeti tanterv. A felekezeti képzők is három évfolyamossá alakultak át.

A tanítóképzés idejének három esztendőről négy évre való felemelését 1881-ben határozták el. Mivel a négy évet nem törvénnyel, hanem miniszteri rendelettel vezették be, ezért ezt az államon kívül senki sem tartotta magára nézve kötelezőnek. Csak a századfordulót követően sikerült e rendeletnek érvényt szerezni, egyöntetűvé téve a képzés külső keretét. A fejlesztések eredményeként a dualizmus legvégén, 1918-ban Magyarországon már harminc állami képző mellett harminchárom római katolikus, nyolc református, hét – hét görög katolikus és evangélikus, öt görög keleti és egy izraelita működött. Miniszteri intézkedést követően 1920-ban ismét meghosszabbították a képzési időt, hat évfolyamossá kezdték átszervezni a képzőket. 1923-ban egy újabb rendelkezés öt évfolyamban véglegesítette a tanítóképzés szervezetét. A két világháború közötti időszakban a tanítóképzés intézményei jelentős pedagógusképző intézménnyé fejlődtek.

1938-ban a magyar országgyűlés a tanítóképzés gyökeres reformjáról rendelkezett. Elrendelték a hat-éves tanító-és tanítónőképzést, a négyéves tanítóképző líceumra épülő kétéves tanítóképző akadémia keretei között. Az 1938/39-ei tanév már eszerint a döntés szerint indult. A második világháború miatt nem valósult meg ez az elképzelés, s három év után a három líceumi osztályt a korábbi tanítóképző 4-5. évfolyamainak tananyagával fejezték be. 1948-ban a felekezeti iskolák államosításával a felekezeti tanítóképzőket is államosították.

2.2. Perics Péter elemi és polgári iskolás éve

7. ábra - Perics Péter elemi iskolás korában

Abonyban több felekezet tartott fenn elemi iskolát. A **református elemiben** kezdte meg tanulmányait édesapám. Akkori elemi iskolai emlékei közül a legmaradandóbb – ezt említette legtöbbször – élménye az volt, amikor ünneplő ruhában kivezényelték az iskola tanulóit a vasút mellé sorfalat állni. Tudták, hogy ilyenkor Horthy kormányzó úr utazik haza a kenderesi birtokára.

A **polgári iskolai Tanulmányi Értesítő** szerint az abonyi elemi iskola öt osztályát végezte el, ezt követően iratkozott át a polgári iskola első osztályába az 1935- 1936. tanévben, nem magán, hanem rendes tanulóként.

8. ábra - A polgári iskolás években

Az akkori oktatási rend szerint mehetett volna már egy évvel korábban a polgáriba. Nem tudni, hogy miért járt egy évvel tovább az elemibe. Feltételezhető, de nem igazolható, hogy az akkor honos szülői gyakorlatot követték szülei. A 20. század első felében a továbbtanulni szándékozó gyerekek egy részét, főként a fiúkat szülei tovább járatják elemibe, hogy minél jobban megállja gyermekük helyét az új iskolában.

9. ábra - Unokatestvérével, Bálint Pállal, aki osztálytársa volt a polgáriban (a jobboldali fiú Perics Péter)

Az abonyi polgári iskola állami intézmény volt, fiúkat és leányokat egyaránt fogadott. Abonyi Magyar Királyi Állami Polgári Fiú-és Leányiskola¹⁵ nevet viselte. Az iskola igazgatója: Gerl Árpád ebben az időszakban. A polgári iskolában töltött évei alatt három osztályfőnök váltotta egymást, mely az értesítői aláírásokból tudható meg.

A Tanulmányi Értesítő tartalmazza a félévi értesítőt és az év végi bizonyítványt. Az Értesítőből megtudható, hogy ebben az időszakban a polgári iskolákban tanuló diákok milyen tantárgyakat tanultak, s milyen érdemjegyeket használtak ezen időszakban, illetve az is, hogy az előmenetelen kívül a magatartás és az írásbeli dolgozatok külső alakjának értékelésére is használtak érdemjegyeket, de megnevezésük egy kivétellel eltérő volt. A tanulók eredményét általános osztályzatban is rögzítették.

Érdemjegyek	Magaviselet	Előmenetel	Írásbeli dolgozatok külső alakja
1	példás	jeles	csinos

¹⁵ 1901-ben indult községi fenntartásban a polgári iskola, s rögtön kérvényezték is államosítását, mely a következő évben meg is történt.

Érdemjegyek	Magaviselet	Előmenetel	Írásbeli dolgozatok külső alakja
2	jó	jó	rendes
3	tűrhető	elégséges	tűrhető
4	rossz	elégtelen	rendetlen

3. táblázat – A polgári iskolai Tanulmányi Értesítőben használt érdemjegyek

Érdekessége ennek az időszaknak, hogy négyfokozatú volt az értékelő skála, négy kategória használatával bírálták el a gyerekek tanulmányi munkáját: *jeles (1) - jó (2) - elégséges (3) - elégtelen (4)*. Az iskoláztatás ezen időszakában a szorgalmat külön nem értékelték.

A polgári iskolában töltött évek alatt Perics Péter magaviseletét egy esztendő kivételével - ekkor jó minősítést kapott – példásra értékelték. Írásbeli dolgozatai: rendesek voltak, a polgári második osztályában: tűrhető a minősítés.

A tanulmányi előmenetelében az általános osztályzat az 1-2. és a 4. osztályban jó volt, harmadik osztályban: elégséges.

A következő tantárgyakat tanulta polgári iskolásként:

hit-és erkölcstan	1-4. osztályban
magyar nyelv	1-4. osztályban
német nyelv	1-4. osztályban
történelem	2. osztálytól
földrajz	1-4. osztályban
számtan, mértan, könyvvitel	1-4. osztályban
növénytan és állattan	1-2. osztályban
ásványtan és vegytan	4. osztályban
természettan	3. osztályban
élet-és egészségügyi ismeretek	4. osztályban
közgazdasági-és jogi ismeretek	4. osztályban
mezőgazdasági és ipari ismeretek	1-4. osztályban
rajz, szépírás	1-4. osztályban
kézimunka	1-4. osztályban
ének	1-4. osztályban
testgyakorlás	1-4. osztályban

4. táblázat - Polgári iskolai tantárgyak

Rendkívüli tantárgyat is tanult 4. osztályban: gyorsírást.

Az Értesítőtől az is kiderül, alig hiányzott a tanítási óráról, évente 5-7 napot volt távol.

A Tanulmányi Értesítő rögzíti a félévenként megítélt **tandíjkedvezményt** is. A kedvezmények kialakult rendszere ösztönző erővel hatott a diákok tanulmányi munkájára, mivel a tandíjkedvezmény elbírálásában a szociális helyzet mellett kiemelkedő szerepet kapott a tanulók tanulmányi eredménye és magavi-selete.

A kapott díjkedvezményének foka:

1. osztályban	
1. félév	1. fokozat
2. félév	1. fokozat
2. osztályban	
1. félév	2. fokozat
2. félév	1. fokozat
3. osztályban	
1. félév	2. fokozat
2. félév	1. fokozat
4. osztályban	
1. félév	1. fokozat
2. félév	3. fokozat

5. táblázat – A kapott díjkedvezmények fokozatai

Az abonyi polgári iskolában több **ifjúsági egyesület** is működött. Édesapám tagja volt a 916. számú Abonyi Lajos nevét viselő **cserkészcsapatnak**.¹⁶ A csapat az Országos Magyar Cserkészszövetség tagja volt. A cserkészszövetség által előírt próbák anyagát őrsi- és csapat-összejöveteleken sajátították el, illetve a kirándulásokon. A kirándulásokon megfigyeléseket, távolságméréseket végeztek, elrejtett tárgyakat kutattak fel térkép segítségével és megtanulták a sátorverést is. A kiképzésben a cserkészek tanulását cserkészkiadványok segítették. Nem kellett tagsági díjat fizetni a csapattagoknak, de önkéntes hozzájárulással segíthették a költségeket. A fő bevételi forrást a testnevelési járulék 10%-a képezte, melyet az Országos Szövetség tagsági díjára, a Magyar Cserkész előfizetésére, könyvek vételére fordítottak. Műsoros esteket tartottak, melyek bevétele a csapat felszereléseit bővítette.

¹⁶ A cserkészlet a XX. század nagy hatású, reformpedagógiai ihlettségű pedagógiai mozgalma. Alapítója az angol Robert Baden-Powell, aki 1908-ban hozta létre első cserkészcsapatát. Hazánkban a cserkészmozgalom a két világháború között bontakozott ki.

Jól példázza a polgári iskolások összetartozását, hogy a végzéskor megfogadták, tíz év múlva találkozni fognak. Fogadalmukat díszes lapon örökítették meg, s aláírásukkal pecsételték meg.

Így szólt a fogadalom szövege:

„Kérjük az Istent, hogy 10 év múlva mint Nagymagyarország gyermekei üdvözülhessük egymást szeretett iskolánk falai között!

Mi legyőzhetetlen fegyverekkel szállunk sikra a magyar igazságért: istenfélelem, honszeretet, hősök tisztelete, becsületes munka, erős akarat! Soha nem szabad felednünk, hogy lelki gazdagságunkat Istenünk és szüleink után elsősorban jó tanárainknak köszönhetjük! Nem leszünk hálátlanok!”¹⁷

A fogadalmat aláírta az igazgató, az osztályfőnök és a hitoktató, illetve a harminchat polgári iskolát végző kisdíák. Megfogadták, hogy 1949-ben találkoznak pünkösöd hétfőjén. A találkozó megszervezésért két diák felelt. A tízéves találkozóra szinte mindenki elment, ott volt édesapám is.

Még a polgári iskolai Tanulmányi Értesítő igazolja, hogy a nagykőrösi líceumba iratkozott 1939. szeptember 7-én.

10. ábra - A polgári iskola 1938/39-es tanévben végzett fiú növendékei (az első ülő sorban balról a hetedik fiú Perics Péter)

¹⁷ A polgári iskolai fogadalom szövege az eredeti helyesírás szerint olvasható.

2.3. A nagykőrösi tanítóképzőben

Nagyon szeretett volna továbbtanulni, azonban szülei anyagi helyzete ezt nehezen engedte meg, mert nagy anyagi megterhelést jelentett számukra a tandíj és az internátusi díj fizetése.

Hogy tanulmányait elvégezze, saját erejére is kellett támaszkodnia. Minden nyáron napszámba járt, napszámmal kereste meg a tandíját. A Gerje – Perje csatornázási, majd később a Duna – Tisza csatorna építési munkálataiban dolgozott.

Az egyetlen kiemelkedési lehetőséget látta e tanulmányokban, ezért is vágyott a nagykőrösi pre-pák¹⁸ közé. A híres Váczy¹⁹- korszak diákja lett. Az intézmény szellemisége a Váczy - korszakban a tanulóknak maradandó élményeket nyújtott, hivatástudatra, önbecsülésre, a társak tiszteletére, szeretetére, hazaszeretetre nevelt. A jellemformáló munkát jól képzett tanárok segítették.

11. ábra - Csatornaépítésen - (A klott gatyás, ásóra támaszkodó legény Perics Péter)

Egy évvel korábban – mint fentebb is olvasható - fontos állomáshoz ért a magyar tanítóképzés, így a Nagykőrösi Tanítóképző is. Az 1938. évi XIII. törvénycikk a líceumról és a XIV. törvénycikk a tanítóképző akadémiáról megváltoztatta az 1923-24. iskolai évtől kezdve érvényben lévő öt évfolyamos tanítóképzés rendjét. Líceumokat szerveztek. Ebbe a középiskolába felvehető volt az, aki a gimnázium vagy a polgári iskola 4. osztályát sikerrel elvégezte, és még nem töltötte be a 17. évet. A 4. évfolyam sikeres elvégzése után, a líceumi érettségit követően az XIV. törvénycikk alapján létesítendő tanítóképző akadémiákon való további tanulmányokkal és a tanítói oklevél megszerzésére nyílt volna lehetőség.

Az új tanítóképzési rendszer nem valósult meg. A világtörténelmi események, a második világháború kitörése is beleszóltak a dologba, s megakadályozták, hogy a felsőfokú tanítóképzés létrejöhessen, megvalósuljon ebben az időben.

¹⁸ Így nevezték a képzőben tanuló diákokat.

¹⁹ Váczy Ferenc: 1914-től 1949-ig volt az igazgatója a nagykőrösi tanítóképzőnek. Célirányos, következetes, egységes nevelési hatásrendszert indukált 35 évig tartó igazgatása.

Ezért történt, hogy 1939-ben a líceum első osztályában kezdte meg tanulmányait édesapám, de a régi rendszer szerint fejezte be. A **felvételi**re és a **beiratkozásra** nagyanyám kísérte el.

A líceumban Seri András lett az osztályfőnöke, aki teológiai és tanári diplomákkal is rendelkezett. Tiszteelte, szerette, példaként állt előtte élete későbbi szakaszában az osztályfőnöke. Bandi bácsinak hívta. De nemcsak Bandi bácsit szerette, nagy tisztelettel szólt a későbbiekben is: Dr. Juhász Béláról, Nánási Miklósról – már aktív pedagógusként Nánási Miklóssal szoros kapcsolatot ápol -, Csikai Pálról, Csete Gyuláról, Osváth Ferencről, Danczkay Győzőről, s az igazgató Váczy Ferencről. A tanári kar rendes²⁰ és helyettes tanárokból,²¹ óraadókból állt össze, a tanítóképzés idején: gyakorló iskolai tanítók is a tanári karhoz tartoztak.

A tanévet **tanévnyitó ünnepély**vel indították szeptemberben, **mely előtt istentiszteletre** gyűltek össze a diákok. Az ünnepély utáni napon kezdődött a rendes tanítás. Az első napon az első órát mindig az osztályfőnök tartotta, ekkor kapták meg a tanulók az órarendjüket.

A tanítás menetét hosszabb **szünetek** szakították meg. Ilyen volt a karácsonyi és a húsvéti szünet, a nyári szünetre hazament minden diák.

A tanévet júniusban ünnepélyes keretek között búcsúztatták, a **tanévzáró előtt szintén volt istentisztelet**. A fentiek alól kivétel az 1943/44 tanév, az úgynevezett csonka tanév. A háborús körülmények miatt a tanévnyitó 1943. november elsején, s az utolsó tanítási nap 1944. március 31-én volt.

Az iskolában a tanévek során **számos megemlékezés, ünnepély** megtartására került sor. Több jeles eseményről Nagykőrös diákjai közösen emlékeztek meg. A megemlékezések, ünnepek szervezésében nagy szerepet vállalt az önképzőkör.

Az iskola falai között szerzett ismeretek kibővítésére **kirándulásokat** szerveztek a diákoknak. Színessé, hangulatossá váltak a tanítási órák az **oktatófilmek** használatával, melyeket a tanítási órák keretébe iktattak. Ezek a filmek a tanítási anyag mozgóképekkel való szemléltetésével, megelevenítésével hozzájárultak az iskolai oktatómunka kiegészítéséhez, a tanári magyarázatokat szemléletesebbé, érthetőbbé tették. A diákok mindenkor szívesen és örömmel nézték a filmeket, melyeket az oktatás legtöbb ágában tudtak használni a nevelők. Az intézmény jól felszerelt **szertárai, könyvtára** szintén hozzájárultak ahhoz, hogy a növendékek tudása minél magasabb fokú legyen. Tanév végén **kiállításon** mutatták be a legszebb rajzokat, kézimunkákat.

²⁰ Rendes tanár: Rendes tanárrá csak az volt kinevezhető, illetve választható, aki helyettes tanári, illetőleg egyetemen vagy más főiskolán tanársegédi minőségben legalább két évig működött, és ez alatt az idő alatt a tanári pályára való alkalmasságát beigazolta.

²¹ Helyettes tanár: Helyettes tanárok alkalmazása ideiglenes. Mind a helyettes, mind pedig a rendes tanár szolgálatának megkezdése előtt hivatali esküt tett.

A nagykőrösi diákéveinek megismerését segíti a megőrzött **Tanulmányi Értesítő** is, mely betekintést ad ezen iskolafokának diákéveibe.

Ebben az időszakban és iskolatípusban is négy kategória szolgált a diákok értékelésére. Ekkor ismét értékelték a szorgalmat – rendszeretet néven.

Magaviseletre, rendszeretetre, előmenetelre
jeles
jó
elégséges
elégtelen

6. táblázat – A nagykőrösi Tanulmányi Értesítőben használt érdemjegyek

A 4 – 5. osztályban az iskolatípusban történő váltás új tantárgyi elnevezéseket is hozott, illetve a rendszeretéből szorgalom lett. Mindkét időszakban általános tanulmányi eredményi minősítés is történt.

A Nagykőrösön töltött évek alatt magaviseletre: *jó* és *példást* kapott édesapám, rendszeretéből az első három osztályban: *jó*, majd az új, a szorgalom minősítés során: *kellő* volt az értékelése a 4-5. osztályban.

Az 1942/43. tanévtől külön értékelésre került az írásbeli dolgozatok külső alakja, *elég rendes* volt mindkét évben a záró értékelése.

Melyek voltak a nagykőrösi prepák tantárgyai? Milyen ismereteket kellett elsajátítani egy leendő tanítónak?

hit-és erkölcsstan	1-3. osztályban
magyar nyelv és irodalom	1-3. osztályban
német nyelv	1-3. osztályban
történelem	1-3. osztályban
földrajz	1-2. osztályban
német nyelv	1-3. osztályban
természetismeret	1-3. osztályban
mennyiségi ismeretek	1-3. osztályban
nevelési ismeretek	2-3. osztályban
gazdasági ismeretek	3. osztályban
háztartási ismeretek	-
kézimunka	1-3. osztályban

rajz	1-3. osztályban
ének	1-3. osztályban
zene	1-3. osztályban
testnevelés	1-3. osztályban
gyorsírás	1-2. osztályban
hegedű	1-3. osztályban
egyházi ének és zene	1-3. osztályban
német társalgás	2. osztály 1. félévében

7. táblázat – A líceumi időszak tantárgyai

1942-től a következő tantárgyakat tanulta:

hit-és erkölcsstan	4-5. osztályban
magyar nyelv és irodalom	4-5. osztályban
német nyelv	4. osztályban
történelem	4. osztályban
neveléstörténelem	5. osztályban
földrajz	5. osztályban
természetan	4. osztályban
mennyiségi ismeretek / mennyiségtan	4. osztályban 5. osztályban
nevelési ismeretek	4. osztályban
nevelési gyakorlat	4. osztályban
nevelési ismeretek és tanítási gyakorlat	5. osztályban
gazdasági ismeretek	4-5. osztályban
háztartási ismeretek	-
kézimunka	4. osztályban
rajz	4-5. osztályban
ének	4-5. osztályban
zene	4-5. osztályban
testnevelés	4-5. osztályban
honvédelmi ismeretek	4. osztályban
egyházi ének és zene	4-5. osztályban
hegedű	4. osztályban
iskolaszervezet-tan	5. osztályban
alkotmánytan	5. osztályban
egészségtan	5. osztályban

8. táblázat – Az 1942 – 1944 közötti időszak tantárgyai

Nem tartozott az eminens diákok közé, mai minősítéssel közepes tanulónak mondhatnánk. Hit-és erkölcsstanból, egyházi ének és zenéből mind az öt év alatt jeles vagy jó érdemjegyet kapott. A többi

tárgyból az elégséges és a jeles között változtak jegyei, volt, hogy ugyanazon tantárgyból egyik évben elégségest, a másik esztendőben jelest produkált. A legnehezebben a német nyelvvel birkózott meg. Kapott az elégségestől a jóig értékelést e tantárgyra. Az 1941/42-es tanévben pedig elégtelen lett a német tantárgy minősítése, javító vizsgálatra kellett mennie. Egy életre megtanulta a németet, úgy, hogy idős korában is emlékezett a képzőben tanultakra.

Hiányzásai alig voltak az öt év alatt, az első osztályban hiányzott legtöbbet: 59 órát, azt követően 5-32 óra közötti a hiányzás óraszám, mindegyik igazolt óra.

Hiányosan fennmaradt – *csak a külső borító* – **diákigazolvány** az bizonyítja, hogy a nagykőrösi diákoknak volt igazolványuk, a borító bellapján olvasható *Tudnivalók* szerint az igazolványt állandóan maguknál kellett hordaniuk a diákoknak, hogy ezzel igazolhassák magukat, illetve elvesztését azonnal be kellett jelenteni az Igazgatóságnak. Ha valaki visszaélt az igazolványával, fegyelmi vétséget követett el. A *Tudnivalók* azt is kérte, hogy az intézetből való kilépés, távozás esetén adja vissza a kilépő diák az igazolványát.

Az igazolvány fényképes igazolvány volt, mely fényképről azt is látni, hogy a nagykőrösi képző diákjai **egyensapkát** viseltek. Az egyensapkára ötödéves korban aranyzinór került, mely azt jelentette, négy esztendőn át megállta a helyét az intézményben a diák, eljutott a prepa hierarchia legmagasabb fokára.

Egyenruha (sapka, fehér sporting, fehér nadrág, fehér tornaing, fekete tornanadrág, intézeti jelvény, fekete bőröv, fehér tornacipő) beszerzése mindenkire nézve kötelező volt.

Hogyan is teltek a diákévek napjai Nagykőrösön?

1939 augusztusában már az 1931-ben megnyílt egységes **internátus**ba költözött be édesapám – *már augusztus elején kiküldte az iskola, hogy milyen felszerelést köteles vinni* -, mely a város központjában volt, közel az intézethez. A beköltözéskor más sok diák volt az internátusban, mert a képző jubileumi ünnepe miatt – a tanítóképző fennállásának 100. évfordulójára készültek²² - már korábban visszahívták vakációról az énekkari tagokat.

Társai papok, tanítók, hivatalnokok, iparosok és földművesek gyermekei voltak, a magasabb értelmiség – orvos, jogász, mérnök – körének gyermekei nem vagy ritkán érkeztek az intézménybe.

Az internátusban a hálóterem mellett igazgatói iroda, felügyelő tanári és személyzeti szoba, portáslakás, dolgozóterem, olvasóterem, konyha, ebédlő, mosdó, fürdő volt. A fürdő nagy, kupolás, kör alakú terem volt, benne kör alakú medencével. Havonta egyszer használhatták a meleg fürdőt. Nehéz volt megszoknia a hideg vízzel történő mosakodást. Szerette viszont a **reggeli tornát**, melyen

²² Az intézet alapítása a magyar reformkor politikai, gazdasági és társadalmi, valamint kulturális törekvéseinek eredménye, 1839-ben nyitotta meg kapuját.

minden diáknak részt kellett vennie, a testnevelési tanár vezetése alatt végezték a tornagyakorlatokat az internátus udvarán.

Az **étkezés** minden héten új étlap alapján történt. Jó szívvel gondolt vissza az ételek, az ebéd és vacsora ízére, de kevesellte. Így az otthonról küldött csomag mindig örömet okozott, megosztották egymással, a szobafőnök kiváltsága volt, hogy elsőként vett belőle.

A **hálótermek**et vaskályhával fűtötték. A hálókból vaságyak, fiókos tanulói asztalok, székek, könyv-és ruhaszekrények, az ágyak mellett kis asztalkák, a legszükségesebb bútorzat szolgálta a fiúkat.

Minden szobában egy magasabb évfolyamra járó fiút osztottak be **szobafőnök**nek, aki magázta, úrnak szólította a többieket, de ez érvényes volt a többiekre is, magázni, urazni kellett mindenkit. A kimenőn többnyire nem tartották be a szabályt, tegeződtek.

A **vallásos nevelést** szolgálta a naponkénti két alkalommal történő – a napi munka kezdete és befejezése után tartott – **áhítat**. Ez éneklésből, bibliaolvasásból és imádkozásból állt. A diákok maguk végezték az áhítatot a napos felügyelő jelenlétében. Szintén a vallásos nevelés része volt a szombatokénti **esti bibliaóra**, melyet a vallástanár vezetett.

Az internátusban a növendékek életét **Házirend** szabályozta, gondot fordítottak arra, hogy a diákok megfelelő magatartást tanúsítsanak, és kötelességeiket teljesítsék. A naponkénti élet napirend alapján zajlott, az öt év alatt alig változott.

Milyen napirendi keretbe illeszkedett bele a liceumba felvett abonyi kisfiú?

Hétköznapokon hat órakor keltek, torna, majd a szoba rendbe tétele következett. $\frac{1}{2}$ héttől $\frac{1}{2}$ nyolcig **áhítat** és **szilencium**²³ volt. Ezt tőn **reggeliztek**, sorakoztak, majd indultak az intézetben zajlóra. A **tanítás** nyolc órától tizenhárom óráig tartott. Közös mentek vissza az internátusba, ahol $\frac{1}{2}$ 14 órakor **ebédeltek**. Ezt követően **szabad foglalkozás**²⁴ volt az internátus falain belül vagy **kimenőre**²⁵ hetek, esetleg délutáni tanórán vettek részt.

Tizenhét órától tizenkilenc óráig **szilencium** volt, majd a **vacsora** következett, s egy rövid **szabad foglalkozás**.

12. ábra – Szilenciumon.

²³ Szilencium: a teljes csendet jelentette, mindenkinek tanulnia kellett, és minden olyan cselekedettől tartózkodnia, mellyel társait a tanulásban zavarná. Szilencium alatt csak a felügyelőtanár engedélyével lehetett eltávozni a tanuló teremből.

²⁴ Szabad foglalkozás: A szabad foglalkozás alatt az internátusban kellett tartózkodni. Ezt az időt a „mozgással” járó – rajz, kézimunka, hegedű stb. - iskolai feladatok, gyakorlatok elvégzésére fordították.

²⁵ Kimenő: A kimenőt mindenki tetszése szerint használhatta fel.

Húsz órától ½ 22 óráig ismét *szilencium* következett. Az *áhitatot* ½ 22 órakor tartották, ezt követően azonnal jött a fekvés ideje.

A **vasárnapok és az ünnepek rendje** kicsit eltért a mindennapoktól. Később keltek, s a *templomba menetelig szilenciumra* mentek. E napon volt a *szobavizit*. Közösen részt vettek a kilenc vagy tíz órakor kezdődő *istentiszteleten*, s az ünnepi alkalmakkor mindig *úrvacsoráztak* is. Istentisztelet után *szabad foglalkozás* következett tizenhárom óráig, ¼ 14 órakor *ebédeltek*. Tizenhét óráig *kimenő vagy szabad foglalkozás*, s az utána lévő időszak már megegyezett a hétköznapi napirenddel.

A kimenők idején gyakran vezetett a fiúk útja a Cifrakertbe,²⁶ de szívesen töltötték az időt a város központi terén is.

A diákok tanuláson kívüli mindennapjai mozgalmasan teltek. A hazafias és a művészi nevelésnek legközvetlenebb és legelevenebb tényezője volt az **ifjúsági önképzőkör**, illetve az **énekkar** és **zenekar**, a testi nevelésnek pedig a **sportkör**. A sportkör a KISOK²⁷ Budapest vidéki kerületének déli csoportjába tartozott, több szakosztálya volt az iskolának. **Édesapám a sportot, a labdarúgást választotta, tehetsége révén beválasztották az intézmény labdarúgó csapatába**, heti négy órát tartott a sportköri foglalkozás. Az eredményekről a Nagykőrösi Prepák Lapja rendszeresen beszámolt a Sportélet rovatában. **Tagja a Márton Barna vezette énekkarnak is.** Az énekkar a kántori szolgálatra való felkészülés gyakorlati módja, az énekkari tagság „haszonnal” is járt, a jó énekesek délután temetésre jártak, amiért pénzt kaptak, ez a jövedelem jól jött a szegény sorsú diáknak.

13. ábra - A Márton Barna vezette énekkarban (első álló sor, balra a harmadik)

²⁶ A Cifrakert a Cegléd felé vezető út mentén volt, hatalmas parkjában egy vendéglő és egy aréna is volt.

²⁷ KISOK: rövidítés - Középiskolai Sportkörök Országos Központja; a KISOK mozgalom a diákság jól szervezett versenyrendszereként működött és a katonai felkészítést szolgált.

14. ábra - A képző labdarúgó csapatában (1. kép: álló sor, balról a második / 2. kép: balról a második)

Ő is, mint minden diák a félévi bizonyítványosztás után várta a **farsangi bált**, melyet a legidősebbek rendeztek, s ugyanilyen várakozással teli időszak volt a **majális** napjára való készülés, melyet a mindenkori negyedévesek rendeztek. Ezen a napon nem volt tanítás. A Pálfája erdőben tartott **majális** amiatt is várt esemény volt, mert kint ebédeltek, sör- és virsli jegyet is kaptak a diákok. A majális este táncmulatsággal zárult. A téli időszakban az idősebbek **tánciskolába** jártak kötelezően, jó alkalom volt a lányokkal való találkozásra.

A nagykörsői diákevek életre szóló barátságokkal is megajándékozták papát. Kiss Józsefet itt ismerte meg, s kötöttek barátságot. Legnagyobb örömükre, mindketten Baranyába kerültek később. Ő Piskóra, Kiss József Marócsára. De itt született az a barátság is, mely az osztálytárs Faludi Szilárdal²⁸ szólt egész életükben.

Társai édesapámat Pepének, Pepinek szólították.

²⁸ Faludi Szilárd (1925-2002) Neveléstörténeti, didaktikai, tantervméleti, tantárgy-pedagógiai, felsőoktatás-metodikai, iskolapolitikai írásai a hazai neveléstudományok nem csupán korjellemző, hanem egyben maradandó értékei. Néhány munkája: Időszerű tantervméleti kérdések (1959), Tantárgytörténeti tanulmányok c kiadvány szerkesztése (1960), A maximalizmus ellen című problémafeltáró írása (1960), A tantervtől a módszerig (1965), Kármán Mórról írt tanulmányt (1969), Az előadás című felsőoktatás-pedagógiai monográfia (1975). 1988-ban publikált, Gáspár László által szerkesztett „Műveltség, iskola, munka” című válogatásban. A 90-es években didaktikatörténeti könyve jelent meg, melyben Fináczy Ernő, Prohászka Lajos, Imre Sándor stb. munkásságát mutatta be. Életének utolsó időszakát a kamaraerdei szociális otthonban élte, el-ellátogatott Siklósrára, s a levélváltások is erőt adtak az egyre több betegséggel küzdő – melyben a mellőzöttség is szerepet játszott – neveléstudományi szakembernek.

15. ábra - A jó barát Kiss Józseffel (balra: Perics Péter).

16. ábra - A gyakorlókertben a körösi prepák között (első sor, jobbról a harmadik)

Mint 5. éves tanítójelölt 1944 februárjában a Fábiánsebestyénhez tartozó úgynevezett „Csengettyűs Iskolához” került gyakorlatra egy tanyasi iskolába.

A Klebelsberg Kunó-féle tanyasi iskolát később úgy emlegette, hogy olyan volt ez a világ, mint a Móra regényekben, ahol a gyerekek reggelente a hóban kilométereket gyalogolva jutottak el az iskolába. Ez az időszak ismertette meg vele, hogy egy tanító fizetése több részből tevődik össze. Egyszer zörgettek ablakán, a temetőbe kellett mennie. Nem értette a dolgot, ekkor világosították fel, hogy itt a tanító azért kapja a téli tüzelőt, mert az ő feladata kijelölni a temetési rendet, vagyis hogy a halottat hova kell temetni.

A csengettyűsi szép napok nem tartottak sokáig, várta vissza a képző. Rövid otlléte után képesítőzött, ezt követően került Piskóra.

Népiskolai tanítói oklevelét 1944. április hó 30-án állították ki, mely igazolja, az 55.600 / 1941. VKM számú rendelet 7. §-a értelmében mindazoknak az állásoknak és tisztségeknek elnyerésére képesítést, valamint azokra a további tanulmányokra való képesítést, amelyre az 1938. XIII. törvénycikk 29. §-ának 2. bekezdése értelmében a líceumi érettségi bizonyítvány lehetőséget ad.

Az oklevélből megállapítható a személyes adatokon túl, hogy a nagykőrösi intézmény típusa tanulmányai időszakában megváltozott. Ő még a nagykőrösi református líceumba iratkozott be, negyedéves volt, mikor az iskola a nagykőrösi és dunamelléki református tanítóképző lett.

Az oklevél tartalmazza a tanítóképesítő vizsgálat, illetve az osztályvizsgálatok tárgyait, feltünteti a vizsgálobizottság tagjainak kézzel aláírt névsorát is. A vizsgabizottság elnöke: Imre Sándor²⁹ volt.

A tanítóképesítő és osztályvizsgálat tárgyai és a szerzett eredmények következők voltak:

A tanítóképesítő vizsgálat tantárgyai és az eredmények	
hit-és erkölcsstan	jó
neveléstudományok	
a) neveléstan	jó
b) tanítástan és módszertan	jó
c) neveléstörténelem és iskolaszervezet-tan	jó
nevelési és tanítási gyakorlat	jó
magyar nyelv és irodalom	elégséges
történelem	jó
alkotmánytan	jó
földrajz	jó
mennyiségtan	elégséges

9. táblázat - A tanítóképesítő vizsgálat tárgyai

Az osztályvizsgálat tantárgyai és az eredmények	
test-és élettan	jó
német nyelv	jó
természetráajz és kémia	jó - elégséges
lélektan és logika	elégséges
fizika	elégséges
egészségtan	jó
gazdasági ismeretek	elégséges
közgazdaságtan	jó
rajz	elégséges

²⁹ Imre Sándor: (1877-1945) A huszadik századi magyar pedagógia kiemelkedő alakja, pedagógusi, tudományos munkája mellett a Dunamelléki Református Egyházkerület tanügyi előadója is.

szépírás	elégséges
ének	jó
zene	jó
kézimunka	elégséges
testgyakorlás	jó
honvédelmi ismeretek	jó

10. táblázat – Az osztályvizsgálatok tárgyai

Megfelelt minősítéssel képesítőzött. E mellett kántorképesítő vizsgát is tett. Meghatározó élmény volt számára, hogy a vizsgabizottság elnöke, Imre Sándor az akkori elméleti pedagógia legkiemelkedőbb képviselője.

Orgonista – kántorista vizsgáján számot adott református egyházi énektudásáról, elméleti és egyháztársadalmi munkából, valamint orgonából. Ezzel képesített lett református orgonista – kántori állásra.

A háború, a 2. világháború miatt vált fontossá, hogy a diákok **honvédelmi ismeretek tantárgyat** is tanuljanak. A honvédelemről szóló 1939. évi II. törvénycikk a leventekötelezettséget³⁰ kiterjesztette az iskolai ifjúságra is a levente kiképzési kötelezettséget. A katonai előképzés 1941 nyarán nyerte el végleges szervezetét, amikor Horthy kormányzó 1941. július 18-án rendeletileg, „*Legfelsőbb Elhatározás útján*” az ifjúság katonás szellemű neveléséről és a testnevelés erőteljesebb végrehajtásáról” címmel szabályozta a kérdést.

A kőrösi ifjúság is részese lett e mozgalomnak.

³⁰ Levente intézmény, levente mozgalom: A trianoni békeszerződés megtiltotta Magyarországnak az általános hadkötelezettségen alapuló hadsereg fenntartását. Így a katonai előképzés legfontosabb színtere Magyarországon a leventeintézmény lett. Az 1921. évi LIII. törvénycikk, a testnevelési törvénynek nevezett leventetörvény értelmében a "testnevelésben" az iskolát elhagyó ifjúság minden férfitagjának kötelezően részt kellett vennie 12 éves korától 21. életévének betöltéséig. Az egyesületek gyakorlatain való részvétel a hatóságok a szülőkön kérték számon, és adandó alkalommal az elmaradásokért őket büntették pénzbírsággal vagy elzárással. A leventeoktatók gyakorta tényleges tisztek voltak, akik a katonaságnál megszokott gépies engedelmességet, fegyelmet várták el, és sokszor értelmetlen fizikai megpróbáltatásoknak tették ki a rájuk bízott fiatalokat. A leventemozgalom nem is volt népszerű, ezért vezetői, hogy vonzóbbá tegyék, a cserkészlet néhány megoldását próbálták átvenni, de nem sok sikerrel. Ráadásul a militarista szellemnek ellenállni tudó cserkészletet magát is a Levente alá rendelték 1939-ben. Az 1939. évi II. törvény a levente mozgalmat kiterjesztette az egész ifjúságra, önkéntes alapon a 10-19 éves leányokra is.

17. ábra - A leventemozgalomban (Perics Péter a jobb szélén a bekarikázott személy)

18. ábra - Végzős képzősként

19. ábra - Ballagás a képzőben (a ballonkabátos diák baloldalán Perics Péter)

20. ábra - A nagykőrösi prepák találkozásán 2000-ben, melyre édesanyám is elkísérte

A nagykőrösi évekre mindig így emlékezett:

„Egész életemet, magatartásomat, hivatástudatomat megalapozták. A gyermekek szeretetére, az öntudatos kötelességérzésre, munkaszeretetre, igényességre neveltek.”

3. Kezdő tanítóként – a piskói évek 1944-1950

Édesapám pedagógusi pályáját Piskón kezdte, ahol kántortanító lett. Itt érte az iskolák államosítása is. Itt tanított az iskolák államosítása után is 1950-ig.

3.1. Az általános iskola létrehozása és az iskolák államosítása, a szocialista oktatásügy kialakítása

A második világháború után újjáépítették az országot, demokratikus társadalmi rend megteremtését akarták. Mindenki - egyház, világi hatalom – egyetértett abban, hogy az iskolarendszert demokratikus irányba kell továbbfejleszteni. Nyitni kell, széles tömegeknek lehetővé kell tenni a kultúra elsajátítását, az iskoláztatást, minden tehetséges gyermek vegyen részt az oktatásban az alsó szinttől a felső szintig. Helyes alapelv volt, az oktatás demokratizálásának irányába hatott, amikor 1945-ben elrendelték a nyolcosztályos általános iskola megszervezését.

„Az ideiglenes nemzeti kormány 1945. augusztus 16-án kelt 6650/1945. ME számú rendeletével ki- mondta, hogy a népiskola 1-8., a gimnázium, illetve a polgári iskola 1-4. osztályai helyett „általános iskola” elnevezéssel új, nyolcosztályos iskolát kell szervezni.”³¹ Az egységes általános iskola elnevezésben is kifejeződött az az elképzelés, hogy a jövőben a fiatal korosztályok társadalmi helyzetükre tekintet nélkül egységes képzésben részesüljenek, egységes alapműveltség, egyazon műveltségi anyag elsajátítása valósuljon meg. Nem volt zökkenőmentes a nyolcosztályos általános iskola megteremtése. Idő is alig volt, hiszen a tanév kezdete előtt, augusztus közepén született rendelet. Személyi és tárgyi feltételek is hiányoztak, különösen a kicsi településeken, ahol osztatlan egy vagy kéttanítós rendszerben dolgoztak. A második világháború után tovább folyt a küzdelem, folytatták az analfabetizmus felszámolását. Az írás-olvasástanítás a felnőttekre is kiterjedt, a pedagógusokra ilyen irányú feladat is hárult. Az átszervezett, de demokratikus rendszerű iskoláztatás terve szertefoszlott az államosítással, tanügy szocialista átalakításával. A hatalom birtokába jutott baloldal döntése értelmében sor került az egyházi iskolák államosítására. 1948. június 16-án életbe lépett az iskolák államosításáról szóló 1948. évi 33. törvénycikk. Magyarországon 1948-50 között indult meg a tanügy szocialista átalakítása. Az 1945-ös döntés eredményeként kiépült a nyolcosztályos általános iskola, melynek felső tagozatán szaktárgyi, szaktanári oktatás folyt. A kor szellemének megfelelő új tankönyvek jelentek meg, kiépültek az 5-8. osztályos diákok szaktanárainak képzésére a tanárképző intézetek.

³¹ KNAUSZ Imre: Az általános iskola létrehozása 1945-1948. Pedagógiai Szemle 1990. 1. szám 3 - 13.

Az 1948-as egyházi iskolák államosítása következtében egységessé vált az oktatás, az iskolarendszer. Ebben az új rendszerben a szocialista nevelés céljait, feladatait kötelezően valamennyi pedagógusnak érvényesíteni kellett. A pártpolitika „szolgálólányává” vált az oktatásügy is, mint minden más.

A korábban működő ifjúsági egyesületek is felszámolásra kerültek, új, szocialista ifjúsági szervezeteket hívtak életre, 1946-ban megalakult a Magyar Úttörők Szövetsége, mely az általános iskolai tanulók szocialista nevelését szolgálta. A 6-10 éves gyermekeket kisdobossá, a 10-14 éveseket úttörővé avatták. Az idősebb korosztály – 14-26 év – ifjúsági szervezete az 1950-1957 között működő DISZ³² lett, szét-hullása után alakult meg a KISZ.³³

1949 ősztől az orosz kötelező idegen nyelvként tanulták ötödik osztálytól a diákok.

Az 1950-es év tanterve már szocialista tanterv volt, célul tűzte ki, hogy a diákokat a Magyar Népköztársaság „öntudatos, fegyelmezett állampolgáraivá, a dolgozó nép hűséges fiává, a szocializmus építőjévé nevelje...”³⁴ Az új tanterv valamennyi osztály tananyagát megemelte, teljesen átalakította a tanítandó tantárgyakat.

3. 2. Az első állomáshely: Piskó

Kevés híja volt, hogy tanítói pályája kezdetén édesapám nem Csengerbe került. A Szatmár megyei állásról az édesanyja beszélte le, mondván, közel vannak az oroszok.

1944-ben a nyilasok munkára akarták vinni, szülei segítségével menekült el e kényszermunka elől. Nagyszüleim azt javasolták édesapámnak, próbálkozzon a Dunántúllal, menjen el az Alföldről, kerüljön minél messzebb az alföldi szülőhelytől, emiatt aztán **megpályázta a meghirdetett piskói kántortanítói³⁵ állást.**

Az álláshirdetés a Néptanítók Lapjában jelent meg. A hirdetésből megtudható, hogy milyen kötelezettség várt a Piskóra érkező kántortanítóra.

A tanítóra az alábbi feladat, kötelezettség hárult:

- I – VI. vegyes osztály és az ismétlősök oktatása;
- összes kántori teendők végzése;
- presbiteri jegyzőség;

³² DISZ: Demokratikus Ifjúsági Szövetség

³³ KISZ: Kommunista Ifjúsági Szövetség

³⁴ Tanterv az általános iskolák számára. A vallás- és közokt. Min. 1220-10/1950 VVKM. Sz. rendeletével. Tankönyvkiadó, Bp., 1950.

³⁵ Kántortanító: olyan népiskolai tanító, aki kántori szolgálatot is végzett a helyi egyházközségben, gyülekezetben. A kántor feladata volt a hívek énekének vezetése saját énekével, ill. orgonakísérettel a különféle templomi és templomon kívüli szertartásokon. Ezért külön javadalom járt számára.

- irodai munkákban, valamint belmisszióban³⁶ való segédkezés;
- a lelkipásztor szószéki helyettesítése.

1944. szeptember 24-én választották meg a Baranya megyei, ormánsági településre Piskó faluba református kántortanítónak az elemi iskolába. A falu ez időben a szentlőrinci járáshoz tartozott, nyolc kilométerre a távolsági vasútállomástól.

Kántortanítói megválasztását a Piskói Református Egyház Lelkipásztori Hivatalának jegyzőkönyve őrzi. 1944. szeptember 24-én ült össze a presbitérium³⁷ Szabó József lelkipásztor elnöklete alatt, rendes gyűlésen döntöttek a tanító megválasztásáról. A gyűlésen jelen voltak: vitéz Tömpe József gondnok, Kovács István segédgondnok és Futó Lajos, Magdó János, Lőrincz Sámuel, Nagy Sámuel presbiterek. A presbitérium betöltötte az iskolaszék szerepét is.

A közös éneklés, bibliaolvasás, ima után a lelkipásztor megállapította a határozatképességet, és megnyitotta az ülést.

„A gyűlés tárgya a meghívón közölt tárgysorozat, annak első pontja: tanító választás. Elnök előterjeszti, hogy presbiteri határozattal a tanítói állás a „Néptanítók Lapja”-ban többször meg lett hirdetve, úgy legutóbb a f. évi 13. és 17. számokban is. A szept. 2-án megválasztott Kiss József tanító okmányai visszakérése mellett, visszalépett.

A szept. 1-én megjelent pályázatra hárman jelentkeztek u. m. Perics Péter okl. kántortanító, abonyi lakos, Hegedűs Elek kiskfaludi h. tanító és Donáth Sándor okl. kántortanító, nkőrösi lakos. Minősítés és érdemesség szempontjából első helyen Perics Péter áll, kinek jó-elégséges oklevele van, második helyen Donáth Sándor tiszta elégséges oklevéllel és végül Hegedűs Elek, akinek egy lapon történt jelentkezése nem vehető figyelembe, semmiféle okmányt nem terjesztett be.

Perics Péter és Donáth Sándor összes okmányainak ismertetése és pályázati kérvényük felolvasása után, elnök felhívja a presbitériumot (u. is m. iskolaszéket) tanító választására. A presbitérium a részletes elnöki előterjesztés után, nyílt névszerinti szavazással, egyhangulag Perics Péter okleveles kántortanítót válassza meg piskói rendes kántortanítónak, azzal hogy a választás egyházhatósági és vall. közokt. miniszteri jóváhagyás után válik jogerőssé. Egyben az iskolaszék, a legutóbbi javad. jegyzőkönyv és az egyházhatóságilag jóváhagyott, átértékelt tanítói díjlevél alapján, elkészíti Perics Péter névre szóló, a törvényes követelményeknek megfelelő kántortanítói díjlevelet.”³⁸

³⁶ Belmisszió névvel azon keresztyén tevékenységet nevezik, mely a külső szükség enyhítése mellett a keresztyéni és egyházas érzület megerősítésére és újra felköltésére törekszik az egyházközségek veszélyeztetett vagy már teljesen elidegenedett tagjai között.

³⁷ Presbitérium: A protestáns egyházakban a lelkész mellé választott, világiakból álló döntéshozó testület, tagjait presbitereknek nevezik.

³⁸ A jegyzőkönyv a kántortanítói megválasztásról eredeti helyesírás szerint.

A falu kántortanítójaként 1944. október elsején foglalta el álláshelyét, a település nagy szeretettel fogadta fiatal, alig húszéves tanítóját. Édesapám mindig emlegette a piskói „felvételijét”. 1944. október 15-én vizsgázott a templomban a gyülekezet előtt kántorként. Azért emlékezett e dátumra pontosan, mert a templomból kijövet a falu egyik rádiótulajdonosa, Badi Lajos jött futva vele szembe a hírel: Horthy kísérletet tett a háborúból való kiugrásra.³⁹

Kezdetben a falu lakossága előtti tekintélyét státusza adta, hiszen a lelkipásztor legközvetlenebb munkatársa, a falu egyik legképzettebb embere; később a tekintély az embernek is szólt. Közvetlen, mindenkiel szót értő barátságos fiatalember volt, hamar elérte, hogy a faluban mindenki tisztelettel tekintett rá.

Aznap mikor álláshelyét elfoglalta, döntést hozott a presbitérium a megválasztott kántortanítója **díjlevéléről, mely a tanítói javadalmazását tartalmazta.**

1., Minden reform. pártól lélekpénz.....	38 fill.
2., Buzajárndóság minden ref. pártól.....	13.5 kg
3., Csöves tengeri minden ref. pártól.....	14.40 kg
4., Kender járandóság minden ref. pártól.....	0.56 kg
5., Disznóláb minden gazdától.....	1 kg
6., Tüzifa egyháztól hat öl kemény (tölgy).....-.....	24 ürm.
7., Temetési stóla ⁴⁰ e. m. rendelkezése szerint	
8., Három darab szarvas marha legeltetése legelő társulattól	
9., Öröltetési fuvar Vajszlóba, évenként 4	
10., A javad. Jegyzőkönyv 11-14 pontjaikba felvett kert, szántó - föld és rét, az átértékelt díjlevél 16. pontja szerint: - 8 kat. hold és 1060 négyszögöl, valamint 400 négyszögöl ill. kert és a piskói 75. sz. birtokban felvett 160 hrsz. kertből 673 négyszögölnek haszonélvezete.	
11., Lakóház, udvar s melléképületek haszonélvezete javad. jegyzőkönyv szerint.	
12., A V. K. O. 214.887/1942 sz. rendelettel a piskói - kántortanítói állás javadalma a következőképpen állapotított meg: az összes helyi tanítói javadalom: 34 értékegység és 809.70 fill. változatlan összegű készpénz - A kántori helyi javadalom értékegysége: 17	

Ezen fizetés pontos kiadására a presbitérium az egész egyház nevében kötelezi magát.

Piskó, 1944. október 1.⁴¹

³⁹ Horthy Miklós kormányzó 1944. október 15-i sikertelen kiugrási kísérlete, majd a német segédlettel hatalomra juttatott Szálasi Ferenc nyilas kormányának uralma meggyorsította az ország helyzetének romlását.

⁴⁰ Stólapénz: Az egyházi szolgáltatásokért beszédett díjak, a temetésekért, az esketésekkért, keresztelesekért stb. papnak járó pénz.

A tanítói javadalmazását az egyházközségtől és a hívektől kapta, mely nagyban függött a helyi lakosság teherbíró képességétől és fizetőkészségétől. Ez készpénzből – külön a tanításért és külön a kántori feladatokért -, természetben kiszolgáltató járandóságból, földbirtok jövedelmekből, szolgálmányokból állott, valamint beköltözhetett a tanítói lakásba.

Az ő elmondása szerint ez a javadalom nagyon kifizetődő volt, ő maga azt sem tudta, hogy mely földek voltak azok, amelyekről a terményei származtak, hol voltak azok a földek, amit megműveltek a számára.

Kántortanítói kinevezését és a díjlevelét a Felső-Baranyai Református Egyházmegye esperese október 10-én megerősítette.

A piskói lelkipásztor ez időben Szabó József, aki egyben iskolaszéki elnök is, az egyházközség gondnoka: vitéz Tömpe József.

Hosszú évekig „a Tanéjtó Úr” – így szólították - Tömpéékhez járt köszölni, a kezdeti időszakban náluk lakott, Tömpe Józsefné Juli néni mosott is rá. Volt olyan időszak, amikor Papp László Margitka néni köszölte.

A gyermektelen Tömpe házaspár és édesapám között meleg, bensőséges kapcsolat alakult ki, fiúkként szerették, életük végéig szívükbe zárták. Édesapám sem feledkezett meg róluk. Később mindig látogatta őket, ott volt Juli néni temetésén, Tömpe József temetéséről pedig ő gondoskodott.

Piskói szolgálata alatt két alkalommal is **hivatali esküt** tett. Első alkalommal az eskütételére: 1944. október 23-án került sor, azon a napon, mikor piskói szolgálatát ténylegesen is elkezdte a piskói népiskolában rendes tanítóként. Így szólt az 1944-es eskü szövege:

„Én, Perics Péter református népiskolai kántortanító esküszöm a mindentudó és mindenható Istenre, hogy Magyarországhoz, annak alkotmányához, és Magyarország kormányzójához tántoríthatatlan és rendületlen hűséggel viseltetem, Magyarország törvényeit és törvényes szokásait megtartom, az alkotmányos kormánynak és hatóságainak rendeleteit, valamint a tanítói tisztemmel járó kötelességeket mindenkor lelkiismeretesen, híven és pontosan teljesítem, és a gondjaimra bízott ifjúságot a magyar haza szeretetében és valláserkölcsös szellemében fogom nevelni. Isten engem úgy segíljen.”

Az 1947. március 14-én kelt presbiteri jegyzőkönyv tanúskodik arról, hogy mint református tanító, az 1850 / 946. számú M. E. rendeletben körülírt esküszöveg alapján újabb esküt tett, mely esküszöveg tükrözi már az akkori viszonyokat, a változásokat.

1947-ben az alábbi esküszöveget tette le:

⁴¹ A kántortanítói díjlevel eredeti helyesírás szerint.

„Én, Perics Péter esküszöm a mindentudó és mindenható Istenre, hogy a Magyar Köztársasághoz és annak alkotmányához hű leszek, Magyarország törvényeit, törvényes szokásait, valamint az alkotmányos kormánynak az egyházi főhatóságok útján közölt törvényes rendeleteit megtartom, hivatali előjáróimnak engedelmeskedem, a hivatali titkot megőrzöm, és hivatali kötelességeimet pontosan, lelkiismeretesen a nép érdekeinek szem előtt tartásával teljesítem. Isten engem úgy segítjen.”

E jegyzőkönyvből tudható meg az is, hogy a presbitérium jegyzője is volt piskói tartózkodása idején. Az eskütétel miatt ez alkalommal K. Lőrincz Lajos presbiter, iskolaszéki tag vette át a jegyzői feladatokat.

1944-ben Piskó lakossága háromszáz fő alatt volt. Nem sokkal az új tanító megérkezése után elérte a falut a második világháború frontvonala. Először bolgár katonák érkeztek a településre, édesapám a maga közvetlen módján hamar összeismerkedett velük, tisztjeik barátságos, nagyon jómódú katonák voltak. Az alig megkezdett tanítói munkát a háború megszakította, sokan elhagyták a falut, többen elmenekültek a megye más részébe. Volt, aki Gyöngyfára ment, édesapám velük tartott. Karácsony táján költöztek vissza sokan a faluba, de hamarosan újra el kellett hagyni az otthonukat.

Már meleg tavaszi nap volt, mikor végleg hazamehettek, és megkezdheték az életük szokott mederbe terelését. Ekkor kezdhetette meg az abbahagyott munkát tanítói munkát édesapám, hiszen sok iskolába jártak az elmenekült családok gyermekei, kit melyik falu fogadott be. Mikor elérték a falut az orosz csapatok, a fiatal tanító velük is próbált beszélni, szóba se álltak vele, elvették az óráját, a cipőjét is, ezután óvatosabb lett a velük való barátkozással.

Fennmaradt édesapám piskói tanítószága idejéből **Személyi lapja**. E Személyi lap is alátámasztja az eskük időtartamát, de számot ad tanítói végzettségéről, személyes adatairól, közli szolgálati helyét, a szolgálat minőségét – rendes tanító -, a kinevező okirat számát és a szolgálati idő kezdetét. Megtudható belőle az is, hogy az akkori fizetési fokozata 3. fizetési fokozat volt, s a legközelebbi előlépés ideje: az 1950 –es év. Közli az irat azt is, hogy 1949-ben soron kívül 4. fizetési fokozatba léptették. A személyi lap és egy **1945-ben kelt igazolás** az igazoló bizottságtól tanúsítja, hogy a hivatalos bizottság igazolta, **igazolott tanító** lett, így tovább taníthatott. Ezen igazolást azoknak a pedagógusoknak adták ki, akikről bebizonyosodott, hogy 1939. szeptember 1-jét követően nem sértették a magyar nép érdekeit. 1947-ben a közszolgálatban *megtartandó* kijelölést kapott.

Piskói működése alatt a falu szellemi felemelkedéséért munkálkodott papa, igazi lámpása volt a falunak. Könyvtárőr, EPOSZ⁴² tanácsadó tanár, úttörővezető az úttörőmozgalom megalakulása után. Munkahelyén kívül: kántor, presbiteri jegyző; 1945 őszén megválasztják a helyi szabadnevelés, a Népművelési Tanács ügyvezető elnökévé.

⁴² EPOSZ: Egyesült Parasztifjúság Országos Szövetsége.

Milyen is volt a piskói iskola, ahol ez időben Perics Péter tanított, milyen felszereltség jellemezte, belső életének mi volt néhány sarkalatos pontja?

E kérdésre részben választ adnak a visszaemlékező volt piskói elemi iskolások is, Dr. Bárány Ottóné Badi Györgyi - aki 1944-ben lett elsős elemista, s már ekkor megszerette tanítóját, később a matematika-fizika szakos tanári pályát választotta, s visszaemlékezésében példaképnek állítja egykori tanítóját-, és testvére Mária szintúgy. Választ ad a Dunamelléki Református Egyházkerület Felső-Baranyai Református Egyházmegyéjének 1947-es iskolalátogatási jegyzőkönyve is, mely az 1946/47-es tanévre vonatkozó vizsgálat, valamint egy szintén 1947-es körzeti iskolafelügyelői ellenőrző látogatási jegyzőkönyve.

Az 1944/45-ös tanévben 41 tanulója volt az iskolának, 36 fő iskoláskorú és 5 fő továbbképzős. A korábban említettek miatt nem volt zökkenőmentes ez a tanítási év sem. Az iskola épülete a falu közepén állt, az egykor családi házban alakította ki a tanítói lakást és az iskolát a református egyház

Az iskola fenntartója a helyi református egyházközség. Elöl két szoba, hátul konyha és még egy szoba, ezt követte a fáskamra, ezután kis üres terület, majd disznóól, istálló és pajta következett. Mögötte nagy kert terült el. Az udvar szintén nagy volt, mert egy házhelynyi terület is ide tartozott, így alkalmasnak bizonyult arra, hogy a gyerekek szabadidejüket ott tölthessék. Az udvaron kerek kút és egy nagy cseresznyefa állt. A tanítás az utcára néző egyik szobában folyt. A másik szobában lakott, rendezkedett be édesapám. Vásárolt szükséges bútorokat, heverőt, szekrényt és asztalt. A konyhán keresztül mehetett be a szobájába, a tanterembe nyíló ajtót szekrény torlaszolta el. A hátsó szobát lomtárnak használta. A konyhából lehetett a padlásra felmenni. A gazdasági épületek üresen álltak, mögöttük helyezték el az árnyékszéket. Folyosó futott végig az udvar felőli oldalon. Mivel a lakás és az iskola együtt volt, úgynevezett csonka lakás volt az övé, mint a szolgálatáért kapott lakás, javadalom. Az iskola osztatlan iskola⁴³ volt.

Az **egykori tanítvány** így gondol vissza a régi időkre:

„Perics Péter nagy hozzáértéssel tanította a gyermekeket. Számomra mindig a nagyszerű, ideális tanító marad. Az államosításig a tanítás minden reggel a templomban kezdődött, ahova szépen sorakozva mentünk a falu közepén álló 300 ember befogadására alkalmas templomunkba. Mindenkinek dolga volt, mikor valamelyik osztállyal foglalkozott. Tökéletesen ismerte a differenciált oktatás módszereit. Rengeteg gyakorlással tanultuk meg a szorzótáblát, amíg készséggé nem vált. Szünetekben játszott velünk, délutánonként együtt takarítottuk az udvart, műveltük a veteményes kertet, utána játszottunk. Bújócskáztunk, kitűnő búvóhelyek voltak az udvaron, labda-és egyéb játékokat tanított. Mindig együtt volt egész nap az iskola. Szerettünk iskolába járni, kellő arányban tanultunk, ját-

⁴³ Osztatlan iskola: Egy tanerős iskola, rendszerint kis- vagy szórványtelepülésen (tanya, szállás) működő iskola, ahol a tanulók életkori és évfolyam szerinti bontás nélkül egy csoportban, egy tanteremben, egy tanító irányításával tanulnak.

szottunk, sportoltunk, dolgoztunk. Nagyszerű kirándulásokat tettünk tavasszal, ősszel, felkerestük a piskói erdőt, ami körülbelül három km-re volt a falutól. Itt emlékeztünk meg a madarak és a fák napjáról, verseket mondtunk, dalokat énekeltünk. Sok szép népdalt, népi táncot tanultunk meg, mindig énekelve vonultunk ki a faluból. Az iskolai ünnepeket eleinte a templomban, később az államosítás után az iskolában tartottuk.”

Az **1947-es egyházi iskolalátogatási jegyzőkönyv** tanúsága szerint a faluban, ebben az időben minden tanköteles gyermek iskolába járt. A negyvenkét tanköteles gyermekből ketten már középfokú iskolába jártak, a fennmaradó negyvenből 38 mindennapi iskolás, két gyermek továbbképzős volt.

Az iskolalátogató – Szabó József, egyházmegyei iskolafelügyelő⁴⁴ -, az *iskolai épületet, mely egy tantermes, megfelelőnek* ítélte, a *bútorzatot jónak* minősítette, míg a *felszerelése hiányos*. A legfőbb hiányosságok a következőkből adódtak: fali térképek, földgömb, fizikai felszerelés, szemléltető képek. A tanulókat *megfelelően* ellátták ivóvízzel, *külön poharakból* ittak. Az *árnyékszék tiszta, bűzös*, ülőhelyeinek száma: kettő. Az *iskola udvara: elég tágas, tiszta, rendes*. Az iskola rendelkezett *gazdasági gyakorlótérrel*, nem volt viszont felszerelt tornaterme. Volt *tanítói, ifjúsági könyvtár*. A tanítói könyvtár 74, az ifjúsági könyvtár: 84 kötetes. A gyerekek olvassák a könyveket, működik a *kölcsön-tankönyvtár*. Az *iskola osztatlan*. A vizsgált tanévben a tanév 1946. szeptember 09-én kezdődött, s a kiadott rendelet szerint időben, *templomi vizsgával* kívánták bezárni. *Iskolai ünnepeik: a reformáció napja, karácsony, március 15., május 01., anyák napja*.

Az iskolalátogató arról is meggyőződött, *kellő eredmény van a tanítás, a vallásos és hazafias nevelés terén. A gyerekek magaviselete: jó, fegyelmezettek. Megfelelő számú fogalmazást* írtak, *rajzaik rendesek, kezűgyességük: megfelelő. Ruházatuk tiszta, mulasztásuk rendes. 75 %-ban rendelkeztek könyvvel, írószerrel. Vezérkönyvek⁴⁵ nincsenek. A tanteremben van Biblia, melyet a gyerekek olvasnak. A látogatás tapasztalata alapján a tanító (Perics Péter) munkájának észrevehető nevelői hatása. Helyi tananyag beosztás szerint tanít, módszere: megfelelő; szeretettel viseltetik a gyermekek iránt. Vezeti az iskolai naplót, az iskolai leltárt, anyakönyvet, mindennemű naplót rendben tart.*

A tanító az *iskolai kötelességén kívül foglalkozik az ifjúsággal, a felnőttekkel. Nőtlen, mellékfoglalkozása nincs*. Az egyházmegyei felügyelő a tanító munkáját *jó értékűnek* nyilvánította, az iskola külső állapotát *megfelelőnek*, s ugyancsak *megfelelő* minősítés kapott a belső állapot (igazgatás, felszerelés, tisztaság stb.) is.

Az **1947. január 22-ei körzeti iskolafelügyelői ellenőrző látogatási jegyzőkönyv** megerősíti, hogy a tanügy-igazgatási dokumentumok elkészültek. A beíratási díjak beszédre kerültek, melynek 50 %-át a tanítók internátusi alapjára elküldték. Az iskolában rend és fegyelem uralkodott, kicsénysége miatt zsú-

⁴⁴ Nem azonos a piskói Szabó József lelkipásztorral.

⁴⁵ Vezérkönyv: a tanítók útmutatója, tanítói segédkönyv, kézikönyv.

fortan kerültek elhelyezésre a tanulók. A tanító és a növendékek kölcsönösen szeretik egymást. A látogató iskolafelügyelő megállapította, hogy a gyermekek az 1. osztályban szótag és szóképekből „igen jól olvasnak”, a 2-4. osztályosok olvasása „igen jó és értelmes, az olvasottakról számot tudnak adni. Helyesírási készségük megfelelő.” Az első osztály a 12-es számkör, a második osztályosok a 60-as, míg a harmadikosok a 100-as számkörben jól számolnak, de a magasabb osztályok is jól tudták a követelményeket. Az írásmunkák, fogalmazások jók, a tanító gondosan kijavította ezeket. A gyerekek rajzai „tiszták, szépek”. Minden osztályban a tanterv időszerű anyagát végzik.

1948. október 3-án a piskói iskola tantermében gyűlést hívtak össze, melynek tárgya a **Kultúrbizottság** megalakítása. A gyűlésen jelen voltak: Benke Gyula községi bíró, Magdó János NPP⁴⁶ elnök, Benke Kálmán Független Kisgazdapárt elnöke, Kövesi Gyula MDP⁴⁷ elnök, Rácz János és K. Lőrincz Lajos gazdák, valamint Perics Péter tanító, a szabadnevelés ügyvezetője.

A gyűlésen a tanító előadta, javasolta, hogy a község fejlődése érdekében hozzanak létre Kultúrbizottságot. A bizottság feladata a szabadművelési munka támogatása lenne. A jelenlévők ezt a javaslatot lelkesen fogadták, s ígéretet tettek, hogy a szabadművelési munkát lehetőségeik szerint támogatják. A megalakult bizottság elnökül a község bíróját, Benke Gyulát választotta.

1948-ban a vajszlói Szabadművelési Tanács 1848 emlékére **Ormánsági napokat** szervezett. A piskói gyermekek is részt vettek e napon.

21. ábra - Az Ormánsági Napokra készülve (A népviseletbe öltözött lányok mögött áll Perics Péter)

⁴⁶ NPP: Nemzeti Parasztpárt.

⁴⁷ MDP: Magyar Dolgozók Pártja, a hazai kommunista párt neve 1948-1956 között.

22. ábra – A Vajszlói Ormánysági Napon a piskói elemi iskolások. Balról az álló szemüveges férfi Perics Péter, a népviseletbe öltözött leányok közül balról a harmadik: Dr Bárány Ottóné Badi Györgyi

Ekkor kapta meg édesapám az Ormányság hűséges munkása kitüntető címet az ormánysági nép felemelkedéséért végzett munkájáért. 1948-ban belépett a MDP-be. Tisztséget visel: MNDSZ⁴⁸-ben, MHK⁴⁹ mozgalomban, EPOSZ⁵⁰-ban. 1948 decemberében részt vett a NÉKOSZ⁵¹ által szervezett iskolán. Ma már érdekes momentum, de az akkori időszakot jellemzi, hogy mit kellett magával vinnie. A személyes holmikon túl egy takarót, jegyzetfüzetet, írószert, állandó lakásbejelentő lapját és az élelmiszer jegyeit vitte magával.

Eddig végzett munkájáért rendkívüli előléptetésben részesült 1949-ben. 1949. május elsejei dátummal érkezett meg az akkori vallás-és közoktatási miniszter, Ortutay Gyula aláírásával a levél, melyből értesült, hogy kiváló minősítése és a népi demokrácia terén kifejtett eredményes munkájának elismeréséül a közoktatási alkalmazottak számára a 9810 / 1947. Korm. számú rendelettel létesített illetményrendszer szerinti 4. fokozatba soron kívül előléptetik.

1948-ban, az iskolák államosításával egy időben megtiltották a pedagógusoknak, hogy kántori szolgálatot végezzenek. Így az egyházi életben való aktív részvételről le kellett mondania. Mint minden pedagógusnak, neki is tevékenyen részt kellett vállalnia az államosítási munkálatokban. 1949-ben miniszteri elismerésben részesült.

⁴⁸ MNDSZ: 1945. február 18-án alakult meg az MKP kezdeményezésére a Magyar Nők Demokratikus Szövetsége (MNDSZ). A párt- és DISZ-szervezetek erősödésével azonban 1952 elején e szervezeteket felszámolták, s helyettük a szakszervezetek belüli alakultak nőbizottságok. Az MNDSZ 1956-ban megszűnt, majd 1957-ben Magyar Nők Országos Tanácsa néven alakult újjá, s működött 1989 júniusáig.

⁴⁹ MHK: Az MHK mozgalom (MHK = Munkára Harcra Kész) keretében széleskörű tömegsport mozgalom alakult ki hazánkban.

⁵⁰ EPOSZ: Egyesült Parasztifjúság Országos Szövetsége

⁵¹ NÉKOSZ: Népi Kollégiumok Országos Szövetsége.

1949-re a piskói iskola tanulóinak létszáma 70 tanulóra nőtt, új nevelő, tanítónő érkezett a faluba Csatóry Zsuzsanna személyében. Mivel Piskó kicsiny település volt, s osztatlan iskolát működtetett eddig az időszakig, a nyolcosztályos általános iskola kívánalmainak nem tudott megfelelni, ezt követően is úgy, hogy Csatóry Zsuzsanna az alsós osztályokkal foglalkozott, Perics Péter a felsősöket tanította. A kicsi tanteremben már nem fértek el a diákok, megkezdődött az új iskola építése, melyet 1950 nyarán adtak át. Az új iskola avatásán az „Égig érő nagy fa” című színdarabot mutatták be a gyermekek, melyet a két tanító tanított be nekik.

23. ábra - A volt piskói iskola és tanítói lakás mai képe, a jobb szélén hátul az udvarban az 1950-ben átadott új iskola

Keresztessy Zsoltné így gondolt vissza a piskói évekre:

„Nem tudom, hogy mikor, melyik esztendőben vezérelte sorsa az én szülőfalumba Perics Pétert, csak a szüleim elbeszéléseiből maradt meg bennem az emlék egy vékony, szemüveges, fiatalemberről, aki tanítója lett a mi kicsiny, ormánsági falunknak, Piskónak. Kicsi gyermekként csodálkoztam rá a tanító bácsira, akivel már ekkor szeretetteljes kapcsolat kezdett összekötni, már ekkor megmutatkozott a gyermekszerető pedagógus. Perics tanítóját, ahogyan a faluban szólították. Később, amikor nagyobacska lettem tejet vittem neki, amit édesanyám fejt és készített a kannába. Mindig kedves csipkelődéssel fogadott a tejjel és küldött haza. Az első osztályt 1949-ben kezdtem, amiatt is nevezetes volt ez az év, mert új iskola építését kezdték meg. Feledhetetlen élmény volt az „Égig érő fa” mesejáték év végi előadása. Ezzel mutattuk meg szüleinknek és az egész falunak, hogy milyen nagyszerű tudásra tettünk szert az iskolában, milyen kiváló tanítóink vannak. Kicsik és nagyok szerepeltek benne. Az egész falu izgatottan készült, mindenki segített, hogy szép és sikeres legyen a gyerekeik előadása.

1949-ben Perics Péter tanító bácsi az unokabátyám is lett, feleségül vette az én kedves unokanővéremet, Matyi Irénnét.”

1949. október 22-én megnősült édesapám, falubeli, ormánsági református parasztlányt vett el, Matyi Irént. Felesége szülei: Badi Julianna és Matyi Dezső. A családnak még egy gyermeke volt, ifjabb Matyi Dezső.

24. ábra – A 17 éves Matyi Irén

Házasságkötésük nagy vihart kavart az akkori politika körökben.

1949. október 25-én a Napló című újságban Právitcz Lajos tollából a kor politikai szellemének megfelelő újságcikk örökítette meg a lakodalom eseményeit. Az újságcikk kiváló példa az akkori viszonyok megismerésére, a cikk néhány mondata jól szemlélteti ezt:

„...Piskón a tanító kulák családba nőszült be... Nem is lehet bizalommal a tanító iránt a mi Pártunk, mert az olyan ember, aki megtagadja a dolgozókat, aki szembeszáll mindazzal, amit Pártunk tanít, és rokoni kapcsolatot keres az osztályellenséggel, az maga is osztályellenség. Arra sem méltó, hogy a dolgozó parasztnok gyermekeit nevelje!... a piskói kuláklakodalom figyelmeztetés arra, hogy még mindig nem bánunk elég keményen a kizsákmányolókkal, a nép ellenségeivel.”

Az ott lévő pedagógusok, családtagok másként emlékeznek e napra, mint a cikk írója.

Édesapám kitartott felesége, a családja mellett a meghurcoltatások ellenére. Az élet pedig igazolta, hogy érdemes volt Perics Péterre bízni a piskói gyermekek nevelését.

4. A vajszlói és a sellyei korszak (1950-1964)

4.1. Oktatásügy az 1950-es években és az 1961. évi III. törvény

Az 1950-es években kialakult Magyarországon a szovjet közoktatás szocialista modellje. Központi irányítás és ellenőrzés, centrális tantervek, uniformizált tankönyvek és módszerek jellemezték az iskolarendszert. Az ötvenes évek végén egyre inkább elengedhetlenné válik hazánkban az oktatásügy reformja. 1959-ben megkezdte munkáját az Iskolai Reformbizottság, mely új oktatási törvényjavaslattal állt elő.

1961-ben nagyszabású oktatási reformra került sor. Az országgyűlés 1961-ben elfogadta a Magyar Népköztársaság oktatási rendszeréről szóló 1961. évi III. törvényt. A törvény kiterjesztette a tankötelezettséget 16 éves korig, létrehozta a hároméves szakmunkástanuló-képzést, s a négyéves középfokú oktatás három irányát: a gimnáziumot, a szakközépiskolát és a technikumot. A törvény szándéka a konkrét céljain túl az ötvenes évek oktatáspolitikai törekvéseinek, eredményének jogi formába öntése, jogi legitimációja: a kialakult monolit iskolarendszer megszilárdítása.

„Ez a törvény a szocialista iskola három alapelvét hangsúlyozta. Egyrészt az iskola építsen ki szorosabb kapcsolatot a körülötte zajló társadalmi élettel, s a tanulókat készítse elő a termelőmunkára, neveljen a fizikai munka megbecsülésére. Másrészt emelni kell az iskolákban a korszerű általános és szakmai műveltség színvonalát, jobban figyelembe véve a tanulók életkori sajátosságait.”

tosságait. Végül határozottabbá kell tenni az iskola szocialista jellegét, ezért fokozni kell a marxista világnézet kialakításának hatásfokát.”⁵²

„Az államszocialista korszak ötvenes, hatvanas éveinek tantervelmélete mindenekelőtt a tananyag kiválasztásának princípiumaiban, a célrendszer társadalmi és pedagógiai összefüggéseinek törekvéseiben, a tantervi és tantárgyi tervezésében ért el eredményeket. A kor ideológiájának, politikájának a kiszolgálását tartotta fő feladatának, s a pártállami centralizált tartalmi szabályozásának az alapjain maradt.”⁵³

Röviden szólni szükséges a háború utáni felsőoktatásról, mely sorozatos reformok színtere volt. Mivel kiépült az általános iskola, igényként jelentkezett a szaktanári képzés. Kezdetben tanítók átképzése folyt, 1950 ősztől a szaktanítók képzése hároméves tanfolyam keretében történt. A nyári szünetben történő oktatás és évközi konzultációk jellemezték. A szerzett oklevél egyenértékű volt a pedagógiai főiskolákon szerzhető általános iskolai tanári oklevéllel. A pedagógiai főiskola új intézménytípus volt, a polgári iskolai tanárképző főiskolát váltotta fel, 1959-től tanárképző főiskola néven ismert, s a képzés négy évre emelkedett. A tanítóképzés is változott, felszámolták a középfokú tanítóképzőket, s 1959 szeptemberében megnyitották az érettségire épülő három évfolyamos felsőfokú tanítóképző intézetek.⁵⁴

4.2. Perics Péter vajszlói munkássága

Pályáját édesapám 1950-től Vajszlón folytatta tanárként, magyart és történelmet tanított. Az úttörőcsapat vezetője lett, aztán igazgatóhelyettesként ténykedett 1954-től.

1957-ig dolgozott Vajszlón, ekkor került Sellyére. A sellyei korszaka 1964-ig tartott.

Vajszlóra saját kérelmére helyezték. Hamar bekapcsolódott a kollektív munkába. Szakszervezeti, úttörővezetői tanfolyamot végzett el. Nagyon szerette a gyermekeket, így örömmel vette, hogy rábízta az úttörőcsapat vezetését. Később a járási úttörővezetői feladatokkal is megbízták. A járás harkányi úttörőtábor létrehozásában élen járt.

Az úttörőcsapat munkája nemcsak a tanév közbeni időszakra terjedt ki, különösen igaz ez az 50-es évekre.

Mivel foglalkoztak a vajszlói úttörő gyerekek nyáron az ötvenes években? A választ a kötelező jelentésekből megtudni.

⁵² Dr. FEHÉR Erzsébet: Az oktatás és nevelés története. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 1997. 90.

⁵³ BALLÉR Endre: Tantervelméletek Magyarországon. Országos Közoktatási Intézet, Budapest, 1996. 126.

⁵⁴ Az 1970-es évek közepétől Tanítóképző Főiskola megnevezést viselnek, a képzést főiskolai szintűvé nyilvánították. Majd 1995-től négyéves tanítóképzés indult el.

Az úttörő gyermekek szervezeten dolgoztak, munkát vállaltak az erdőgazdaság csemetekertében, kálászt gyűjtöttek, átfésülték a határt, burgonyabogarakat gyűjtöttek. Része volt a nyári munkálatnak a papírgyűjtés is. Nem maradt el a nyár folyamán a kultúra és a sport terén való munkálkodás sem. Műsorral járták a környéket, hetente edzéseket tartottak. Nem feledkeztek meg a bukott tanulókról sem, tanuló párok alakultak, a jó tanulók segítettek a felkészülésben. E felkészítő munkába augusztustól a nevelők is bekapcsolódtak. S nem maradt el a nyári szórakozás, a táborozás sem. A legtöbb diák a járás harkányi táborába jutott el. A nyolcadikos gyermekek DISZ-be lépését, a felkészítést és az ünnepeket is a nyár folyamán tartották. A jelentésekben olvasható az is, hogy kiállt a gyermekek érdekeiért édesapám. Egy 1955. augusztus 23-án a DISZ Baranya Megyei Végrehajtó Bizottságához kelt jelentésében olvasható: „...hívják fel a vállalatok figyelmét, hogy a gyermekek munkabérént a végzett munka alapján fizessék ki.”; „...amit ígérem a pajtásoknak, adják meg...megígérte, hogy a munkahelyre ingyen szállítják, fizetéskor a szállítási díjat levonták...”

Édesapám a közért munkálkodott Vajszlóra kerülése után. Az úttörőcsapat, melyet három éve vezetett, 1953-ban jó munkája jutalmául elnyerte és örökös tulajdonosa lett a Ságvári vándorzászlónak. Papa 1955-ben Kiváló Úttörővezető kitüntetést kapott.

25. ábra - Táborozás Tihany-Aszófőn (a zászló mögötti sorban balról az első Perics Péter)

26. ábra - A harkányi táborban (balról az első Perics Péter)

27. ábra – Úttörővezetők a hálazászló⁵⁵ felvitelén Budapesten (a guggoló kalapos Perics Péter)

28. ábra - Vajszói diákok között

Pedagógusi munkájáért több ízben: jutalomban részesült.

Tevékenyen dolgozott a helyi DISZ⁵⁶ szervezetben, a „Petőfi Iskola” vezetőjeként ténykedett. A járás legjobb Petőfi Iskolája volt az övék. Vezette a DISZ kultúrgárdáját. Sokat járt vidékre, segítve a kisebb falvak DISZ szervezeteinek. Szakszervezeti körzeti megbízottként is dolgozott Vajszlón, ezen kívül népművelőként végzett társadalmi munkát. A népművelői munkát pályája kezdetétől nagyon komolyan vette, soha nem kényszerből végezte. A megyei újság, a Dunántúli Napló levelezőjeként, mint levelező számtalan cikkében foglalkozott a falusi élet mindennapjaival.

A vajszlói ténykedése kezdetén érett meg édesapámban az az elhatározás, hogy a tanítói oklevél mellé a tanári képesítést is megszerezze.

1951 és 1954 között a Pécsi Állami Pedagógiai Főiskola hallgatója, magyar-történelem szakos diplomát szerzett. A történelem iránti érdeklődése az egész életét végigkísérte.

⁵⁵ A hálazászló-mozgalom az úttörők számára szervezett akció. 1955-ben a felszabadulás 10. évfordulójára az őrsök hálazászlót készítettek, melyet egy nagy zászlóvá varrtak össze. A zászlót Budapestre vitték az úttörővezetők az I. Országos Úttörő találkozóra az úttörő küldöttel.

⁵⁶ DISZ: Dolgozó Ifjúság Szövetsége. 1950-ben alakult meg, ifjúsági szervezet, a 14 éven felüli fiatalokat gyűjtötte össze, irányítása alatt működtek a gyermekszervezetek: az úttörők és a kisdobosok szervezetei.

Két 1956 májusában írt levél igazolja, hogy a kulákság vádja a Matyi családban még mindig problémát okozott neki a munkájában. Több éve húzódó ügyről volt szó. A család megőrzött dokumentumai között két levél kortörténeti dokumentum, az 1950-es évek világát idézi. Példa arra, hogy egy tisztességes család, a családban élő pedagógus, milyen könnyen a rendszer áldozatává válhat. Az ötvenes évek hű tükre ez az eset, tanulságul szolgálhat megismerése.

Az egyik levelet dédapám, a kuláksággal vádolt Badi Péter írta a piskói Községi Tanács Végrehajtó Bizottságának, a másikat édesapám írta a Központi Ellenőrző Bizottságnak Budapestre. A Központi Ellenőrző Bizottsághoz intézett levelében kéri ügyének kivizsgálását, mivel feleségének családját kulákká nyilvánították 1949-ben, s ezért az ő pártkönyvét még 1950-ben elvették tőle minden taggyűlési határozat nélkül. Badi Péter, aki ekkor már 72 éves, a kulákság alóli felmentését kéri levelében.

E levelekből körvonalazódik, miért is vádolták meg Badi Pétert a kuláksággal, hogyan, miért kapta a család a kulák jelzőt, s miért kellett emiatt ennyi időn keresztül a családnak viselni e bélyeget. Mit tehet egy személyes bosszú egy család életében.

Nagyon bántotta édesapám igazságérzetét az ügy, hiszen munkáját mindig becsülettel végezte, feleségét igaz szerelemből vette el, s látta, hogy a családot és őt is igaztalanul vádolják.

Badi Pétert 1949-ben nyilvánították kuláknak. Hogy az lett, személyes bosszú műve volt. Ez időben a helyi párttitkár – aki a bolt vezetője volt a faluban – Kövesi Gyula. Kövesi Gyulának 3 000 Ft-ot adott Badi Péter, melyből 1 000 Ft-ot majdnem per útján tudott csak visszakapni. Ráadásul a két ember között azért is kialakult ellentét, mert 200 Ft-tal többet írt az elismervényre Kövesi Gyula, Badi Péter ezt nem ismerte el, nem akarta, hogy a „Földművelésügyi Minisztérium” 200 Ft-tal károsuljon, s Kövesi Gyula pedig jogtalanul megszerezze e pénzt. Mint a falu fontos vezetője volt Kövesi, ezért kuláknak nyilvánította Badi Pétert. Így lett máról holnapra dédapám, Badi Péter kulák. Így vette kezdetét a család kálváriája⁵⁷ még 1949-ben, s keserítette meg életüket.

Édesapám ebbe az ormánsági parasztcsaládba nősült be. Apósa, Matyi Dezső szülei még szolgák voltak, apósának nagyapja pedig mezőőr.

⁵⁷ Hogyan is jutott e család – melynek tagja lett Perics Péter – e föld birtokába?

Badi Péter 1921-ben 11 kataszteri holdat örökölt szüleitől. Felesége szintén szüleitől, s szintén 1921-ben örökség útján 8 kataszteri hold földet kapott. Badi Péter 1924-ben 3, 5 kh.⁵⁷ földet, 1926-ban 1 kh. földet vásárolt. Matyi Dezső 1931-ben került a családba, ő 2 kh. 938 négyszögöl földdel rendelkezett, melyből 1492 négyszögöl hasznavehetetlen volt, nem esett földadó alá sem. Így az összes föld: 26 kh. és 138 négyszögöl.

A földet mindig a család művelte kemény, megfeszített munkával. Két alkalommal alkalmaztak szolgát (1932. október 01- től – 1933. október 1-ig; valamint 1939. augusztus 01-től 1940. augusztus 01-ig), oka, hogy mindkét alkalommal Perics Péter leendő apósa, Matyi Dezső katonai szolgálatot teljesített, s ezen időben várta és hozta világra Badi Julianna, a későbbi anyósa gyermekeit: Irént – ő lett felesége -, majd Dezsőt.⁵⁷ Először Bódi Ferenc, a második alkalommal Molnár István lett a család alkalmazottja, mindketten piskói lakosok voltak.

A szolga alkalmazása így kényszerűségből történt, kellett, aki megműveli a földet. Badi Péter a szolgák munkabérét mindig pontosan megfizette.

1956-ban a család földje (Badi Péteré és Matyi Dezsőé együtt): 25 kataszteri hold és 800 négyszögöl összesen, mely földnek tiszta bevétele: 206 korona 90 fillér.

A család kuláksághoz vezető útjának még két koholt oka volt. Az egyik, hogy Badi Pétert bérlőnek⁵⁸ titulálta vádlója. A másik eset, mely a kulákság vádját hozta, még érdekesebb, hét kataszteri holdnyi föld sorsa.⁵⁹

Miért érezte igaztalannak a vádat, s miért igazságtalannak a döntést édesapám, hogy bevonták pártkönyvét nősülése miatt? Miért fáj neki ennyire? Miért érezte, hogy ő és családja bűnhődik?

Apósa családja mindig pontosan, becsületesen megfizette, teljesítette az állam iránti kötelességét. Adóhátralékuk soha nem volt. A faluban a mezei munkákban mindig az elsők közé tartozott a család, verejtékkel küzdöttek a gyenge minőségű ormánsági földön. A beszolgáltatás kötelességét is mindenkor megtették, soha, senkit ki nem zsákmányoltak.

Édesapám végigélte, hogy a Badi család más tagjait elhurcolják a Hortobágyra, s tudta, hogy ez is igaztalanul történt. Keresztessy Zsoltné Badi Mária szavai megerősítik ezt:

*„1950-ben nagy fordulatot vett a családuk élete, ezzel az enyém is, és a piskói emberek élete sem maradt a régi. Kitelepítettek a szüleimmel, Györgyike nővéremmel együtt a Hortobágyra. A házukba minden ingó és ingatlan vagyonunkkal megalakították a TSZ-t.⁶⁰ Zsuzsika nővérem magához vett a kitelepítésünk első éve végén, elhozott Hortobágyról, nagymamánk mellett a legnagyobb támaszunk Perics Péter bátyánk és Irénke nővérünk volt. Amikor mindenki félt befogadni minket (osztályidege-
neket). Ő és unokanővérem minden nyáron biztos, meleg otthont adott nekünk. Egész évben segítettek ruhával, élelemmel. Sok nyarat töltöttem náluk Vajszlón és Sellyén, ahova a tanítói, tanári pálya vitte őket. Még egyszer tanárom és osztályfőnököm is volt Perics tanító bácsi. 1957-ben Vajszlón végeztem el a nyolcadik osztályt. Ők nyújtottak segítő kezet, mikor szüleim 1956 őszén visszakapták kifosztott, szétdúlt házukat kevés tönkretett földdel minden jószág és eszköz nélkül. Náluk laktam úgy, mint családtag. Csak hálával és tisztelettel gondolok rájuk mindig. Később, felnőtt koromban is mindig éreztem emberi nagyságukat. Péter nagy tudás birtokában volt mind szakmailag, mind emberi kapcsolatait tekintve. Unokanővérem, Irénke méltó társa volt, intelligenciája, eredeti, finom humora jól kiegészítette férje intellektusát.”*

⁵⁸ Ő soha nem volt bérlő. Ezt az Országos Földbirtokrendező Bíróság 29 156 / 1923. O. F. R. számú írásával igazolni is tudta. Az igazsághoz tartozik, hogy édesapja, Badi Ferenc Főrizs Lajossal és Böbék Jánossal közösen rendelkezte bérleménnyel – a bérleményt 1926-ban megszüntették –, de ehhez Badi Péternek, a fiának semmi köze nem volt. Ő 1921-től külön élt, mint önálló, családos ember, édesapja ez időt követően sohasem élt vele.

⁵⁹ Nem volt fiatal már, - szívasztma betegség is kínozza - Badi Péter, közelített a hetvenhez, felesége öt évvel volt fiatalabb, leánya súlyos nőgyógyászati műtéten esett át, s veje is közel volt az ötvenhez, mikor elhatározta döntését. Megpróbál segíteni családokon. Sajátján, s másokén is. Földjéből hét holdnyit két családnak engedett át díjtanul, Fodor István négy gyermekes, nincstelen piskói lakosnak, valamint Bakodi László szintén nincstelen piskói családjának. Tőlük soha, semmilyen ellenszolgáltatást nem kért és nem is kapott a földért. Tettét, segítő szándékát más szemzőgből bírálta el Kövesi Gyula.

⁶⁰ TSZ: termelőszövetkezet

Bántotta édesapámat az is, hogy 1955-ben, amikor a siklósi Járási Párt VB⁶¹-hez fordult könyve visszaadása végett, azzal vetették el kérését, hogy *„tudhatta volna, hogy felesége nagyszülei kulákok”*. Annak ellenére, hogy a nőülése miatt kizárták a pártból, oktatást vezetett a járás pedagógusainak. Furcsa paradoxonja ez az akkori viszonyoknak.

Közben a Baranya Megye Tanácsa VB. Oktatási Osztályától 1956-ban, kiemelkedő oktató-nevelő munkája elismeréséül a 35 / 1955. (VI: 19.) MT.⁶² számú rendelet 3. §-a alapján rendkívüli feljebbsorolásban részesült. Ennek megfelelően a rendelettel létesített bérrendszer VI. fokozatába kapott besorolást, amely kétévi előlépési kedvezményt jelentett.

A piskói és vajszlói évek alatt több alkalommal kérvényezte a katonai szolgálat alól a halasztást. Végül mennie kellett, bevonult. Három hónapig látott el katonai szolgálatot. Sokat emlegette, *„három hónapig voltam katona, egy évig tudnék mesélni róla”*. Katonaságát „svejki”szolgálatként élte meg. Írnok lett a seregben. „Legfontosabb munkája, megbízatása”, hogy parancsnoka kedvesének a főnök nevében írta a szerelmes leveleket.

Megtörtént vele, hogy egy eltávozás lejártával indulnia kellett a vonathoz, de az egyik csizma nem ment fel a lábára. Az idő sürgetett, így mezítláb szaladt a vonathoz, a csizmát kézben vitte, abban bízva, hogy a vonaton majd sikerül felhúznia. Előfordult az is, hogy egy éjszakai gyakorlat során neki kellett táborhelyet választani. Nyugtalanul telt az éjszakája a csapatnak furcsa szagok miatt, reggel kiderült, hogy egy trágyadomb mellett „pihentek meg”.

Kodolányi fiával, ifjú Kodolányi Jánossal együtt járták az Ormányságot – Kiss Gézáat követve így használta, s nem Ormányságként -, gyűjtötték a relikviákat, népdalokat, népi táncokat.

Jaksa Attiláné Teleki Ilona, Vajszlón tanítványa volt édesapámnak. Később kollégája lett. Visszaemlékezésében megerősíti a vajszlói időszakról írottakat, felidézi a diákéveket s rámutat, milyen ember is volt tanára. Így emlékezik:

„Az általános iskola nyolc osztályát Vajszlón végeztem, 1949-1957 között. Ötödik osztályban az osztályfőnököm Perics Péter, azaz Péter bácsi lett. Ő tanította a magyar irodalmat és a nyelvtant; az úttörőcsapatot vezette, fotószakkört, könyvtárat irányított. Tanítványaitól rendet, fegyelmet követelt. Szinte észrevétlenül szerettette meg velünk az olvasást. A tanítási órákra a tananyaggal kapcsolatos könyveket hozott be, izgalmas részleteket kezdett olvasni, majd abbahagyta. Délután rohantunk a könyvtárba kölcsönözni, hogy megtudjuk a folytatást. Sokat kirándultunk falunk határába, a fővárosba, és más nevezetes helyekre. Számított rám az úttörőben is. Őrsvezető, majd rajzvezető lettem.

⁶¹ VB: Végrehajtó Bizottság

⁶² MT: Minisztertanács

Nyaranta segítségével jutottam el táborokba (Balatonberény, Csillebérc, Tihany-Aszófő, Fonyód). Megismerte családunkat, és tudta, hogy másként úgysem mehettünk, mert szegények voltunk. Hetedik osztályos voltam, amikor megyei magyar tanulmányi versenyre nevezett be. Nem akartam elmenni, sírtam, hogy én nem tudok annyit, mint a többi gyerek. Elkísért. Kiváló eredményt értem el, jutalmat is kaptam. Talán büszkébb volt, mint én. Nyolcadikos voltam az '56-os forradalom idején. Édesapám lett a nemzetőrség parancsnoka. Őrizte a fegyverraktárt, nehogy baja essék a faluban bárkinek. Semmi sem történt, de apukámat feljelentették, és letartóztatták. Hónapokig nem tudtunk róla semmit. Péter bácsi eljött édesanyámhoz, és megnyugtatta, hogy az én tovább tanulásomat segíteni fogja. Úgy is történt. A pécsi Leöwey Klára Gimnázium tanulója lettem. A gimnáziumi tanulmányaim során ritkán találkoztunk, inkább csak szünetekben, de figyelemmel kísérte volt osztálya sorát. Egy alkalommal levelet kaptam tőle a kollégiumba. Arra kért, hogy beszélgessek el a vajszlói kollégista lányokkal, mert rossz híreket hallott felőlük. Szóval még az „utóéletünk” is érdekelte.”

29. ábra - A vajszlói tantestületben (az ülő sorban jobbról a második Perics Péter, a hatodik: Varga Gyula)

30. ábra - Tablóképek a vajszlói évekből

A Vajszlón töltött időben baráti kapcsolatba került Varga Gyulával, akivel egy házban laktak, és Kiss Emillel, aki később a beremendi iskola igazgatója lett.

31. ábra - A vajszlói ház a római katolikus templom mellett, melyben Varga Gyuláékkal laktak. (Az épület a későbbi években lebontásra került.)

A vajszlói évek alatt édesapám folytatta kedvenc sportját a labdarúgást, játszott a helyi csapatban, később játékosvezető lett.

32. ábra - Szüleim a vajszlói években

33. ábra - Osztálytalálkozó a volt vajszlói tanítványokkal 1999-ben (balról az első Varga Gyula, a harmadik édesapám)

4.3. A sellyei általános iskola és a Sellyei Járás Művelődési Osztályának élén

1957-ben bízták édesapámra a sellyei általános iskola vezetését. Az igazgatói teendőket 1961-ig látta el, majd a Sellyei Járás Művelődésügyi Osztályának vezetője lett.

Sellye 1950 januárjában ismét járási székhely lett.⁶³ A szocialista fejlődés előrehaladása sok reformot követelt.

Az államosítás előtt volt egy katolikus és egy református elemi iskolája. Három tanterem, három tanítóval, 190-200 gyerekekkel. Mindkét felekezet elemijébe lányok és fiúk együttesen jártak.

Még az 1947/48-as tanévben felekezeti volt ugyan az iskola, de kapott már egy állami státuszban lévő pedagógust, így négy tanerővel működött. 1948/49-ben már beindult a felső tagozat, újabb négy tanár érkezett. Épület szűkében voltak, de a gróf úgynevezett parádés lóistállójának felét - részben társadalmi munkával, nagyobb részt állami támogatással – átalakították, s itt öt tanterem létesült a régebbi három mellé. 1953-ban a részben már átalakított parádés lóistálló teljes felújítást és átalakítást kapott. Nőtt a tanári létszám is, a gyerekek száma már meghaladta a 300 főt.

A járási tanács segítségével 1959 őszén megkezdték az átalakított iskola mellé egy emeletes, nyolc tantermes iskola alapozását, melynek átadása 1961 első napjaiban történt.⁶⁴ A régi épületből konyharészt is kialakítottak, így a diákok már étkezést is kaphattak.

Az új iskola építésének munkálatai, a tanítás és az építkezés koordinálása édesapámra várt. Életében immár másodszor hárult rá ilyen irányú feladat, hiszen a piskói új iskola építésénél is bábáskodott.

Egy évvel Sellyére kerülését követően a **Sellyei Járási Tanács VB. tanulmányi felügyelője, Oroszi Béla 1958 szeptemberében jegyzőkönyvben értékeli iskolaigazgatói munkáját.**

„1957-ben került a sellyei iskolához. Korábban a vajszlói általános iskolánál, mint igazgatóhelyettes működött. Igen rossz örökséget vett át. A sellyei tantestület korábban közismerten a legintrikusabb és legrosszabb szellemű kollektívák közé tartozott. Az iskola gazdasági bajokkal is küzdött. ... megfelelt a belé helyezett bizalomnak, határozott és energikus kézzel számolta fel a régi vezetésből származó hibákat, egészséges kritikai szemléletet teremtett a nevelőtestületben, s az iskolát dologi tekintetben is fellendítette. Közel egyéves működése után az iskola külső és belső képe egészen megváltozott; a nevelők munkafegyelme megjavult, tartalmasabb lett a nevelőmunka, szervezettebb az oktatás.”

⁶³ Sellye először 1551-ben a török uralom, majd 1920-ban a szerb megszállás alatt járási székhely.

⁶⁴ Vesd össze: Pápay Jenő 1970-ben készült Így láttam – Sellye 1944-1969. kéziratával.

Úgy emlegette később édesapám ezt az időszakot, hogy az első félévben nem szólt, csak szemlélődött, szeretne volna átlátni a helyzetet. A félévi értekezlettel indult a kemény munka.

A tanulmányi felügyelő a következőket írta még róla:

„Csupán a második félévben 23 alkalommal ellenőrizte a sellyei körzethez tartozó iskolák munkáját. Óraelemzéseit szakszerűen, rutinosan végzi, bírálata tárgyilagos, előremutató és építő jellegű, őszinte. Nevelőtársaival szemben kartársias, megértő. Általában szeretik és tisztelik beosztottjai. Az általa vezetett tantestületi értekezletek színvonalasak, tartalmasak. Jó eszközökkel, eredményesen küzd a szilárd tanulóközösségek kialakításáért. A múlt tanévben rendezett iskolai ünnepélyek, előadások, színvonalas kultúrműsorok mind ezt a célt szolgálták... Társadalmi munkát szívesen és önként vállal. Sokrétű elfoglaltsága mellett is jutott ideje az iskolán kívüli ifjúság kulturális nevelésére. Bekapcsolódott a helyi sport és népművelési rendezvények szervezésébe, irányításába. A járási tanács által rendezett továbbképzési ankéton, mint előadó értékes munkásságot fejtett ki. A tanulmányi felügyelőt nyári szabadsága idején hozzáértéssel és szakszerűen helyettesítette. Tagja a Megyei Úttörőtestületnek, de jórészt neki köszönhető a sellyei iskola úttörőcsapatának eredményes, tartalmas munkája, a táborozások megszervezése, a különböző találkozók, előadások megrendezése, irányítása is. A nívós szülői értekezletek felkeltették a szülők érdeklődését az iskola problémái iránt, jó kapcsolatot épített ki az iskola és a szülői ház között. Családi élete rendezett. Széleskörű baráti ismeretséggel rendelkezik. Melegszívű, nyílt, egyenes jellemű embernek ismertem meg, vezetőnek kiválóan alkalmas.”

34. ábra - A sellyei hölgy kollégákkal. (Balról a harmadik: Selényi Miklósné, a negyedik: Börzsei Károlyné, az ötödik: Molnár Lászlóné)⁶⁵

⁶⁵ Börzsei Károlyné és Molnárék a későbbi években pedagóguspályájukat Siklóson folytatták.

35. ábra - Sellyei gyerekekkel

Környezete felfigyelt a mozgékony, sok elképzelést, tervet felvonultató fiatalemberre, s úgy gondolták, ambícióit jobban hasznosíthatja más pozícióban. **Megbízták ekkor a Sellyei Járás Művelődésügyi Osztályának vezetésével.**

Nem szakadt el az iskolától, azt vallotta, hogy úgy ismerhető meg igazán a pedagógusi munka, ha kijár az intézményekbe, rendszeresen ment az iskolákba, látogatta az órákat. Osztályvezetőként az úttörőmozgalom támogatásáért több jutalomútban részesült. A család megőrzött dokumentumai között megtalálható az a levél, melyben a Magyar Úttörők Szövetsége értesíti, hogy jó úttörőmunkájáért kéthetes NDK jutalomútban részesült, s negyvenöt márka zsebpénzt is kapott. Jellemző a korra a levél egyik mondata: *„párttagsági könyvedet a helyi pártszervezetnél, a személyazonossági igazolványodat a helyi rendőrőrsön add le.”*

Édesapám a **tehetséges, rászoruló diákjait folyamatosan segítette.**

Jól példázza ezt Jaksa Attiláné élete, kinek tanulmányait egyengette, nehéz helyzetében mellette állt. Jaksa Attiláné emlékeiben örökre megmaradt volt tanárának, - aki ez idő tájt már művelődési osztályvezető - e segítő hozzáállása:

„Pályaválasztásom egyértelmű volt: magyar-történelem szakra jelentkeztem a Tanárképző Főiskolára. Péter bácsi szerettette meg velem a szépirodalmat, a nyelvtant, a helyesírást. A tanári pálya pedig egész kicsi koromtól vonzott. A „hatalmas pofont” akkor kaptam, amikor kitűnő érettségi bizonyítványom és sikeres felvételi vizsgám ellenére nem vettek fel az főiskolára. A gimnázium igazgatója derítette ki, hogy x-es származásom miatt nem nyertem felvételt. Édesapám „múltja” miatt.

Ismét Péter bácsi sietett a segítségemre. Megvigasztalt, képesítés nélküli állást ajánlott fel, amit természetesen elfogadtam. Ő akkor járási művelődési osztályvezető volt. Egy ismerős pedagógus házaspárhoz küldött el, akik segítettek felkészülni a tanításra. Egy év után ismét jelentkeztem a főisko-

lára, de már levelező tagozatra. A munkámról készített szakvéleményt Péter bácsi személyesen vitte el Pécsre. Felvettek. Vajszlón, a volt általános iskolámban tanítottam. Jó eredménnyel fejeztem be a főiskolát. Nagyon szerettem a munkámat. Ha arra járt, mindig meglátogatott az iskolában. Büszke volt rám, ezt szakmai körökben hangoztatta is. A mai napig hálával gondolok rá. 45 éves pályafutásom során sokszor gondoltam arra, hogy olyan pedagógus és olyan ember szeretnék lenni, mint Ő. A faluban, ahol nyugdíjba menetelem előtt 23 évig tanítottam, szerettek, tiszteltek a szülők és a gyerekek. Volt kollégáimmal, tanítványaimmal tartom a kapcsolatot, és ha szükségük van a segítségemre, nyugdíjasként is szívesen állok a rendelkezésükre. Azt tettem, amit Péter bácsitól tanultam.”

Valamennyi visszaemlékező tanítvány emléksoraiból rajongó szeretet árad, azok az emberi vonások rajzolódnak ki, amelyek magyarázzák, érthetővé teszik ezt a szeretet, tiszteletet.

Az akkori kor kívánalmainak megfelelően elvégezte a Magyar Szocialista Munkáspárt Marxizmus – Leninizmus Esti Egyetemét, majd annak filozófia tagozatát. Ebbéli tanulmányokat 1958-tól 1961-ig és 1962-től 1964-ig folytatott.

1963-ban beiratkozott a Pécsi Tudományegyetem Állam és jogtudományi Karára. A sokirányú munkája miatt abbahagyta, sokszor felemlegette, hogy nagy hibát követett el. Talán ez volt az egyetlen, hogy amibe belekezdett és nem vitte végig.

Nagyon vágyódott már gyermek után. Házassága kilencedik évében, 1958. március elsején megszülettem, édesanyám után az Irén keresztnévet kaptam. Izgalmasra sikeredett megérkezésem a földi létbe, mert 1958 márciusában nagy havazás volt, s a Pécs felé vezető úton elakadt a mentő, s hosszú időbe telt, mire kiásták és folytathatta útját a pécsi klinikára.

36. ábra - Megérkeztem szüleim örömére

37. ábra - Sellyei pillanatképek a családról

Sellye, mint járási székhely 1963. december 31-ig megszűnt.

A család 1964-ben novemberében került Siklóusra, az év első tíz hónapjában ingázott édesapám Sellye és Siklós között.

38. ábra - 1964 novemberében a bíróság és a rendőrség között álló szolgálati lakásba költözött Siklóson a Perics család.

5. A Siklóson töltött esztendőik időszaka (1964 -2005)

A piskói, a vajszlói és sellyei évek hasznosak voltak édesapám számára. Siklóusra már elismert, tekintélyes szakemberként érkezett.

1964-től - a sellyei járás megszűntével - a Siklósi Járási Tanács Művelődési Osztályát irányította 1971-ig. 1971-ben a 2. számú iskola igazgatója lett, 1984-ben vonult nyugdíjba. Ezt követően néhány évig még a város Művelődési Osztályán ténykedett. A közeleli munka életének utolsó évéig elkísérte.

5.1. Az oktatáspolitikai változtatási igénye, az 1972-es MSZMP KB határozata

A hazai oktatásügyben az 1960-as évek második felében igényként jelentkezett új, a változó viszonyokhoz igazodó oktatáspolitikai kialakítása. Megerősödtek a társadalomtudományi kutatások, aktivizálódott a pedagógusszakma, tényszerű feltárása kezdődött a közoktatás helyzetének, s az V. Nevelésügyi Kongresszus⁶⁶ is ez irányban haladt, de jelentős eredménye nem lett.

1972. június 14-15-én tartott ülésén az MSZMP KB.⁶⁷ határozatot hozott Az állami oktatás helyzetéről és továbbfejlesztésének feladatairól⁶⁸ címmel. Ebben leszögezték, hogy „Az 1957-ben megindított iskolareform célkitűzései továbbra is helytállóak”.

A határozat az oktatás struktúráját változatlanul hagyva kiemelte:

„Az általános iskola fejlesztését és a köztük lévő színvonalkülönbség csökkentését; a szakmunkásképzés fejlesztést; a középiskolák képzési célkitűzései, valamint a népgazdaság munkaerő- és a szakember-szükségleti terve közötti összhang megteremtését; az irányítás szervezettségének növelését; a bürokratizmus csökkentését, a fejlesztéshez szükséges személyi, anyagi feltételek megteremtését és hatékony felhasználást; ki kell dolgozni a köznevelési rendszer továbbfejlesztésének főbb irányait, az ennek megfelelő iskolarendszer szerkezetét és tartalmát.”

A párthatározat újból megerősítette „a kommunista párt vezető szerepét a közoktatásban”, ami szerint:

„Az iskolai párt szervezetek fordítsanak megkülönböztetett gondot a nevelőtestületekben az eszmei-politikai munkára, segítsék elő a szocialista pedagógia érvényesülését, a pedagógusok szakmai, ideológiai felkészültségének fejlesztését. Nyújtsanak politikai segítséget az iskolavezetésnek, éljenek bátran az állami vezetés beszámoltatásának, ellenőrzésének jogával.”

Kelemen Elemér így értékeli az 1972-es párthatározatot.⁶⁹

„A párthatározat nem számolta fel az oktatásügy törvényen kívüli helyzetét. Nem a sokak által remélt oktatási reformtörvényt készítette elő, hanem – egy fonák történelmi helyzetben – a közjogi formákat nyíltan és következetesen mellőző, a hatalom megtartása érdekében állampártként berendezkedő MSZMP oktatáspolitikájának irányelveként funkcionált, a párt oktatás feletti hegemoniájának ismételt megerősítését célozta. A párthatározat szőnyeg alá söpörte a közoktatás – iskolaszervezeti kérdéseket is érintő – működési zavarait, nem foglalkozott a továbbfejlesztés, a belső diffe-

⁶⁶ V. Nevelésügyi Kongresszus: 1970. szeptember 28-30. Az 1967-ben újjáalakult Magyar Pedagógiai Társaság kezdeményezésére először 1968-ra tervezett, végül 1970 szeptemberére összehívott ötödik kongresszus előkészületeit az új gazdasági mechanizmus indukálta társadalmi aktivitás, a magyar közoktatás elkendőzött problémáinak feltárására és orvoslására irányuló reformszándék jellemezte.

⁶⁷ MSZMP KB: Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottsága

⁶⁸ Az állami oktatás helyzete és fejlesztésének feladatai. Válogatott dokumentumok gyűjteménye. Tankönyvkiadó, Budapest, 1973.

⁶⁹ KELEMEN Elemér – SETÉNYI János: Az oktatási törvénykezés változásai. Fővárosi Pedagógiai Intézet, Budapest, 1994. 53-54.

renciálás, a középfokú képzés összehangolásának hosszú időn át felgyülemlett problémáival. A meghirdetett tartalmi reform közvetlen következménye pedig – a kampányszerű tananyagcsökkentés, majd az évtized végén bevezetett, sok tekintetben megalapozatlan és túldimenzionált tantervi reform révén, annak számtalan korszerű szakmai eleme ellenére – fokozódó beavatkozást jelentett az iskolák életébe, a pedagógiai munkába, a pedagógusok napi tevékenységébe, mivel ismételt és megerősítve politikai döntések tárgyává tett szakmai kérdéseket. A párthatározat tehát a sokak által sürgetett és várt modernizációs stratégia meghirdetése helyett a korábbi hatalmi pozíciók és működési mechanizmusok megszilárdítását célozta az oktatásügyben.”

5.2. Az 1978-as tanterv és az 1985. évi I. törvény, valamint az 1993-as közoktatási törvényig vezető út

1975 őszén elkezdődött az új általános iskolai tanterv vitája. A szaktanárok által megfogalmazott véleményeket a szakfelügyelők irányításával megyei szinten összesítették. Az 1978/79-es tanévben – a hagyományos Tanterv elnevezésű dokumentum helyett – új Nevelési és oktatási terv lépett életbe az általános iskolák számára.

Az új tanügyi dokumentum megfogalmazása szerint:

„Az általános iskola célja, hogy megalapozza a szocialista ember személyiségének az ismeretvilágnézet–magatartás egységben történő kialakítását, a társadalmi műveltség alapvető javainak az életkor lehetőségeit figyelembe vevő feldolgozása útján, építve a fiatalok munkájára, közösségi tevékenységére, tapasztalataira. Az általános iskola nyújtson minden tanulónak egységes, korszerű, továbbépíthető alpműveltséget. Céltudatosan alakítsa ki a tanulóknak a dialektikus és történelmi materialista világnézet alapjait, fejlessze a szocialista emberre jellemző erkölcsi tulajdonságokat, a szocialista hazafiságot és internacionalizmust, a munka és a dolgozó ember megbecsülését, a közösségi magatartást, alapozza meg a tanulók politechnikai műveltségét, tegye képessé őket a szép befogadására, megóvására és megteremtésére, testileg, szellemileg egészséges, edzett nemzedéket neveljen. Mindezzel tegye képessé a fiatalokat arra, hogy cselekvően vegyenek részt a fejlett szocialista társadalom építésében: hazánknak cselekvő állampolgárává, öntudatos dolgozóivá, védelmezőivé válhassanak.”⁷⁰

A bevezetett új tanügyi dokumentum részletesen meghatározta a tantárgyak célját, anyagát, és a tanulókkal szemben támasztandó oktatási-nevelési követelményeket.

Annak megjegyzése kíváncsi, hogy a hetvenes években elindult folyamatok számos pozitív elemet is tartalmaztak. Ilyenek például a szakmaiság erősödése, a pedagógustársadalom részleges aktivizálódá-

⁷⁰ Az Általános Iskolai Nevelés és Oktatás Terve. 114/1977. (M. K. 11.) OM számú utasítás.

sa, újszerű kutatási-fejlesztési törekvések kibontakozása stb., amelyek csíráját, alapját jelentették a következő évtizedek oktatásfejlesztési törekvéseinek.

Az országgyűlés által 1985. április 18-án parafált 1985. évi I. törvény – az óvodától az egyetemig – közös keretben szabályozta a hazai nevelés és oktatás ügyeit. Bevezetőjében arról szövegezte, hogy *„A Magyar Népköztársaságban az oktatás az általános műveltség és a szakmai ismeretek megszerzését és bővítését, az ifjúságnak, valamint a tanuló felnőtteknek szocialista, humanista szellemű, az igaz hazafiság és a nemzetköziség eszméit érvényesítő nevelését szolgálja. Feladata, hogy segítse a személyiség, a képességek és a készségek kibontakoztatását, valamint a szellemi és testi fejlődést és olyan állampolgárok nevelését, akik a közösség tagjaként részt vállalnak a társadalom, a gazdaság és a kultúra fejlesztésében, illetőleg gyarapításában. Felkészíti a fiatalokat arra, hogy a természeti és társadalmi környezetüket a haladó nemzeti hagyományok és az egyetemes kultúra értékein nevelődve megismerjék, védjék, és a közérdeknek megfelelően formálják, tudományos világnézetben alapuló szocialista értékrendjük és erkölcsi magatartásuk kialakuljon, élni tudjanak jogaikkal és teljesítsék kötelességeiket a magán- és közéletben egyaránt.”*⁷¹

A törvény célja, hogy megállapítsa a Magyar Népköztársaság nevelési-oktatási rendszerének alapvető szabályait. Megfogalmazta azt is, hogy az oktatási intézmények szakmai tekintetben önállóak. Ez az önállóság azonban csak a központi nevelési programok, nevelési és oktatási tervek, illetve tantervi irányelvek keretében valósulhatott meg. Ennek megfelelően vált a pedagógus jogává, hogy megválassza – a nevelési és oktatási tervek keretein belül – a tananyagot és az alkalmazott módszereket. Ezzel, ahogy Kelemen Elemér fogalmaz: *„rést ütött az iskolaügy irányításának a harmincas évekből örökölt, majd az ötvenes években továbbfejlesztett bürokratikus – centralisztikus rendszerén, a nevelési-oktatási intézmények pártállami, azaz közvetlen politikai irányításának gyakorlatán”*.⁷²

Az iskolák nevelőtestületei az intézményi demokrácia növelésének jegyében döntési jogot kaptak: az iskolai oktatás egészét érintő oktatási, nevelési kérdésekben, az iskola működésével kapcsolatos gyakorlatban és egyes tanulói fegyelmi ügyekben. Az iskola igazgatójának kinevezésénél – amit pályázat előzött meg –, a felügyeleti szerveknek a tantestület véleményét kellett kikérniük. Az új törvény a tankötelezettséget 6–16 éves korban állapította meg. A középiskoláig bezárólag az oktatás ingyenességéről is rendelkezett. A törvény hangsúlyozta azt is, hogy az oktatás irányítása és feltételeinek biztosítása – kevés kivétellel –, az állam feladata. A művelődésügyi miniszter, mint az oktatás legfőbb irányítója határozza meg az oktatás tervszerű fejlesztését és elvi pedagógiai egységét.

⁷¹ Az 1985. évi I. törvény az oktatásról.

⁷² KELEMEN Elemér – SETÉNYI János: idézett mű 55.

A hazai szocialista közoktatás politika – e legutolsó, nagyszabású közoktatási törvény alkotása –, alapján tulajdonképpen ugyanazt rögzítette, mint elődei: a párt irányításával és ellenőrzésével történő szocialista ember nevelését. A törvény azonban az iskolák államosítását követően először tett lépéseket az egyes iskolák valamiféle autonómiájának deklarálása és az alternatív tantervek, alternatív tankönyvek használata terén.

Az oktatási törvény alapján megjelent rendeletek, miniszteri utasítások – a demokratikus iskola néhány új vonását is érvényesítve –, újra szabályozták az iskolák működését.⁷³

Ezek alapján nőtt a tantestületek döntési köre számos lényeges pedagógiai kérdésben. Így például központilag csak a kerettantervek és az alapkönyvek, továbbá az iskolai élet szervezeti keretei voltak szabályozva. Az oktatási-nevelési intézmények önállóan készítették el nevelési programjukat, működési szabályzatukat és házirendjüket. Az üzemek, gazdasági szervezetek is tarthattak fenn iskolákat. 1987-ben miniszteri útmutató jelent meg az iskolák mellett működő iskolatanácsok megszervezéséről; 1988 őszétől a Pedagógus Szakszervezet mellett több más, pedagógusokat tömörítő független szakszervezet alakult, pedagógus kamarák és más hasonló célú érdekvédelmi csoportosulások szerveződtek ország-szerte; 1989-ben elkezdődtek a Nemzeti Aseptanterv (NAT) előkészítésének munkálatai. A szocialista kormány oktatásügyi minisztere 1989 júniusában bejelentette, hogy szabadon választható az általános és a középiskolákban a kötelező élő idegen nyelv oktatása, ha annak személyi feltételei biztosítottak.

Az Országgyűlés 1990. március 1-jei ülésén elfogadta a 23. törvényt az 1985. évi oktatási törvény módosításáról.

A törvény kimondta:

„A Magyar Köztársaságban az oktatás az általános műveltség és a szakmai ismeretek megszerzését és bővítését, az ifjúságnak, valamint a tanuló felnőtteknek demokratikus, humanista jellegű nevelését szolgálja. Feladata, hogy segítse a személyiség képességének és készségének kibontakozását, valamint a szellemi s testi fejlődését, az egészséges életmód kialakítását, és olyan állampolgárok nevelését, akik a közösség tagjaként részt vállalnak a társadalom, a gazdaság és kultúra fejlesztésében, illetőleg gyarapításában.”

Az oktatási törvény 1990-es módosítása több ponton továbblépett. Érvényesítette a tanszabadság és a tanítás szabadságának klasszikus alapelveit. Ennek megfelelően biztosította a szülők és a tanulók,

⁷³ 1986 szeptemberétől bizonyos szakmákban elkezdődött az ötéves technikusképzés. Elkezdődött az 1978-ban és 1979-ben bevezetett általános és középiskolai tantervek átdolgozása, maximalizmusuk csökkentése, a tankönyvek korrigálása, anyaguk terjedelmének szűkítése. 1987. február 10-én minisztériumi útmutató jelent meg az iskolai könyvtárakkal kapcsolatban. 1987. június 15-én minisztériumi útmutató jelent meg az iskolák mellett működő iskolatanácsok szervezéséről. 1987. szeptember 8-án miniszteri rendelet jelent meg a nevelési tanácsadó újjászervezéséről. 1988. június 15-én miniszteri ajánlás jelent meg az iskolai értesítők (évkönyvek) újbóli kiadásáról. Az 1988. augusztus 31-én kelt miniszteri rendelet úgy intézkedett, hogy az általános iskola 1-4. osztályában „az anyagi támogatásra szoruló tanulókat ingyenes tankönyvellátás illeti meg”. 1981. október 1-jén kormányhatározat jelent meg az „ifjúságpolitikai feladatterv”-ről. 1989. január 18-án miniszteri rendelet jelent meg a pedagógiai iskolai kísérletek engedélyezéséről.

illetve a hallgatók számára az igényeiknek megfelelő nevelési-oktatási intézmények közötti választás lehetőségét, valamint a vállalkozás jogának érvényesülését ezen a téren is, és visszaállította az iskola-létesítés és - fenntartás hagyományos pluralizmusát. A törvénymódosítás oldotta az oktatási rendszer addigi merev szerkezetét, amikor biztosította a nyolc és hat évfolyamos gimnáziumok – engedélyhez kötött – szervezésének lehetőségét.

1989 októberében tartotta a Magyar Szocialista Munkáspárt (MSZMP) utolsó kongresszusát. Ezen jog-utód nélkül feloszlottnak nyilvánította önmagát. Ezzel megszűnt a hazai közoktatás 1948-tól 1990-ig tartó időszakát irányító hatalmi szervezete és vele együtt a szocialista oktatáspolitikája. A magyar közoktatás történetének ezen időszaka több olyan új tény, formát hívott életre, amelyek nagymértékben eltértek és egyben idegenek voltak a hazai nevelés korábbi gyakorlatától. Ilyenek például az egypártrendszer programjából levezetett és azt szolgáló marxista-materialista nevelési elmélet és gyakorlat és ennek kötelezővé tétele; az egypártrendszer ideológiájára épülő szocialista ember típusának idealizálása és kinevelésére való törekvés; az egypártrendszer által irányított tanügyigazgatás és felügyelet több évtizedig tartó gyakorlata. Mindezek mellett számos olyan tény is jellemzi a szocialista korszakot, amelyek különösen figyelemreméltó pozitívumot jelentettek. Így például az, hogy – iskolaügyünk korábbi korszakához képest – jelentősen emelkedett a különféle iskolákba járó tanulók létszáma. Vagy például, hogy a középszintű iskolákban és a felsőfokú oktatási intézményekben nagy számban tanulhattak az alsóbb társadalmi rétegek gyermekei, ifjai. A tanulólétszám növekedésnek arányában jelentősen javultak a közoktatás tárgyi és személyi feltételei is. Tovább folytatódott az 1945-ben megkezdődött nagyarányú iskola-, óvoda- és kollégiumépítés. Megnövekedett a pedagógusok száma. Különösen fontos ebből a szempontból az általános iskola felső tagozatának szaktanárokkal való ellátottsága. Említésre méltó az is, hogy a szocializmus iskoláiban is megszervezték – bár a kommunisztikus eszmékre épülő –, az önképzőkori tevékenység hagyományait továbbvivő humán, természettudományi, művészeti szakköri munkát és sportköri tevékenységet.

Az 1980-as, 1990-es évtizedek fordulóján – a szocialista blokk többi országához hasonlóan –, nálunk is romba dőlt a szovjet típusú, kommunista irányítású társadalmi és gazdasági rendszer. Az 1990 tavaszán lezajlott országgyűlési képviselő-választások eredményeképpen új politikai helyzet jött létre. A rendszerváltozás a magyar iskoláztatás történetében is fordulópontot jelentett: megkezdődhetett egy demokratikus jogállam iskolarendszerének a kialakítása. Ez pedig lehetővé tette egy új, a Nyugat-Európához igazodó társadalmi rendre épülő hazai közoktatás politika megvalósítását. A sokféle irányú kezdeményezést az 1993-ban elfogadott közoktatási törvény foglalta jogszabályba.

5.3. Az utolsó pályaszakasz Perics Péter életében

5.3. 1. Az oktatásügyben végzett munka

1964-ben költözött a Perics család Siklósrra, ekkor vette át a Siklósi Járási Tanács Művelődési Osztályának irányítását édesapám. E posztot hét évig látta el.

Mint tanácsi munkatártnak államigazgatási ismeretekből, a tanácstörvényből vizsgát kellett tennie. Ezt bizonyítják a kiadott igazolások – 1967, 1971 - a sikeres vizsgákról.

Egyik volt munkatársra, Zakariás Ferencné beszélt erről az időszakról, ő ekkor az osztály titkárnöje volt. Elmondása szerint főnöke kemény, határozott ember volt, megkövetelte a precíz munkát. Többször előfordult, hogy jelentéseket vagy egyéb dokumentumokat kellett újraírnia, mert valami hibázott az írásban. Mégis jó szívvel gondol vissza a művelődési osztályon töltött évekre, mert Perics Péter emberséges viselkedésével tiszteletet vívott ki.

Meghonosította, mint járási művelődési osztályvezető a járás pedagógusainak kirándulását. Bebarangolták Magyarországot, de eljutott a pedagógusközösség Csehszlovákiába, Romániába és a keleti blokk más országába is. Ezekre az utakra többször elment édesanyám is. A kirándulások önköltségesek voltak, a szervező munka papáé volt.

39. ábra - Képek a pedagógus kirándulásokról.

Ma már országos hírnevű a Nagyharsányi szoborpark.⁷⁴

Azt viszont kevesen tudják, hogy létrejött egy fejfájásnak köszönhető.

Nagyon fájt édesapám feje, s Dr Vida Sándor járási tanácselnökkel kocsiba ültek, hogy a levegőzzenek, sétáljanak egyet. Villány felé indultak. Nagyharsányt elhagyva a hegyoldalon sétáltak, amikor észrevet-
ték a használaton kívüli kőbányát és a közelben álló Gyimóthy - villát. S jött az ötlet, hogy itt a kő, itt a villa, milyen jó hely lenne egy művésztelepnek. S elindult a többirányú szervező munka. Sokan össze-
fogtak a cél érdekében. A művészvilágból Rétfalvi Sándor, Bocz Gyula, a megyei és a járási KISZ-esek lelkes társai, segítői voltak az ötlet kivitelezésének. Petőh Sanyika⁷⁵ kimagaslott a KISZ-es segítők kö-
zül. Siklósi tanárok, művészek: Magyar László, Vida Dezső, a sellyei Szép Lehel szintén az ötlet meg-
valósítása mellett tették le voksukat. 1967-ben létrejött, kitérte kapuit a művésztelep. Rá egy évre átad-
ták a helyreállított Gyimóthy - villát. A folyamatos munka ekkortól vált valósággá. Rövid időn belül a kezdeti 10 napos időtartamú, magyar művészekkel induló művésztelep nemzetközi találkozó helyé vált.

Művésztelep létrehozásának gondolata ezzel nem zárult le. Ez idő tájt sokszor volt vendég a Perics házban Schrammel Imre keramikus művész. S nemsokára megalakult a **Siklósi Kerámia Alkotótelep** a ferences kolostorban. Jó érzéssel töltötte el édesapámat, hogy a járásban a kortárs művészeti tevé-
kenység megindulásánál bábáskodhatott.

**Jelentős szerepet vállalt az akkori idők legnagyobb siklósi kulturális rendezvényének, a várfesz-
tivaloknak szervezésében, Dr Várnai Ferenc⁷⁶ a fő segítőtársa, aki rendezvény művészeti vezető-
je volt.** Az 1964-től induló Fúvószenekari Fesztiválokön úttörő, ifjúsági, felnőtt és katonai zenekarok szerepeltek, mérték össze tudásukat. A hagyománnyá váló találkozón és versenyen számos külföldi zenekar is megmutatta tudását a siklósi várudvaron, Nemzetközi Fúvószenekari Találkozóvá nőtt a rendezvény.

Egy másik kulturális rendezvény, a **filmszemlék szervezésében** is élen járt édesapám.

Sok örömet és lehetőséget látott a szakigazgatásban, mégis folyamatosan visszavágyott a szorosan vett pedagógusi munkakörbe nevelőnek, tanármak.

**1971-ben Siklóson új általános iskolát adtak át, a 2. számú iskolát, melynek igazgatója lett nyug-
díjba vonulásáig.**

A vezetése alatti időszakban vette fel az intézmény a Batthyány Kázmér nevet. **Ismét egy iskola építé-
sénél állt helyt.**

⁷⁴ Többféle elnevezése ismert: Nagyharsányi szoborpark, Villányi szoborpark, de használatos a Villányi művésztelep vagy alkotópark megnevezés is.

⁷⁵ Így szólította, emlegette édesapám Petőh Sándor akkori járási KISZ- titkárt.

⁷⁶ Dr Várnai Ferenc: tanár, zeneszerző, nép- és műzenekutató, zenei író. Könyvben dokumentálta a várfesztiválok történetét.

Az iskolát 1969-ben kezdték építeni, hiszen Siklóson új lakótelep épült a Beremenden létesített cementgyár munkásai részére. Az egyre növekvő gyermeklétszám, a körzetesítés – a szomszédos Máriagyűd iskoláját megszüntették - új iskola felállítását tette szükségessé.

1970-ben az általános iskola 7. osztályába jártam, Siklós egyetlen általános iskolájába. Jól éreztem magát. Barátaim, társaim: Bertók Zsuzsa, Várnai Laci, Farkas Zsuzsi, s még jó néhányan, az őrs, igazi kis csapat volt. Édesapámat alig láttam otthon ebben az esztendőben. Épült az új iskola a városban. Az iskolában, s az otthon hallott beszédfoszlányokból azt éreztem, valami más, új dolog fog következni a jövő esztendőben. Kettévágják, szétszedik, körzethatárokat állítanak fel, mennek gyerekek, nevelők - ezek voltak a leggyakrabban hallott szavak, mondatok. Aztán bekövetkezett, kiderült valamennyi barátom az új, a 2. számú iskolába kerül, melynek vezetését édesapámra bízták. Dühös voltam, hogy elszakították tőlem legjobb barátaimat. Sírtam, könyörögtem édesapámnak, hogy vigyen át engem is a kettesbe. Nem mehettem, nem tett kivételt velem az édesapám. Aztán az évek múltával rájöttem, igaza volt. A személyes példamutatás nagy kincs a pedagógus életében.

A 2. számú iskola az 1971/72-es tanévben fogadta az első diákokat. Nem készült el a szeptemberi kezdésre, novemberben vehették csak birtokukba a gyerekek a kétszintes, központi fűtéses új iskolát. Az évnek szeptemberben indulnia kellett, addig a város szükségstantermeiben, művelődési és közművelődési intézményeiben tanultak a diákok. Tizennégy tanulócsoportban 23 pedagógussal és 339 diákkal indult az oktatás. Két napközis csoport 61 tanulóval készült délutánonként a másnapi munkára.

A következő tanévben bevezették a szaktantermi oktatást: kémia, fizika, biológia, matematika és magyar szaktermek kialakítására került sor. Az épületet úgy tervezték, hogy a tantermek mellett szakköri helyiségek, könyvtár, orvosi rendelő, büfé, tanműhely, tornaterem, öltözők, ebédlő is helyet kaptak benne. Jól felszerelt konyha szolgálta ki az éhes szájakat. A megye egyik legmodernebb iskolája lett a siklósi 2. számú iskola.

Így ír egy 2002-ben Pápán kiadott könyv⁷⁷ az intézmény első igazgatójáról:

„Az első igazgató, Perics Péter kemény kézzel, komoly szakmai munkával alakította ki a lakótelepi iskola feladatait, hagyományait.”

A 70-es évek közepétől a magyar közoktatásban a kutatás, kísérletezés, mint lehetőség kialakulása számos pedagógiai kísérlet megjelenését segítette elő. Ilyen állami iskolakísérlet volt Zsolnai József nevével fémjelzett NYIK (nyelvi, irodalmi, kommunikációs) program.⁷⁸

E program az anyanyelvi nevelés megújításának programja, mely a meghatározott tantárgyi keretek helyett komplex tantárgyblokként kezelte az anyanyelvi oktatást. A programban új tananyagok is megje-

⁷⁷ Az értékközvetítő és képességfejlesztő pedagógia iskolái. Szerk.: Zsolnai József, Pápa, 2002.

⁷⁸ A teljes iskolakísérlet, az értékközvetítő és képességfejlesztő iskola modellje az 1980-as évek közepén indult útjára.

lentek, mint a kommunikációelmélet, illetve a beszédművelés. Ebbe a kísérletbe kapcsolódott be a siklósi 2. számú iskola az indulását követő második évben. Léket vertek a 78-as tantervbe.

Testvérkapcsolatok kiépítésén is fáradozott az intézmény vezetője. A pécsi Jókai Utcai Iskola, illetve a szomszéd országbeli Donji Miholjac iskolájával alakított ki testvéri kapcsolatot az intézmény. 1982 szeptemberében orosz nyelvi tagozat indult. A szakkörök száma magas volt, 16-féle kínálat közül választhattak a diákok, mellette különböző sportágakban próbálhatták ki tehetségüket.

Fennállásának 10. évfordulóján vette fel a Batthyány Kázmér⁷⁹ nevet az iskola, az aula falára ekkor helyezték el Farkas László szobrászművész domborművét. Az ünnepség június 4-én, Batthyány születésnapján volt. A Várnai Ferencsel gyümölcsöző jó kapcsolata eredménye, hogy Várnai zenét komponált Batthyány emlékére, mely az ünnepségen hangzott el először.

Ezt a napot iskolanappá nyilvánították, melyen koszorúzással, megemlékezéssel, kulturális és sportrendezvényeken emlékeznek a névadóra.

A város fejlődése, a gyermekek létszámának növekedése igényelte egy újabb iskola megépítését. Az 1981/82. tanévre elkészült a Hajdú Imre Utcai Általános Iskola, az ekkora már magas tanulói létszámából, 755 tanulóból 148 ment át 13 pedagógussal az új intézménybe.

Egy évet tanítottam a Batthyányban, de kötődésem az intézményhez hosszú évekre tekint vissza. Középiszkolásként ifivezető voltam, s itt töltöttem gyakorlós időszakomat is. Szerettem az iskolát, rögtön a mélyvízbe dobtak, osztályt bíztak rám.

Szakok szerint gyűjtötték a nevelőket a frissen épülő új, 3. számú iskolába. Nem tett velem kivételt édesapám. Én is a távozó pedagógusok között voltam.

Soha nem feledem szavait:

„Menj kislányom, és ne feledd, az úton végig kell menni, emberség, tisztesség, az adott szó betartása kísérik utadat.”

Édesapám volt kollégái szeretettel, tisztelettel szólnak róla. Az emlékekből megelevenedik az intézmény, a hétköznapiak, a hetvenes, nyolcvanas évek oktatásügye.

Vágai György igazgatóhelyettes volt 1973-tól az iskolában. Az együtt töltött évekről így emlékezett:

„Igazgatómmal együtt hatékony iskolavezetést hoztunk létre. Minden hétfőn vezetői értekezletet tartottunk, amelyen megterveztük a következő hét feladatait, és értékeltük az előzőt. A feladatokhoz kerestük a megfelelő pedagógust. A 70-es években a Petőfi Brigád Úttörőcsapat a járás legjobbja volt.

⁷⁹ Batthyány Kázmér: a reformkorban Siklós haladó gondolkodású várura volt, elsőként szabadította fel jobbágyait. A Szemere-kormány külügyminisztere, ideiglenesen az ipar-, kereskedelem- és földművelődésügyi tárca vezetője is.

Ügyeltünk arra, hogy a tantestületben jó léghör uralkodjon. Tudtuk, hogy csak egységes, jó léghörű testület tud hatékonyan dolgozni. Bevezettük a hét végi értékelést, ahol az igazgató úr az egész iskola előtt értékelte az egész hetet, a tanulók teljesítményét. Ennek nagyon erős ösztönző ereje volt. Folyamatosan fejlesztettük az iskola társadalmi kapcsolatait a határőrséggel, a termelőszövetkezettel, a kesztyűgyárral és a BCM-mel.⁸⁰ A BCM például ingyen megcsinálta a sportudvarunkat, felszerelték a környék első villanyvilágítású sportpályáját. A tervszerű, korszerű és hatékony munka eredménye, hogy egyre több szülő kívánta gyermekét beíratni az iskolába, először C osztályokat indítottunk, majd délutáni tanítás kellett bevezetni. Rendszeresek voltak az óralátogatások. Soha nem maradtak el az óraértékelések. Sok látogatót fogadtunk, sok pedagógust érdekelt a Zsolnai-féle kísérlet. Perics Péter igazi gazdája volt az intézménynek, magasra emelte a mércét elvárásaival.⁸¹

Zsolnai Józsefné Mátyási Mária emlékezése arra utal, hogy az igazgató kiváló színvonalú szakmai munkát kívánt, ösztönözte kollégáit az új dolgok kipróbálására.

„Friss tanítói diplomámmal ide pályáztam, ahol Perics Péter igazgató úr elsősorban azzal az igényvel kívánt foglalkoztatni, hogy az 1974/75-ben országosan kiszélesítésre kerülő komplex matematika tantervet iskolájában alkalmazsam, és egyben közreműködjek e tantervi program eljárásainak, szemléletmódjának elterjesztésében, a siklósi körzet tanítóinak továbbképzésében. Mivel ebben az innovatív szemléletű iskolában már a megelőző tanévben elindult Zsolnai József helyesejtési – anyanyelvi kísérlete, a kísérletvezető nekem is lehetőséget biztosított, hogy kipróbáljam anyanyelv tanítási koncepcióját. Így az első osztályom matematikából és magyarból is másként tanult, mint az ország sok kisdíákja.”⁸²

Hamarné Hegedűs Mária matematika-kémia szakos nevelő azt emeli ki visszaemlékezésében, hogy milyen sok tanuláson kívüli program volt az intézményben.

„Az őszhöz hozzátartozott a szőlőszüret, mely forrást jelentett az osztálykirándulásokhoz. Másféle szüretet is szerveztünk: szemétszüretet. A jól végzett úttörős munkáért táborozás volt a jutalom. Hétfégén is gyakran együtt voltunk a gyermekekkel: hol elkerekeztünk a Szársomlyóra, hol gyalogoltunk, túráztunk a Tenkesen vagy valamilyen kulturális program zajlott az iskolában. Üzemlátogatásra jártunk.

A különböző úttörőpróbákat szívesen végezték az őrökbe, rajokba tömörült diákok.

⁸⁰ BCM: Beremendi Cement Művek

⁸¹ Van, hogy álmainkba a régi iskola visszatér. A Batthyány Kázmér Általános iskola Jubileumi könyve 1971 – 2006 (szerkesztette: Ferencz Jenőné) Gitta Nyomda, Siklós, 2006. 107-109.

⁸² Van, hogy álmainkba a régi iskola visszatér. im. 119.

Nyáron táborba vittük a gyerekeket. A tanulóknak alkalmuk volt meglátni a szépet, átélni a jót, hogy életük során, mindennapi apró döntéseikben igyekezzenek a legjobbat cselekedni. Az úttörőmozgalom a gyerekeknek nagy kaland volt.”⁸³

Tóthné Botz Györgyi magyar- történelem szakos tanár, ma már nyugdíjas. Az úttörőcsapatot vezette az iskolában. A régi időkre visszagondolva így emlékezett:

„Akitől a legtöbbet tanultam a pedagógus pályámon, az Perics Péter igazgatóm volt. Sok mindenért becsültem, felnéztem rá, de leginkább azt az alkotó embert csodáltam benne, aki életre keltett egy iskolát, az ő iskoláját, amely a miénk lett, mert céljaink közösek voltak, egyet akartunk: Olyan iskolát, ahol minden és mindenki a gyermeket szolgálta, érte volt. Ahol a mottóként állt: Szeresd a gyermeket, hogy tudjon szeretni! Ahol nem tanárok, hanem hivatásuknak élő pedagógusok tették a dolgukat. Olyan pedagógusok, akiket a szakma iránti alázat és elkötelezettség láthatatlanul irányított. Ahol követelmény volt egymás nyelvét érteni, sőt egy nyelven beszélni, hogy értse a kolléga, a tanuló és a szülő is. Ahol lépést kellett tartani a változó világgal, képesnek kellett lenni az állandó megújulásra. Ahol a léleknevelés, léleknemesítés legalább olyan fontos volt, mint a tantárgyi ismeretek elmélyítése. Igen magasra emelte a mércét iskolájában, de mindig voltak követőik, akik megerősítették hitében, hogy jót csinál, hogy munkájának van értelme, és volt. Megteremtette a minőség iskoláját. Szakmai tudásra, remek szervezőképessége, publicisztikai munkássága, szónoki tehetsége, közéleti tevékenysége, mindenre és mindenkire terjedő figyelme, akaratereje, lankadatlan munkabírása mindannyiunk számára például szolgált. Önmagunk megismerésére, határaink kiszélesítésére, sokoldalú, igazi pedagógussá válásra készítetett bennünket. Hálás vagyok a sorsnak, hogy Perics Péter iskolájában taníthattam, aki megtanított pedagógusnak lenni.”⁸⁴

Visszaemlékező közvetlen munkatársai szerint tudott munkakedvet, lelkesedést kiváltani, önbizalmat gyarapítani Perics Péter.

Emlékszem, édesapám többször idézte Mécs László szavait, mikor a pedagógus munkájáról szólt:

„Vadócba rózsát oltok, hogy szebb legyen a föld.”

Gyakran említette az édesapám azt is: „A vezetői tisztség nem rang, hanem szolgálat.”

„Szolgálni azokat, akik bizalmat szavaztak az igazgatónak arra, hogy a munkájukat irányítsa, hogy együtt, egymásért, a város, a város kulturális életének, gazdasági jövőjének, színvonalának emeléseért munkálkodjék. Ez a szolgálat jusson kifejezésre a kis közösségen belül a pedagógiai munka helyes láttatásában, a pedagógusi szabadság biztosításában, a szervezési és anyagi feladatok ellá-

⁸³ Van, hogy álmainkba a régi iskola visszatér. im. 121.

⁸⁴ Tóthné Botz Györgyi visszaemlékező leveléből.

tásában, a koordináló és összekötő munkában. Az igazgató és a pedagógus folyamatosan, nap, mint nap szavaival, tetteivel közvetít valamilyen értékrendet az emberi erőfeszítésről, a teljesítményről és az erkölcsről. Közösséget vezetni csak közösségi módszerekkel, a vezetés demokratizmusának kiteljesítésével, együtt a közösséggel lehet és érdemes. A vezetés demokratizmusát nem lehet elrendelni, egyik napról a másikra bevezetni. Az iskolavezetés gondjainak, nehézségeinek megosztására, a feladatok közös vállalására meg kell érnie egy pedagógus közösségnek. Évek kitartó munkájára van szükség, arra, hogy minél kevesebb hibát ejtsünk. Hiszek abban, hogy alapvetően, a vezető beállítódást tekintve, a demokratikus vezetést kell alkalmazni minden vezetőnek, de bizonyos szituációkban nem zárom ki, a másfajta vezetési stílus alkalmazását sem.”

Számomra a pedagógusi pályán az örök minta, a példakép édesapám. Soha nem feledem ezeket a szavait sem:

„Kislányom, a gyerekek segítenek, bízz bennük, ők a minden.”

De említhetném ezt is:

„Kislányom, tanuld meg, ezen a pályán nincs én, „sok én” van, ami egyenlő a „mi”-vel!

Olyan erkölcsi iránymutatást kaptam tőle, mely elkísért pályámon. Munkaközösség-vezető voltam, úttörőcsapat-vezető, több mint egy évtizedig igazgatóhelyettes, majd iskolák vezetését bízták rám. Amit tőle tanultam, az vezette utamat, munkámat.

1984-ben ment nyugdíjba édesapám, Kozma Sándornak adta át a stafétabotot.

A Batthyány Kázmér Általános Iskola a későbbi időkben is meghívta programjaira első igazgatóját, aki mindig elment ezekre a rendezvényekre, büszke volt kollégáira, akik továbbvitték a megkezdett munkát, megőrizték az intézmény hírnevét.

40. ábra - Május elsejei felvonuláson a még 2. számú iskolások

41. ábra - Vetélkedő az iskolában (balról jobbra: Dr Schmidt Henrikné, Kozma Sándorné, Mayer Ferenc, Perics Péter, Vági György)

42. ábra - Tanévzáró ünnepélyek az iskolában

43. ábra - Kollégákkal a gyúdi templom lépcsőjén (ülnek: Kozma Sándor, Tollas Istvánné, Matisáné Klement Juliana; álló sor: Perics Péter, ismeretlen, Gerencsér Ferencné, ismeretlen, Tálos János, Vágai György, Magyar László)

Jót mosolyogtunk mindig édesanyámmal, mikor papa bejelentette: „Holnap megyünk a kollégákkal táborhelyet keresni.” Tudtuk, indul a férficsapat Balatonfenyvesre Horváth Miklósék nyaralójába, indul a „férfibuli”, szó sincs táborhely kereséséről. A táborhely már rég megvolt.

44. ábra - S kezdődött a varázslat, hátha meglesz az a táborhely, volt, aki elemlámpával, volt, aki varázspálcával, volt, aki akrobata mutaványokkal... kereste, hátha rálel arra a fránya táborhelyre (balról jobbra: édesapám, Kozma Sándor, Mayer Ferenc, Vágai György és Horváth Miklós)

45. ábra - Testvérkapcsolati találkozók – A diákok vetélkedése mellett a felnőttek is részesei voltak a közös játéknak, e találkozók vendéglátással zárultak.

Ő maga a 90-es évek oktatásügyébe bekövetkező változásokat már kívülállóként szemlélte, volt kollégákkal, illetve a velem történő beszélgetések során szomorúan konstatálta, hogy milyen értékváltás megy végbe társadalmunkban.

Pályája során megbecsülték, sok elismerést kapott munkájáért édesapám, a 2003-ban kapott méltatás gyöngyszemként élt benne.

Magyar Bálint minisztersége idején, 2003-ban az Oktatási Minisztérium indította el a Nemzeti Emlékezet Programját, melynek egyik fontos eleme volt az Iskolai Emlékezet elnevezésű program. Ennek keretében azokat a személyiségeket szerették volna a figyelem központjába állítani, akik a nemzeti emlékezetet alkotó iskolai emlékezet szempontjából fontosak a diákok, az iskolaközösségek számára. Ők azok, akiknek a munkássága a tanulók egy-egy generációjában élnek tovább, holott munkájuk, egyéniségük, az egyes iskolák életében játszott szerepük éppen az volt, hogy ébren tartsák, átörökítsék az iskola, a tanulás, a diáklét, a tanár-diák viszony értékeit, jó hagyományait. Amennyiben tantermet kívántak elnevezni pedagógusukról a programhoz kapcsolódó intézmények, a minisztérium készítette el a termet jelző fémtáblát és a névadót bemutató méltatást tartalmazó képes tablót.

Volt iskolájának közössége úgy döntött, hogy elnevezik róla azt a tantermet, ahol régen a történelemórák folytak.

Néhány gondolat a névadót bemutató tablóról: *„1971-től 1984-ig irányította rendkívüli pedagógiai érzéssel intézményünket. Munkásságának köszönhető, hogy méltó módon őrizhetjük Siklós haladó szellemű várurának, gróf Batthyány Kázmérnak az emlékét, akiről... iskolánk kapta nevét. Fáradhatatlanul dolgozott azért, hogy ebben az iskolában a tanulók biztost tudást szerezzenek. Szuggesztív egyéniség. Szigorú, következetes nemcsak másokkal, hanem magával szemben is... Iskolánk ezzel az emléktáblával tiszteleg előtte.”*

Boldog volt, otthon csillogó szemmel mesélte édesanyámnak, hogy ennyi év távlatából gondoltak rá, nem felejtették el. 79 éves volt ekkor.

5.3. 2. A közéleti és tudományos munkásság

A Siklóson töltött években teljesedett ki édesapám tudományos, közéleti munkássága. A tanítás, az oktatásirányítási munkája mellett mindig szakított időt a tudományok művelésére.

A pécsi főiskolán Vargha Károly főiskolai tanár valósággal „megfertőzte” a honismeret szeretetével, s ő volt az, aki tudatosította benne a honismeret fontosságát. A helytörténeti kutatást népművelésnek tekintette. **Lokálpatriótaként szívügyének tekintette Siklós múltjának kutatását.** Azt vallotta, a honismeret hazafivá nevel. A honismereti mozgalomba bekapcsolódó kifejezi azt a szándékát, hogy a szűkebb

pátria múltjának ismeretével, kutatásával, a hagyományok ápolásával a haza javára óhajt cselekedni. Mert gyökerek nélkül nincs lombkorona; a múltunk ismerete nélkül gyökértelenül éljük a jelent.

Siklós története iránti igazi vonzalma akkor támadt fel, amikor lakásunk udvarára a kapu alatt ismeretlenül becsúszta valaki a hajdan Siklóson megjelent Baranyai Polgár című lap 20. század eleji összekötött példányait. Minden sor Siklósról szólt a kötetben. Szinte le sem tudta tenni, amíg végig nem olvasta. Ekkor határozta el, hogy maga is gyarapítani igyekszik a siklósi ismereteket, Siklós múltjának feltárását.

Számtalan cikket, több tanulmányt, könyvet írt. Kisebb cikkeinek száma eléri a kétszázat.

Szerkesztette, lektorálta a siklósi tudományos emlékülések kiadványait. Segítette elkészítését a 2000-ben megjelent Város a Tenkes alján siklósi monográfiának.

Néhány cikkcím álljon itt ízelítőül a sokból, melyek a helyi, a megyei és az országos sajtóban megjelentek:

- A várfesztiválokra emlékezve;
- Menekültek, hadifoglyok a siklósi várban;
- Az első drávavölgyi mozgó-színház Siklóson;
- Pusztul a siklósi vár;
- Gyűdi históriák;
- A szerbek Baranyában és Siklóson;
- Baranya az 1848-as szeptemberi események viharában;
- Az első siklósi monográfia;
- A Benyovszky család asztalosa;
- Hősök voltak – hazáért haltak I-II.;
- A túronyi csata;
- Az utolsó jobbágylázadás Siklóson;
- A török kiűzése Siklósról és a siklósi várból;
- Aki király szeretett volna lenni: Perényi Péter;
- Siklós és a mohácsi vész.
- A siklósi Vár-és Múzeumbarát Egyesület

A cikkek mellett több tanulmánya is megjelent:

1986 - Hej utcák, uccák, siklósi utcák!

1987 - Kimutatás a siklósi járás községeinek felszabadulási adatairól.

1990 - A Siklósi Várbaráti Kör múzeumi és műemléki tevékenysége.

A tanulmányok mindegyike baranyai vagy siklósi témájú.

Kiadott könyvei:

1984 - Százéves a Siklósi Önkéntes Tűzoltó Egyesület

1992 - Siklós sajtójának története 1888-tól napjainkig

1996 - Magyarország városai - Siklós fejezet

1997 - Baranya Megye Kézikönyve - Siklós fejezet

2000 - Siklósi Arcképcsarnok - Egy kisváros nagyjai

Közéleti ember volt. Szervezte a várfesztiválokat, **írta Siklós helytörténeti krónikáját. Tagja volt különböző egyesületeknek, baráti társaságoknak**, mint például a Tudományos Ismeretterjesztő Társulatnak vagy a Magyar - Román Baráti Társaságnak. Jó munkáért kapott okleveléből megtudható, népi ellenőr⁸⁵ is volt.

1981-től a Siklósi Várbaráti Kör – később egyesület - vezetője. Abban az időszakban az 1961-ben alakult kör szinte a végnapjait élte, a kezdeti fellendülést a 70-es években pangás követte, a vezetőség is gyakran változott. Rátermettsége, kiváló szervezőkészsége kellett a Kör újjáélesztéséhez. **Tevékenysége során egymás után alakultak meg a honismereti szakkörök a siklósi járásban.** Beosztása és iskolája adta számára a nagy lehetőséget a hon-, nép- és helytörténeti ismeret fakultatív tárgyként való bevezetésére. Ezt követően a járás több általános iskolájában elkezdtek fakultációs rendszerben oktatni a hon-és népismeretet.

Nevéhez fűződik a Várbaráti Kör tudományos emléküléseinek megszervezése, illetve bevezetése. Az emlékülések anyagát nyomtatott formában is megjelentették.

Nagy energiával szorgalmazta a műemlékvédelmet, a leletmentést, a gyűjtőmunkát. Emléktáblákat, szobrokat helyeztek el szerte a városban, Siklós hírességeiről utcákat neveztek el. Vezetésével elkészült Siklós és vonzaskörzetének (a volt siklósi járás) műemlékjegyzéke.

46. ábra – Mikes György és Dr Mikes Alfréd emléktáblájának avatása

⁸⁵ A népi ellenőrzés általános hatáskörű központi állami szerv volt a tanácsrendszerben, az állami ellenőrzés részeként funkcionált.

Több éves, szívós harcába és munkájába került, hogy 1987-ben hazahozták Párizsból Siklósrá Batthyány Kázmér hamvait. Ezt tartotta a Kör és saját munkája legjelesebb eredményének.

47. ábra – Az elhanyagolt Batthyány Kázmér sír a párizsi montmartre-i temetőben

1981 novemberében az Új Tükör című újság egy cikkét mutatta meg édesapámnak egy ismerőse, melyben az állt, hogy Batthyány sírja milyen elhanyagolt, gondozatlan a montmartre-i temetőben. 1982 februárjában a Batthyány Kázmér Általános Iskola közössége és a Vár- és Múzeumbaráti Kör levélben fordult az akkori külügyminiszterhez, Puja Frigyeshez. Levelükben segítségét kérték, s hamarosan jött is a válasz, hogy nekiálltak a kint élők a sír gondozásának. 1984-ben Major Mátyás, hidasi lakos, a megyei honismereti mozgalom tagja hozta a rossz hírt édesapámnak, miszerint azt a részét a temetőnek, ahol Batthyány nyugszik, szanálni akarják. Felvetődött, hogy Batthyány Kázmér hamvait haza kellene hozni Párizsból. Ebben az évben édesapám, mint a Siklósi Vár-és Múzeumbaráti Kör vezetője a Hazafias Népfront, a tanács munkatársait belekicsépezve közös levélben megkeresték a Külügyminisztérium vezetőjét. Sokáig úgy nézett ki, nem lesz eredményes a munka. Levelek sora íródott. 1986-ben újabb levél ment az akkori külügyminiszterhez, Várkonyi Péterhez. Olvastam e levelet – ekkor már a megye is aktív támogatója volt a siklósiaknak -, melyben szólt Batthyány Kázmér történelmi szerepéről, s indoklásában azt is leírta, az ügy amiatt is sürgető, megtudták a siklósiak, hogy a montmartre-i temető azon részét, ahol Batthyány nyugszik, fel kívánják számolni. Az elképzelés az volt, hogy Batthyány hamvait a siklósi várkápolnában helyezik örök nyugalomra. A válaszlevél október végén jött meg a Külügyminisztériumból, melyből kiderült, utasították a Párizsi Külképviseletet, hogy kérjék meg az engedélyt Batthyány hamvainak kihantolásához. Ugyanakkor azt is írták, kezdjék meg az előkészületeket a hamvak hazai fogadására. Édesapám nagy örömmel fogadta a hírt, az események felgyorsultak. Batthyány Kázmér Emlékbizottságot hoztak létre, melynek feladata volt a hamvak hazahozatalával kapcsolatos teendők számbavétele, lebonyolítása, végső nyugalomra helyezése Siklóson. 1987 elején jött a hír, megvan az engedély a francia hatóságoktól. Siklós városa, s a megye is készült az újratemetésre. Része volt az ünneppsorozatnak: utcatábla avatása, tudományos emlékülés, könyvkiadás, Batthyány emlékkiállítás megnyitása, mely végül egy állandó kiállítás alapja lett a siklósi várban. Háromezer ember gyűlt össze 1987. június 6-án, hogy a hazaszeretetre és áldozatvállalásra példát mutató Batthyány Kázmér földi

maradványait elhelyezzék a várkápolnába. A sok munka, a kitartás egy jó ügy érdekében meghozta gyümölcsét.

1988-ban az utolsó siklói várúr, gróf Benyovszky Móric hamvai is méltó helyet kaptak a várkápolnában.

Édesapám éveken keresztül aktív tagja volt a Baranya Honismereti Egyesület elnökségének, ugyanakkor az Országos Honismereti Szövetség Felügyelő Bizottságában is dolgozott.

A Honismereti Akadémiák állandó részt vevője.

48. ábra - 1983-ban a Kaposváron rendezett XI. Országos Honismereti Akadémián.

49. ábra - 1992-ben a Honismereti Akadémia Pécsen volt, ellátogattak Siklósra. Koszorúzás Batthyány sírjánál.

Siklói pályája során is számos elismerésben, kitüntetésben részesült édesapám, munkáját már életében megbecsülték: 1974-ben az Oktatásügy Kiváló Dolgozója címet kapta meg. 1976-ban és 1978-ban – A Siklósért Emlékérmet, 1981-ben – A Művelődésügyért Pécs-Baranya Emlékérmet adományozták neki. 1984-ben és 1987-ben a Szocialista Kultúráért kitüntetést vette át. Siklós Város Önkormányzata 1996-ban Pro Urbe Batthyány Kázmér díjban részesítette (elsőként kapta meg a városban). A Magyar Újságírók Szövetsége 1999-ben Táncsics Mihály Arany Trombita-díjat adományozott

neki írói munkássága elismerésül. Hogy távolabb is tisztelték, arra bizonyíték az egy-egy nagyobb elismerés, könyv, cikk megjelenése után érkező gratuláló szó.

Hobbija a régi tárgyak, folyóiratok, könyvek gyűjtése, és a tarokkozás volt. Néhányan rendszeresen verték a blattot. Czurkó Géza, Horváth Lajos és Zábó Zoltán, a siklói kórház orvosai, Schön Antal, a nagyharsányi iskola igazgatója, Tálás János pedagógus alkották az eredeti csapatot. Majd ahogy „fogytak körülötte” a jó barátok, tarokk-partnerek, úgy szállt be Szilágyi Imre orvos, s végül Hollósvölgyi Béla gyógyszerész. Eleinte havonta találkoztak egy-egy családnál, majd egyre ritkábban, ahogy idősödtek, s végül a betegségek, bajok felszámolták e találkozásokat.

Valójában saját személyes dokumentumai egy részét is nyitott szemének, mindenre való odafigyelésének köszönheti. Piskón édesanyám szülői házában szomszédságában volt egykor a parókia. Az idők során megszűnt a helyi egyházközség, megszűnt a saját lelkészi hely a faluban, a parókiát eladta az egyház, magánkézbe került. Egy alkalommal észrevette édesapám, hogy a kert végében lévő trágyadombon sokféle réginek tűnő papír fekszik. Átment a szomszédba, s ekkor rábukkant a hajdani egyházközség irattárának megmaradt maradványaira: anyakönyvekre, házassági levelekre, jegyzőkönyvekre. S megtalálta az iratok között piskói tanítóságának néhány iratát is.

2004-ben arra készült, hogy Nagykőrösön osztálytársaival együtt átvegye a Gyémántdiplomát, már nem volt ereje elmenni.

Betegágyán, közel a 80. születésnapjához vehette át a Honismereti Szövetség legmagasabb kitüntetését, a Bél Mátyás emléklakettet. Mint mondta, nagyon jólesik számára ez az elismerés, mert szívügye volt a honismereti munka, bár arra soha nem gondolt, hogy tevékenységét egyszer ilyen magas díjjal jutalmazzák. Akkor még reménykedett, kaphat talán még egy kevéske időt be nem fejezett írásainak elkészítésére, néhány tervének megvalósítására. Sajnos nem kapott haladékot, egészségi állapota folyamatosan tovább romlott, s végül szervezete feladta a küzdelmet.

2005. március 4-én sokan kísérték el utolsó útján a siklói temetőben. Temetésén első, elemi iskolás tanítványai is ott voltak. Ahogy a ravatala mellett a búcsúztatóban is elhangzott: „*tartalmas életút zárult, érett gabona takarult be.*”

Édesanyám mindössze két hónappal élte őt túl.

50. ábra - Szüleim sírja a siklósi temetőben

2006-ban A Vár-és Múzeumbaráti Egyesület örökös tiszteletbeli tagjává választotta édesapámat.

2022-ben ünnepi közgyűlés keretében tartotta meg a 60 éves Siklósi Vár és Múzeumbaráti Egyesület a Batthyány Kázmér Emléknapot, mely napon adták át az Örökség díjat. A díjat posztumusz díjként édesapámnak is odaítélték.

„Perics Péter posztumusz

Perics Péter 35 évvel ezelőtt az egyesület elnöke volt, és az Ő közbenjárásának volt köszönhető, hogy Batthyány Kázmér újra magyar földben nyugodhat. Igazi lokálpatrióta, helytörténész.

Perics Péter volt az egyesület elnöke 1987-ben, amikor az Ő közbenjárásának és kezdeményezésének volt köszönhető, hogy diplomáciai segítséggel sikerült Gróf Batthyány Kázmér földi maradványait hazahozatni Párizsból. Ennek éppen 2022-ben van a 35 éves évfordulója. A Várbaráti Kör ezzel a díjjal tisztel meg Perics Péter munkája előtt, és ezzel ismeri el azt a hosszú, évtizedeken át végzett értékmentő tevékenységét, ami az egyesületének alapértékeit is képezik, amik annak alapszabályában is megfogalmazásra kerültek. Perics Péter igazi lokálpatrióta, szenvedélyes helytörténész volt. Igazgatója volt annak az általános iskolának, amelynek névadója, neki köszönheti, hogy végre magyar földben, a siklósi várkápolnában találjon végső nyugalmat.”⁸⁶

Vannak olyan történetek és személyek, akiknek példája mély benyomást gyakorolhat az életünkre. Ilyen édesapám élettörténete is. Nem sugárzik többé arcáról derű, szemében nem gyúlnak csillagok, Ő maga lett a csillag, amelynek sugarai benéznek éjszakánként a csendes épületek ablakain, ahol élt, dolgozott, őrkdnek, s utat mutatnak a jövő nemzedékének.

Perics Péter életét példázza Móra Ferenc idézete:

„A csillag még lefutva is világít.”

S amíg vagyunk, kik emlékezünk, addig ragyogni is fog.

⁸⁶ <https://varbaratok.hu/orokseg-dij>

6. Melléletek

„Ugy fénylők a ti világosságtok az emberek előtt, hogy lássák a ti jó cselekedeteiteket és dicsőítsék a ti mennyei Atyátokat.” (Máté ev. V: 16.)
 „Amiképen szent Ő, Aki elhívott titeket, ti is szentek legyetek teljes éltetekben.”
 (Pét. I. lev. I: 15.)

„A szeretet képmutatás nélkül való legyen, iszonyodjatok a gonoszról, ragaszkodjatok a jóhoz. A reményekben örvendezetek, a háborúságban tartózkodjatok, a könyörgésben állhatatosok legyetek.” (Róm. XII: 9, 12.)

ESKETÉSI EMLÉKLAP

Perics Péter (vallása: gör. kath.)
 és *Bálint Mária* (vallása: református)

a mai napon, alulírott lelkes-előtt, házassági szövetségetek szent esküvésével is megkötötték; amidőn Isten áldó kegyelmét imádságunkban kértük házas éltükre.

Kelt *Abony*
 1918-ik év *augusztus* hó *22*-n.
Házi László református lelkész

Ez az esketési emléklap gondosan megőrizendő a kívánatra a lelkesi hivatalban felmutatandó.

„Ki-ki az ő feleségét úgy szeresse, mint önmagát; az asszony pedig meglássa, hogy félje a férjét.” (Efez. V: 33.)
 „Növekedjétek a kegyelemben és a mi Úrunknak és megtartó Jézus Krisztusunknak ismeretében. Néki legyen dicsőség mind most, mind örökkön-örökké. Amen.” (Pét. II. lev. III: 18.)

6.1. Szülei, Bálint Mária és Perics Péter esketési emléklapja 1918-ból

Születési anyakönyvi kivonat.

Perics Péter, vármegye, Abony város.

Folyószám	A bejegyzés ideje (év, hó, nap)	A születés ideje (év, hó, nap)	A gyermek utóneve, neme, vallása	A szülők			A születés helye, ha a születés nem az anyó lakóhelyén történt.	Aláírás előtti esetleges megjegyzések. Aláírások.
				családi és utóneve, állása (szolgálati állása), lakóhelye	vallása	életkora		
362	1924. augusztus 26.	1924. augusztus 19.	Perics Péter, fiú, ref.	Perics Péter, házvezető, Abony t. 20.	gör. kath.	30.	Abony város, Széchenyi utca 405/406-ik sz. házban.	1924. augusztus 26-án született a fent nevezett szülők házasságából a fent nevezett anyó és a fent nevezett apó között.

Utólagos bejegyzések. — Kiigazítások.

Bizonyítom, hogy ez a kivonat a szülők anyakönyvi kerületi anyakönyvével megegyezik.

Kelt **ABONY** 1935. június 11-én.
Házi László anyakönyvtartó.

11. T. SZ.

6.2. Perics Péter születési anyakönyvi kivonatának másolata 1935-ből

Pérics		BIZO-	
az abonyi m. kir. áll. polgári az 1938/39. évi iskolai évben			
Magaviselet	jó		
Hitt és erkölcsstan	jó		
Magyar nyelv	jó		
Német nyelv	elégséges		
Történelem	jó		
Földrajz	jó		
Számítan és mértan, könyvvitel	jó		
Növénytan és állattan	jó		
Ásványtan és vegytan	elégséges		
Természettan	jó		
Élet- és egészségügyi ismeretek	jó		
Közgazdasági és jogi ismeretek	jó		
Háztartási és nevelési ismeretek	jó		
Mezőgazdasági és ipari ismeretek	jó		
Rajz, szépirás	jó		
Kézimunka	jó		
Szépirás	jó		
Ének	jó		
Testgyakorlás	jó		
Rendkívüli tárgyak	Német társalgási gyakorlatok		
	Gyorsírás	jó	
	Írásbeli dolgozatainak külső alakja	rendes	
Egész évben mul. órák száma	26	igazolt nem igazolt	Összesen 26
Általános osztályzat			jó

Péter		NYÍTVÁNYA	
osztályos tanuló 29. a. k. sz.			
fű iskola negyedik osztályát tanúsított előmeneteléről.			
A tanári testület (vizsgáló-bizottság) határozata: Polg. isk. tanulmányait befejezte			
A díjkedvezmény foka: 3. fok.			
Kelt: Abony, 1939. évi jún. 20-án			
(P. H.)			
igazgató		osztályfőnök	
Jegyzet (magán-, javító-, pótló-, felvételi, különböző vizsgai záradékok, kilépés, eltávolítás stb.):			
147. Et licium t. szabályait beírta			
Magukéris 1939. sept. 7.			
Miklósközy k. igazg.			

6.3. A polgári iskolai Tanulmányi Értesítő 1938/39. tanévről

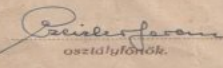
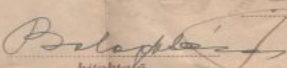
1939-40

Kérjük az Istent, hogy 10 év múlva mint Nagy-magyarország gyermekei üdvözölhessük egymást szeretett iskolánk falai között!

Mi legyőzhetetlen fegyverekkel szállunk síkra a magyar igazsáért: istenfélelem, honszeretet, hősök tisztelete, becsületes munka, erős akarat!

Soha nem szabad felednünk, hogy lelkigazdságunkat Istenünk és szüleink után elsősorban jó tanárainknak köszönhetjük!

Nem leszünk háltalanok!

 osztályfőnök.
  igazgató.

1949. év Pünkösdi hétfőjén az abonyi m. kir. állami polgári iskolában találkozunk.

A 10 éves találkozó összehívásával Górnádia István és Várdány Gyula osztálytársunkat bízuk meg.

Bálint Pál Péter István Buzsák Andor Szabó Gyula Górnádia István Várdány Gyula Kőrösi Mihály Tóth István Földi Antal Csécs István Górnádia Gyula Várdány Gyula	Várdány István Kőrösi István Kőrösi István Kőrösi István Kőrösi István Kőrösi István Kőrösi István Kőrösi István Kőrösi István Kőrösi István Kőrösi István Kőrösi István	Molnár István Nagy István Kőrösi István Kőrösi István Kőrösi István Kőrösi István Kőrösi István Kőrösi István Kőrösi István Kőrösi István Kőrösi István Kőrösi István
---	---	--

6.4. A polgári iskola végén tett fogadalom

Perics

BIZO-
Nagykőrösi és dunamelléki ref. tanítóképző
az 1942/43-ik iskolai évben

Magaviselet	jeles
Rendszertudás	jeles
Hitt és erkölcsstan	jeles
Magyar nyelv és irodalom	elégseges
Történelem	jeles
Földrajz	jeles
Német nyelv	jeles
Természettudomány	elégseges
Mennyiségi ismeretek	elégseges
Nevelési ismeretek	jeles
Gazdasági ismeretek	jeles
Házartási ismeretek	jeles
Kézimunka	elégseges
Rajz	elégseges
Ének	jeles
Zene	jeles
Testnevelés	jeles
Általános tudás	jeles
Általános tanulmányi eredménye	elégseges
Egész évben mul. órák száma	30 igazolt, — igazolatlan.

3460. i. sz.
26. sz.
IV. osztályában

tanúsított előmenetelről.

A tanári testület általános ítélete: *Az ösdiük*
Országos Leveles

A díjkezdvevény foka, száma, kelte: /

Kelt: *Nagykőrös, 1943. évi június hó 7-én.*

Nagykőrös igazgató *Jenő Sándor* osztályfőnök

Jegyzet (javító, felvételi, különbözeti vizsgálati záradék, kilepés, eltávolítás, ösztöndíj stb.):

Előretekintettel a tanulóval szembeni kötelességeire, melyeket ösdiük
szelvények
Nagykőrös, 1943. évi június hó 30-án.

Államnévelési
igazgató

6.5. Bizonyítványlap a tanítóképzős évekből

603-1344. a. sz. 1333-1344.

**REFORMÁTUS
ORGONISTA KÁNTORI OKLEVÉL**

Perics Péter

született 1924. évi augusztus hónap 19. napján, *Alony* úr
Pest vármegyében, református vallású s
aki az 1944. év *aprilis* havában a *nagykőrösi és dunamelléki ref.* elemi népközlési tanítóképző-intézetben elemi népközlési tanítóságra képzéssel — ORGONISTA-KÁNTORI VIZSGÁLATRA jelentkezvén — alulírott vizgálobizottság őt a református egyházi énekből és orgonából megvizsgálta s az említett tárgyakból a következő osztályzatokra érdemesítette:

Református egyházi énekből: *jeles*
Orgonából: *elégseges*
Elméletből és egyháztársadalmi munkából: *elégseges*

Mivel ezek szerint *Perics Péter* úr a kiszabott követelményeknek megfelelt, őt a magyarországi református egyház kántorképző-vizsgálati szabályzata értelmében REFORMÁTUS ORGONISTA-KÁNTORI ÁLLÁSRA képesítettnek nyilvánítjuk.

Minek hitelesíti ez oklevelet aláírtuk és az intézet pecsétjével megerősítettük.

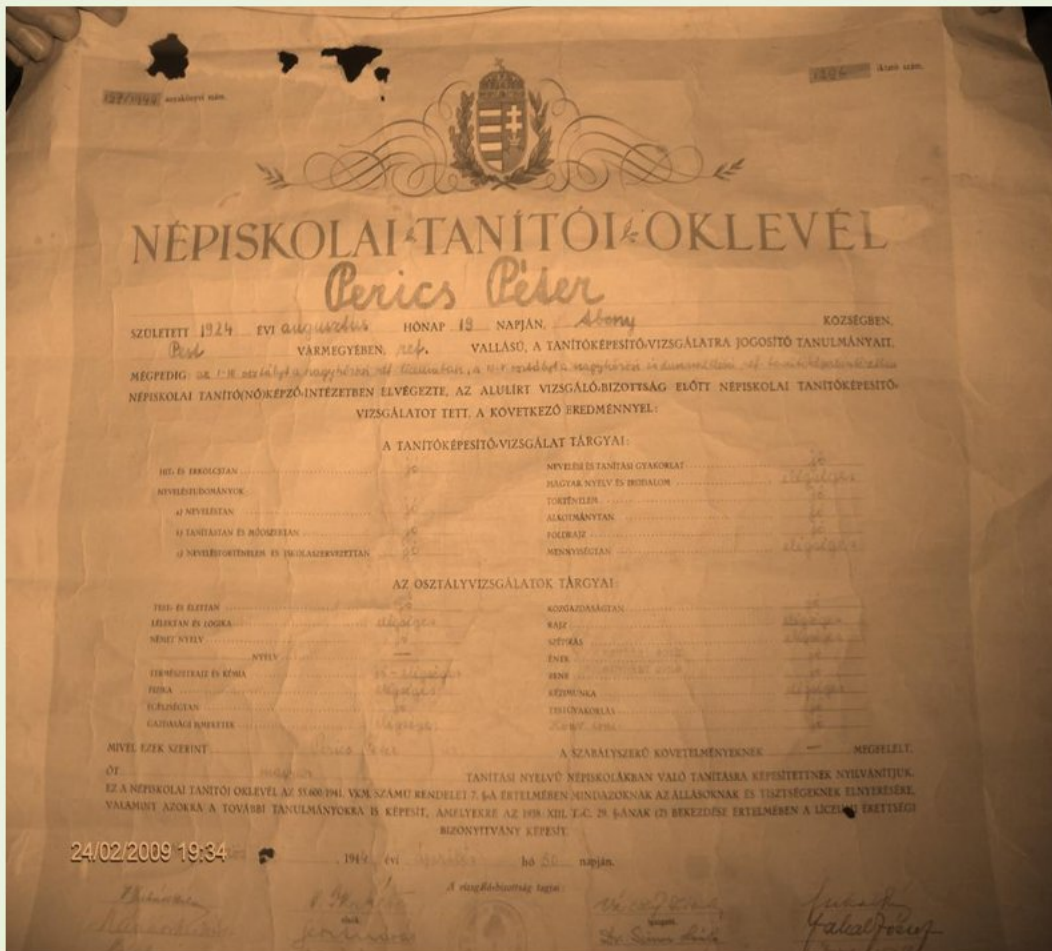
Kelt Nagykőrösön, 1944. év *június* hó 29. n.

A vizgálo-bizottság tagjai:

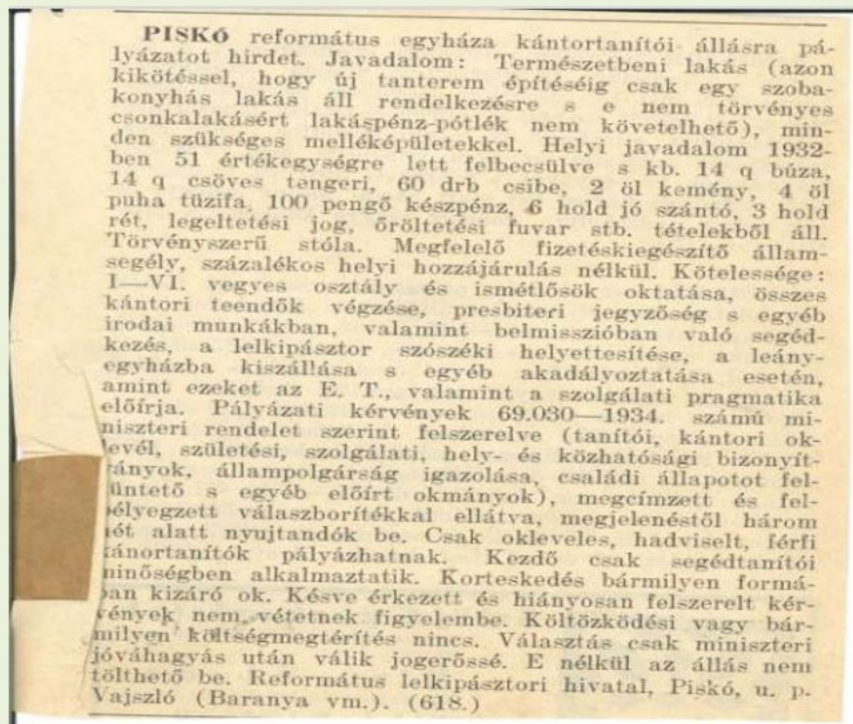
Váczkő Péter elnök, igazgató

Albátonházi Jenő igazgató *Államnévelési igazgató*
Jenő Sándor osztályfőnök *Dr. Simon László*
Jakab János *Székely*

6.6. A református orgonista-kántori oklevél 1944-ből

6.7. A tanítói oklevél

6.8. A piskói református egyház álláshirdetése

Regyzőkönyv

Készült a piskói presbitériumnan 1944. sept. 24. én az iskolában tartott rendes gyűlésén. Jelen vannak Szabó József lelkipásztor elnöklété alatt: vitér Tömpse József gondnok, Futo Lajos, Mogyolós János, Lőrincz Sámuel, Nagy Sámuel presbiteren, valamint Kovács István s. gondnok.

1.) Elnök közös énekes, biblia olvasás és ima után megállapítja, hogy a presbitérium (mint iskolai) meghívóval szabályzerűen lett összehívva, az határozatképes - és így a gyűlést megnyitja.

2.) A gyűlés tárgya a meghívón közölt tárgyszóhoz, annak első pontja: tanítóválasztás. Elnök előterjeszt, hogy presbiteri határozattal a tanítói állás a "Népszemle" Lapja"-ban többször meg lett hirdetve, így legutóbb a f. évi 13. és 17. számokban is. A sept. 2-án megvalósított Kiss József tanító, okmányai visszaküldés mellett, visszatér.

A sept. 1-én megjelent pályázatra három jelentkező van. Perics Péter onl. községi tanító, abonyi lakos, Hegedűs Elek közfaluhi h. tanító és Donáth Sándor onl. községi tanító, n. községi lakos. Minőség és érdemesség szempontjából első helyen Perics Péter áll, kinek jó - előzőleges onl. levele van, második helyen Donáth Sándor tiszta előzőleges onl. levelel és végül Hegedűs Elek, a kinek egy lapos rövidsége nem vehető figyelembe, semmiféle okmányt nem szolgáltatott be.

Perics Péter és Donáth Sándor ömször okmányainak ismeretése és pályázati kérvényük felolvasása után, elnök felhívja a presbitériumot (u. is m. iskolai) tanítóválasztására.

ÁLLAMTITKARSÁG
KÖZTARSASÁGI HATÁROZATOK
1944. ÉVI 10. SZÁM

a presbiterium a részletes elnöki előter-
jesztés után, nyílt névsorsinai megválasztással,
egyhangúlag Perics Péter okleveles kán-
tor-tanítói választotta meg piskóki rudas
kántortanítónak, azal hogy a választás
egyházközségi és vall. körök miniszteri jó-
váhangyár után vallás jogerőse. Egyben az
iskolai, a lepusóti javad. jékönyv és az
egyházközségi jóváhangyár, átértékelési tanítói
diplómá alapján, elköszöti Perics Péter
névre róla, a Körvényes Követelményeknek
megfelelő kántortanítói diplomát.

Piskó, 1944. sept. 24.

Perics Péter
ref. lepusóti

utcai Tölgre József gond.
Füsti Lajos
Mladovai Farkas
Lőrincz Sámuel
Nagy László
Kovács István

FELMÉRÉSEK REFORMÁTUS ESPERES
919 /1944 szám.

Megerősítem

Gordisa 1944 év. 8. hó 10. n.

László Kőrösi
esperes.

6.9. Jegyzőkönyv 1944-ből: Perics Péter piskóki kántortanítóvá választásáról

Piskóri Kántortanítói díjlevél, a megpályázott
Perics Péter némszeremi részére.

- 1.) Minden reform. pártól lélekpenze 38 fín. -
- 2.) Buzajáramlású minden ref. pártól 13.5 ng. -
- 3.) Csövestenyéri " " " 14.40 ng. -
- 4.) Klenderjáramlású " " " 0.56 ng. -
- 5.) Dísznó láb minden garolótól 1 ng. -
- 6.) Tüzifa egyháztól hatól Remény (tölgy) . 24 árm. -
- 7.) Temetési stóla c. m. rendelkezése szerint _____
- 8.) Három db. narvamarha legelésre legelő szőlőtől. -
- 9.) Ötletesen fuvar Vajarlóba, éventént 4 - -
- 10.) A javad. jzrkönyv M-14 paragrafa felvett kére, miniszter
- írtól és két, az átértékelés díjlevel 16. paragraf szerint:
- 8 kott. hotel és 1060 ööl, valamint 400 ööl ill. kére és
- a piskóri 75. a hivatalban felvett 160 kott. részre 673 ööl
- nek háromévesre.
- 11.) Lovlóhoz, molvar s melléképületesen háromévesre javad.
- jzrkönyv szerint. -
- 12.) A V. K. O. 214. 887/1942 n. rendeletével a piskóri
- némszeremi által javadalmú a némszeremi állás
- jzrkönyv meg: az összes költség némszeremi javadalmú: 34
- értékesítés, és 80 Ft. 70 fín. vérszerelési imén kérsim.
- A némszeremi költség javadalmú értékesítés: 17 - -
Ezen fizetés pontos megvalósítására a presbiterium az egyhá-
zok nevében kötelezi magját.

Piskó, 1944. október 1.

Láncos Sámuel
Nagy Sámuel.
Kovács István.

Károlyórszék lelkésze
vitéz Tótya József gond-
bíró Lajos
Mlagócs János

6.10. Kántortanítói díjlevél

ESKÜOKMÁNY

Én ... *Pecics Péter piéki ref. népisk. h. kántor tanító*
esküszöm a Mindentudó és Mindenható Istenre, hogy Magyarországhoz,
cansik alkotmányához és Magyarország kormányzójához tántoríthatatlan
és rendületlen hűséggel viseltetem, Magyarország törvényeit és tör.
vényes szokásait megtartom, az alkotmányos kormányak és hatóságainak
rendeleteit, valamint a tanítói tisztemmel járó kötelességeket minden-
k or lelkiismeretesen, hiven és pontosan teljesítem és a gondjaimra
bizott ifjúságot a magyar haza szeretetében és valláserkölcsös szel-
lemben fogom nevelni.

Isten engem úgy segítjen!

Pécs, 19*44* évi ...*október* hó. *23.* n.

Pecics Péter
kántor

~~Buzsáca vármegye kir. tanfelügyelőjének 1944. évi október hó 20-
án kelt, 2729/1944. tanf. számú meghívásából a hivatali esküt kivettem.
Pécs, 1944. évi október hó n.~~

had 2729/1944 tanf. szám. *h. n.* ref. iskolaeszéki elnök.

A hivatali eskü felvételének igazolás...
Pécs, 19*44* évi ...*október* hó. *23.* n.

Harasztó
k. i. tanfelügyelő.

6.11. Esküokmány 1944-ből

Személyi lap

Illetménybiv. törzsszám: KK. # 377	Név: <i>Perics Péter</i>	Népoktatási kerület			
Az illetményre kiható okl. megnevezése (melynek alapján állását betölti)		Kelte (év, hó, nap)	száma:	szaktárgya:	
1. <i>Népisérelai tanítói</i>		1944. IV. 30	197/1944		
2. _____					
Egyéb képesítése:		Kelte (év, hó, nap)	száma:	szaktárgya:	
1. <i>Ref. orgonista tanítói</i>		1944. VII. 29	1333-1944. i. sz.		
2. _____					
3. _____					
4. _____					
Születési helye: <i>Abony</i> község <i>Pest</i> vm.		vallása: <i>ref.</i>	családi állapota: <i>nőtll.</i>		
ideje: <i>1924</i> év <i>augusztus</i> hó <i>19</i> nap.					
A házasságkötés ideje (év, hó, nap)		A házasság megszűnésének ideje (év, hó, nap):			
—		—			
A házastárs neve:		Foglalkozása:			
—		—			
A családi pótlékra jogosult gyermek			A családi pótlék megszűnésének		
n e v e:	szül. ideje (év, hó, nap)	ideje (év, hó, nap)	o k a:		
1. _____	_____	_____	_____		
2. _____	_____	_____	_____		
3. _____	_____	_____	_____		
4. _____	_____	_____	_____		
5. _____	_____	_____	_____		
6. _____	_____	_____	_____		
Igazoló bizottság megnevezése: <i>Szentlőrinc-i</i>		Létszámesökkenő bizottság megnevezése: <i>S. S. M. IV. v. o.</i>			
határozata: <i>igazol</i>		határozata: <i>megtartandó</i>			
a határozat kelte, száma: <i>1945. V. 17. 221/945</i>		a határozat kelte, száma: <i>1947. VII. 1. 71941/947. v. o.</i>			
Természetbeni lakása <i>van - igen csúnya lakás</i>		A lakástérimény havi összege: <i>10 Ft</i>			
Katonai szolgálat kezdete (év, hó, nap)		Vége (év, hó, nap)			
—		—			
Jegyzet:					

Név: <i>Porics Péter</i>			A hivatali eskü (fogadalom) ideje (év, hó, nap) <i>1944. okt. 23. 1944. II. 14</i>		
Szolgálati helye	Helység és isk. megnevezése	A szolg. minősége (óradij általános, helyettesítő, rendes) tanító, polg. isk. tanár, középisk. tanár	Odahelyező (kinevező) rendelet száma	A szolgálat	
				kezdete év, hó, nap	vége év, hó, nap
<i>Piskó</i>	<i>Distói áll. népiisk.</i>	<i>rendes tanító</i>	<i>929/1944</i>	<i>1944 okt. 23.</i>	
Előlépés szempontjából beszámítható szolg. idő kezdete (év, hó, nap) <i>1944. okt. 23</i>			Szolgálati idő módosítása:		
Jelenlegi fiz. fokozata: <i>3f.</i>	Legközelebb előlép: <i>1950</i>	Soron kívüli kinevezés ideje: <i>1949</i> év <i>majus</i> hó <i>1</i> nap, <i>4</i> fiz. oszt. (fokozat)			

6.12. Személyi lap

Jegyzőkönyv.

Készült Budán 1947 március 14-én tartott
presbiteri gyűlésről.

Jelen vannak: Szabó József ref. lelkész, mint iskolaszéki
elnök, Benke Gyula, Iván Sándor gondnokság, Bibél József,
Sutó Lajos, Nagy Sámuel, Lőrincz Sámuel, Herendi Sándor,
Dr. Lőrincz Lajos presbiterek s mint iskolaszéki tagok és
Perics Péter presbiteri jegyző.

Tárgy: Perics Péter ref. tanító eskütétele
az 1850/946 M.E. sz. rendeltetven körülírt
eskü szöveg alapján.

Perics Péter ref. tanító az
alábbi esküt letette.

"Én Perics Péter esküszőm a mindentudó és mindenható
Istenre, hogy a magyar Értelmeosztály és annak alkot-
mányához hű legyek; Magyarországot törvényeit, törvényes
szószókat, valamint az alkotmányos kormányzat az
egyházi joghatóságom útján közzétett törvényes rendeleteit
megtartom; hivatali elöljáróimmal, engedelmességgel, a
hivatali titkolt megőrzésem és hivatali értelességemet
fontossággal, lelkiismeretesen a nép érdekeinek szem előtt
tartásával teljesítem. Isten engem igazságban."

És így

Mezősándor
sz. n. sz.

Lőrincz Sándor,
ref. tanító

K. Lőrincz Lajos
presb. jegyző

6.13. Presbiteri gyűlés jegyzőkönyve az 1947-ben tett tanítói esküről

Fegyelőmunka.

A példái I-VIII ref. népelelő 1947. T. 22-én történt ellenőrző látogatásor jelen voltal. alulírottak. Becsra 34, jelen 28 tanuló, 5 tanuló ruha és cipő hiányában igazoltan távol.

Ányaköngyi - munkanaplót rendszeresen találtattak. Iracend van.

Tanfelnézetűség által jóvágyva nincs de a felző iskolai életben használják. A következő iskolai életben a példányban jóváhagyás végett aug. 1-ig betérjéptendős. Beiratási díjak pedig, 50% m. tanítóé internátusi alapjára ellendő, a másik 50% iskolai célra felhasználva nincs. (Ez egyházi pénztárában őrzik.) Ez az 50% legközelebbi időben belül segély. Lényegesen alap javára vagy egyéb iskolai célra felhasználandó. Köznevelés jár, tanító olvasás és gyakorlás megéri.

Tanítói és nevelői munka:

Étke iskolában rend és fegyelem uralkodik. (Külsősége miatt a tanulóknak megfelelően vannak.) A nevelőket tiszták, élénk, egyenlő köztüri irántuk bizalmas, szeretetteljes. Tanító és nevelők kölcsönösen szeretik egymást.

Központtanítás volt az 10. Term. ism. anyagával. A juth és tényőrtésit tárgyalták. Tanító a tanítóra jól elbeszített. Ránutató a juth igaztalanosság, hágnézetés és tényőrtésinek nemzetgazdasági jelentőségére.

Spánokérés eredményei:

Étke T oszt. a 12-s spánköstben spánok, mértéküket ismeri, gondolkodási és körtéztetési képisége igen jó. Et bejédképsége fejlett. Olvasás-irásról a kis betűket jól elvigepte. Spótag és spóképeket jól olvasnak; az irásjeleket már írják.

I-II-III oszt. olvasása igen jó és értelmes; az olvasottak tartalmáról spánok tudnak adni.

Melvi ism. tantuogerei anyagát végzik, helyesírasi képességük

megfelelő. Beszéd képszerű is, ismereteket a megfigyelés,
gondolkodás és kritizálás képszerű alapszerepét.

Spamolás-mérésről a II. oszt. 60 spamolásban spamol, mértékeim
jól ismeri és alkalmazni tudja; a spamolás alatti helyi értékek tisztán
vannak. III. oszt. az 1000 spamolásban jól spamol. A problémákban meg
kapcsolódik. II. oszt. jól időzámításra készít spamol. A spamolás
köt jól tudja. I. oszt. Spamolás-mérésről a nagy alapszerepét
és tudományokkal jól elvégzte, a tudományok helyi értékek
tisztán vannak. A spamolás-mérésről tudja amitől az értékek, hogy
ismereteket a mértékek alapszerepét. A V-VIII Spamolás-mérés
ből a % spamolásokat végzi jól eredményesen.

Olvasás-mérés: V-VIII oszt. Olvasás-mérés a teljes fejlődési folyamat
vannak, szöveg és hangszóval olvasnak.

Magyar nyelv és irodalom: a nyelv és irodalom mérése. A nyelv és irodalom
mérését kezdte el. A nyelv és irodalom mérése az V. osztály a tanulmány
és a Nagy-Magyar-Álfordítást jól elvégzte, ismereteket a szemlélet, gondolkodás,
kritizálás és összehasonlítás alapszerepét. A V-VIII Magyar nyelv és irodalom
területén fejlődésével valamint az idegen nyelvi tanulmányok
használatát tisztán vannak. Történelem. A V. osztály történelemről a mondandó
elvégezte és II. évfolyamig jutott; míg a V-VIII osztály 1948 Spabadányharcot végezte el.
(Történelmet az ok és okokat lépésben tanítandó, eseményekről állított oda a
mértékű magyart is.) Természet- és gazdasági ismeret. A nyelv és irodalom mérése
végzi. A képzésnek használat a többteremtés jelentőségével tisztán
vannak, valamint arról is, hogy az ipari növény termesztése és a
minőség termelési folyamatok az kell tudni, ha Magyar gazdasági
fejlődését kívánjuk megoldani.

Összefoglalás

Fogalmakról tartalmilag jól, gondosan járunk körül.

Előzések a tanító a terv kivételével ismételt felépítési,
szépítő és tisztító.

Közművelés; fa, papír és varrás.

Központi iskola felügyelő felhívja a tanítót, hogy a teli ismeret-
terjesztő előadást kapcsán, valamint egyet általánosan haszná-
lható, hogy a lakosság házi iparát illetően fotózása céljából a
közintézmények magyarázat is legyen, továbbá a lucernaanyagot eladása
is terjedjen, mert az a tervet, cill egyéni terjedésben.

A további felhívás és hivatalos értesítés munkára közzététel után a
jegyzőkönyv lezáratt.

Kösz.

Lelkesítő
iskola tanítója

Szalay György
központi isk. felügyelő

szdm.
Lállam.
Pécs, 10 29 év. aug. 10. 6.
Szalay György
központi isk. felügyelő

6.14. Ellenőrzési jegyzőkönyv az 1947-es népközponti látogatásról

Suna-melleki református egyházkerület.

I. példány az egyházközségi irattár számára.

Felsőtaranyai református egyházmegye.

II. példány az esperesi hivatal számára.

Jegyzőkönyv

a Triskó - i református népiskola meglátogatásáról.

Jegyzet: Az 1., 2., 3., 6., 8., 13., 14., 15., 16., 17., 18., 19., 24., 29., 30. rovatokat és a 25. kérdés három első rovatát a helyi iskolai hatóság a bizottság megérkezése előtt kitölti, a jegyzőkönyv többi pontjaira a bizottság adja meg a feleletet.

A látogatás ideje: 1947. V. 8.; tartama: 3 1/2 óra; ebből az osztályokban telt el: 3 óra.

Az egyházmegyei kiküldöttek neve és hivatalos minősége:

Szabó József c. m. iskolafelügyelő.

Az iskolaszék részéről jelen van:

Szabó József felküpösítő.

Az iskola igazgatója:

A meglátogatott tanító(k):

Perin Péter

A látogatás végén tartott értekezlet ideje:

1947. május 8.

elnöke:

Szabó József

jegyzője:

Perin Péter

Az egyházmegyei kiküldöttek részint a látogatás előtt, részint a látogatás folyamán megszerzett adatok és személyes megfigyelések alapján megállapítják a következőket:

A) Az iskola külső körülményei.

- A község lakosainak száma: férfi: 226, nő: 240, összesen: 466
Ebből református: 260, a többi: 206
- A többi népiskola száma: X; jellege: ROP.
tanítóinak száma: 2/4
- A községi törzskönyvvezetőnél nyilvántartatik fiú: 41, leány: 22, összesen: 36
mindennapi: 38, továbbképző tanköteles: 2. Ezek közül a református iskolába beiratkozott fiú: 16, leány: 20, összesen: 38
mindennapi és fiú: 2, leány: 1
összesen: 2 továbbképző tanköteles. 1 fiú, 1 leány Kőröspataki isk.

4. A látogatáskor jelen volt fiú: 10, leány: 20, összesen: 30 tanköteles.
5. Az iskolai épület(ek) elhelyezése megfelelő, nem megfelelő.
6. A tanteremk száma: egy, ezek közül megfelelő: 1, nem megfelelő.
7. A tanterem bútorzata jó, nem jó. Felszerelése teljes, hiányos.
8. Az épület a fenntartó tulajdona, a községé, bérház. Ref. egyház
9. Az udvar elég tágas, szűk, rendes, rendetlen, tiszta, nem tiszta.
10. A tanulók megfelelően vannak-e ellátva ivóvízzel? Igen
11. A tanulók közös pohárból, külön poharakból isznak.
12. Az árnyékszék tiszta, szennyes, szagtalan, bűzös, ülőhelyeinek száma: 2
13. Van-e tanítói, ifjúsági könyvtár? 85 műből: 74 kötetből áll. Tanulói: 74
 Olvassák-e a könyveket? igen Van-e kölesöntankönyvtár? na Hiányos: 85
14. A tanításhoz szükséges eszközök megvannak, pótlást kívánnak. Legfőbb hiányok: Fali térképek. Magyarország politikai, Európa politikai. Földrajz. Fizikai felismerés. Ismerlettető képek.
15. Van-e gazdasági gyakorlótér? igen, felszerelt tornater? nincs
 tornaterem? nincs

B) Az iskola belső élete.

16. A mindennapi iskola teljesen osztott, részben osztott, osztatlan.
17. A tanév mikor kezdődött (év, hó, nap)? 1946 szeptember 9.
18. Volt-e a tanév folyamán rendkívüli szünet, mikor és mi okból? nem volt
19. Mikor és milyen alkalommal tartottak iskolai ünnepek? 1946 X. 31. Október 31.
1946 XII. 25. Karácsony. 1947 V. 1. Május 1.
1947 II. 15. Március 15. 1947 V. 4. Tavaszi napja.
20. Van-e kellő eredmény a tanítás, vallásos és hazafias nevelés terén? (Ha nincs, mi ennek az oka?)
Igen
21. A nem tisztán magyar tannyelvű iskolában a magyar nyelvi tanítás eredménye megfelelő, nem

22. A növendékek magaviselete: *jó*, mulasztása: *nincs*,
fegyve meztettek-e? *Igen*, ruházatuk tiszta, nem tiszta.

23. Készítettek-e a növendékek megfelelő számú fogalmazást? *igen*
milyenek a rajzaik? *Rendesen*, kézügyességük? *Megfelelő*

24. A növendékek könyvvel, írószerrel el vannak-e látva? *75%-ban igen.*
Vannak-e vezérkönyvek? *nincsen*

25. A tanító neve: *Perics Péter*; születési ideje (év, hó,
nap): *1924 augusztus 19*; oklevele kelte (év, hó, nap): *1944 IV. 30*;

családi állapota: *nőtlen*; észrevehető nevelői hatása: *van.*

egyéni és társadalmi magatartása: *jó*; tanítótársai
íránt hogyan viseltetik? *Szeretettel*; milyen a módszere? *Megfelelő*;

van-e helyi tananyagbeosztása? *Igen*; megerősített tanítás-
menete? *—*; mulasztott, mikor és mi okból?

—; iskolai kötelességén kívül foglalkozik-e az
ifjúsággal? *Igen*; felnőttekkel? *Igen*;

vezeti-e az iskolai naplókat? *Igen*; használja-e a konvent által
kiadott tankönyveket? *Igen*; van-e mellékfoglalkozása? *—*;

ez be van-e jelentve az egyházmegyére? *—*; az iskolai leltárt,
anyakönyvet s mindennemű naplókat rendben tartja-e? *Igen*;

ha nem, mi ellen tehető kifogás? *—*

26. Van-e a tanteremben Biblia? *Igen*; olvassák-e a növendékek? *Igen*

27. Az igazgató hogyan tölti be irányító feladatát (látogatás, értekezlet stb.)? *—*

—;

—;

az iskola épületében, udvarán, bérházában, saját házában lakik-e? *—*

—;

—;

28. Milyen a testületi szellem (több tanítós iskolánál)? *—*

29. Megtartatnak-e a havi módszeres értekezletek? *—*

30. A tanév mikor és hogyan zárul? *Rendesen szerint, templomi ringóval.*

31. Az egyházmegyei kiküldöttek véleményének, kívánságainak összefoglalása:

Kinyert szövegi utasítások betartásának kivételje.

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

32. Az iskolaszéki elnök, igazgató, tanító(k) megjegyzései:

33. A látogatás minden mozzanatát összevéve az egyházmegyei kiküldöttek az iskola külső állapotát megfelelőnek, meg nem felelőnek, belső állapotát (igazgatás, felszerelés, tisztaság stb.) megfelelőnek, meg nem felelőnek, a tanító (igazgató) működését kitűnő (1), jeles (2), jó (3), elégséges (4), elégtelen (5) értékűnek nyilvánítják.

Kelt mint fent.

Az egyházmegyei kiküldöttek:

Stabovszki

Pericopitsky

Az iskolaszék részéről:

Klavitsky

Az iskola igazgatója és tanítói:

Az egyházmegyei tanügyi előadó észrevételei a jegyzőkönyvre:

Az esperes észrevételei a jegyzőkönyvre:

6.15. Jegyzőkönyv a piskói református népiskola látogatásáról 1947 májusából

M á s o l a t. Honvédelmi Miniszter 446.377 szám./közig.-1947. Előadó: dr. Mester István min.titkár. Tárgy: Perics Péter áll. tanító piskói lakos katonai szolgálat alóli mentesítése. Vallás és Köznevelési Miniszter Urnak Budapest. Budapest 1947. október 6-án. A Fenti tárgyban f.évi május hó 9 napján 72.128/1947.X/b. szám alatt kelt átiratásra hivatkozással értesitem miniszter Urat hogy Perics Péter áll. tanító /szül. 1924. Adony, anyja: Bálint Mária / piskói lakos mentesítési ügyét nem vettem érdemi tárgyalás alá mert nevezett születési évfolyamánál fogva az 1947-48 kiképzési évben nem kerül behívásra. A miniszter rendeletéből: dr. Dessewffy Sándor s.k. min. osztálytanácsos. A kiadmány hitelűl. Budapest 1947 Október hó 7-én. Soós Kornélia sk s. hiv. igazgató.

Csányoszlói körjegyzőtől.
2493/1947. szám.

Tárgy: Perics Péter piskói lakos tanító katonai szolgálat alóli mentesítése.

Református Iskolaszék-Vezetőjének,
P i s k ó

A Honvédelmi Miniszterur rendeletét másolatban tudomás végett megküldöm.
Csányoszló 1947 évi október 16-án

Dr. Benke Dezső sk.
Körjegyző.

6.16. Katonai szolgálat alóli mentesítési kérelem 1947-ből

Jegyzőkönyv.

Felvetették a piskói állami népiskola tantervében 1948. október 3-án tartott gyűlésről.

Jelen vannak: Perics Péter t.ó. spab. ügyvezető, Benke Gyula közs.-i bíró, Magdolna János N.P.P. elnök, Benke Kálmán Függ. Közp. Birt. elnök. Kivócsi Gyula M.D.P. elnök, Rácz János Ujropf elnök. H. Löcsei Lajos aranytal. gazda.

Tárgy: Kulturbizottság megalakítása.

1. Perics Péter spab. ügy. előadja, hogy a község műveltségének fejlesztése érdekében kulturbizottságot kell alakítani. A bizottság feladata a spab. műv.-i munka támogatása.

A jelenlévők lelkesedéssel fogadták az előadó javaslatát. Igértették tetteit, hogy tehetősebbek köz. mértékű támogatást adjanak a spab. műv. munkáknak. A bizottság elnökéül megválasztották elnökül Benke Gyula közs.-i bíró.

Több tárgy van levél a jegyzőkönyv lezáratott.

Kösz.

Benke Gyula
/Benke Gyula/ elnök

Perics Péter
ügy. vezető

6.17. Jegyzőkönyv 1948-ból Piskó község kulturbizottságának megalakításáról

SZEMÉLYI ADATGYŰJTŐIV

N

alsó- és középfokú nevelő-, oktatóintézmények címének terhére illetményben részesülő főhivatású dolgozók részére.

1948/49. iskolai évre.

Ezt az adatgyűjtővet minden óvoda, alsó- és középfokú iskola, középiskola, szakiskola, napköziotthon, tanulóotthon, internátus, kollégium, árvaház, gyógypedagógiai intézet, siketnémák intézete, vakok intézete, fiatalkorúak intézete valamennyi főhivatású dolgozója kitölti, továbbá bármely más hatóság, hivatal, intézet vagy intézmény olyan főhivatású dolgozója, aki illetményeit bármelyik tárcához tartozó valamely alsó- vagy középfokú nevelő-, oktatóintézmény címének terhére kapja.

I. A dolgozó munkahelyére vonatkozó adatok.

1. A munkahely pontos neve:		Piskói Állami Népiskola	
2. A munkahely pontos címe:		Bácskányi vármegye	
.....-ker.,-utca-hsz.		járás	
..... község		thj. vagy megyei város	
		község	
3. A munkahely: óvoda (0); — <u>népiskola (1)</u> ; — főok ált. iskola (2); — körzeti tag ált. isk. (3); — körzeti központi ált. isk. (4); — anya, önálló ált. isk. (5); — gyógyítva nevelő ált. isk. (6); — pedagógiai főiskolával kapcsolatos gyakorló ált. isk. (7).		1-2	
Óvónőképző (8); — tanítóképző (9); — liceum (10); — gimnázium (11); — zenciskola (12); — főiskola (13); — egyetem (14); — műegyetem (15).		3-4	
Vállalati ált. irányú iparostanuló iskola (16); — vállalati szakirányú iparostanuló iskola (17); — áll. ált. irányú iparostanuló iskola (18); — áll. szakirányú iparostanuló iskola (19); — községi iparostanuló iskola (20); — iparostanuló tanfolyam (21); — ipariskola, iparosiskola (22); — nőipariskola (23); — ipari leányközépiskola (24); — műszaki középiskola (25).		5-6	
Kereskedő tanulói iskola (26); — kereskedő- és iparostanuló iskola (27); — kereskedelmi szakiskola (28); — kereskedelmi, szövetkezeti középiskola (29).		7-8	
Gazda- és gazdaszónyképző iskola (30); — erdősz., kertész., szőlész., borásztképző szakiskola (31); — mezőgazdasági tejipari szakiskola (32); — parasztfőiskola (33); — mezőgazdasági, kertészeti és szőlészeti, erdőgazdasági középiskola (34).			
Napközi otthon (35); — ált. iskolai tanulóotthon, internátus (36); — középiskolai tanulóotthon (37); — általános és középiskolai tanulóotthon (38); — kollégium (39); — árvaház (40); — gyógypedagógiai intézet (41); — vakok, siketnémák intézete (42); — fiatalkorúak intézete (43).			
Vallás- és köznevelési minisztérium (44); — iparügyi minisztérium (45); — kereskedelemügyi minisztérium (46); — földművelésügyi minisztérium (47); — főgazgatói hivatal (48); — tanfelügyelői hivatal (49); — szabadművelődési felügyelői hivatal (50).			
Pedagógus szakszervezet (51); — más szakszervezet (52); — MNDSz (53); — SZIT (54); — EPOSz (55); — MINS (56); — Újszörök (57); — egyéb intézmény (58), mégpedig:		9-10	
4. A munkahely: Nagy-Budapesten (0); — thj. város belterületén (1); — megyei város belterületén (2); — 50 lak. háznál kisebb zárt településen (3); — legalább 50 lakóházat magábfoglaló zárt településen (4); — szétszórt településű község belterületén (5); — thj. város külterületén (6); — megyei város külterületén (7); — község külterületén (8); — meglévő vagy tervezett tanyaközpontban (9) van.		11	
Ha nem fekszik legalább 50 lakóházat magábfoglaló zárt településen, a legközelebbi ilyen településtől való távolsága: 0-3 km (0); — 4-5 km (1); — 6-10 km (2); — 11-15 km (3); — 15 km-nél nagyobb (4).		12	
Ha külterületen fekszik, a legközelebbi község, város központjától való távolsága: 0-4 km (0); — 5-6 km (1); — 7-10 km (2); — 11-15 km (3); — 15 km-nél nagyobb (4).		13	
Távolsága a) vasútállomástól: 0-3 km (0); — 4-5 km (1); — 6-10 km (2); — 11-15 km (3); — 15 km-nél nagyobb (4); b) hajóállomástól: 0-3 km (5); — 4-5 km (6); — 6-10 km (7); — 11-15 km (8); — 15 km-nél nagyobb (9).		14	
Távolsága MÁVAUT (távolsági forgalmú autóbusz) megállóhelytől: 0-1 km (0); — 2-3 km (1); — 4-5 km (2); — 6-10 km (3); — 10 km nagyobb (4).		15	

II. A dolgozóra vonatkozó adatok:

5. Az adatszolgáltató neve (férjes nők leánykori neve is): <i>Perics Péter</i>			
neme: férfi (0); — nő (1).		16	0
6. Az adatszolgáltató születési helye: <i>Magyarország Pest</i> vármegye			
illetményhivatali jele és törzsszáma: <i>Vk 84377</i>			
<i>Abony</i> város község			
születési évének két utolsó számjegye:		17—18	24
7. Az adatszolgáltató családi állapota: <u>nőlen</u> (0); — hajadon (1); — nős (2); — férjes (3); — özvegy (4); — törvényesen elvált (5).		19	0
8. Az adatszolgáltató legmagasabb iskolai végzettsége, képesítésének foka: Egyetem, nevelői képesítéssel (0); — egyetem, nevelői képesítés nélkül (1); — főiskola, nevelői képesítéssel (2); főiskola, nevelői képesítés nélkül (3); — közép(fokú)iskola, nevelői képesítéssel (4); — közép(fokú)iskola, nevelői képesítés nélkül (5); — négy közép(fokú)iskolai osztály, valamely tanfolyamon nyert nevelői képesítéssel (6); — négy közép(fokú)iskolai osztály, nevelői képesítés nélkül (7); — négy elemi iskolai osztály (8); — négy elemi iskolai osztállynál kevesebb (9).		20	4
9. Az adatszolgáltató ideológiai képzettsége: 1 hónapos pártiskolát végzett (0); — 3 hónapos pártiskolát végzett (1); — 1 hónapos szakszervezeti iskolát végzett (2); — 4 hónapos szakszervezeti iskolát végzett (3); — szakszervezeti szemináriumot végzett (4); — agitációs iskolát végzett (5); — népnevelői tanfolyamot végzett (6).		21	4 5
10. Az adatszolgáltató szakképzettsége, tanult mestersége: Középfokú (gimnáziumi, gyógypedagógiai, tanító-, óvónképzőintézeti, polgári iskolai, gazdasági szak-, gazdasági tanár, akinek szaktárgyai: magyar (0); — történet (1); — gazdaságtörténet (2); — földrajz (3); — gazdasági földrajz (4); — közgazdaságtan (5); — mezőgazdaságtan (6); — jog (7).		22	
Latin (0); — görög (1); — angol (2); — francia (3); — német (4); — olasz (5); — orosz (6); — román (7); — szlovák (8); — egyéb (9), mégpedig: nyelv		23	
Szakképzettség nélkül tanítani tudná az angol (0); — francia (1); — német (2); — olasz (3); — orosz (4); — román (5); — szlovák (6); — horvát (7); — egyéb (8), mégpedig: nyelvet		24	
Bölcsészeti (0); — neveléstan (1); — természetrajz (2); — vegytan (3); — áruismeret (4); — természettan (5); — mennyiségtan (6); — kereskedelmi számtan (7); — ábrázoló mértan (8); — könyvvitel (9).		25	
Levelezési (0); — rajz (1); — művészettörténet (2); — gyorsírás (3); — gépirás (4); — testnevelés (5); — ének (6); — zene (7); — kézimunka (8); — egyéb (9), mégpedig:		26	
Gyakorló iskolai tanítói tanfolyam (0); — szakosító tanfolyamot végző tanító: A) szakcsoportban (1); — B) szakcsoportban (2); — C) szakcsoportban (3); — D) szakcsoportban (4); — <u>népfokú tanító (5)</u> ; — gyermekgondozónői tanfolyamot végzett (6); — óvónő (7); — orvos (8); — általános mérnök (9).		27	3
Építésmérnök (0); — gépészmérnök (1); — elektromérnök (2); — textilmérnök (3); — vegyészmérnök (4); — bányá-kohómérnök (5); — erdőmérnök (6); — ökl. közgazda (7); — ökl. mezőgazda (8); — egyéb diplomás (9), mégpedig:		28	
Ipari szakképzettséggel bíró (0), akinek szakmája:			
kereskedelmi szakképzettséggel bíró (1), akinek szakmája:			
mezőgazdasági szakképzettséggel bíró (2), akinek szakmája:			
szakképzettséggel nem bíró (3).		29	

11. Az adatszolgáltató alkalmazásának minősége, betöltött munkaköre, tevékenysége:

A) munkahelyén belül:

a) főfoglalkozása:

Ügyosztályvezető, vezető, igazgató: 1-3 (0); - 4-9 (1); - 10-15 (2); - 16-25 (3); - 25-nél több (4) beosztott dolgozóval működő intézménynél.

30

Ügyosztályvezető, vezető, igazgató: 2-4 (0); - 5-7 (1); - 8-12 (2); - 13-20 (3); - 20-nál több (4) gyermekcsoporttal, tanulócsoporthal, osztállyal működő intézménynél.

31

Vezetőhelyettes, igazgatóhelyettes: 1-3 (0); - 4-9 (1); - 10-15 (2); - 16-25 (3); - 25-nél több (4) beosztott dolgozóval működő intézménynél.

32

Vezetőhelyettes, igazgatóhelyettes: 2-4 (0); - 5-7 (1); - 8-12 (2); - 13-20 (3); - 20-nál több (4) gyermekcsoporttal, tanulócsoporthal, osztállyal működő intézménynél.

33

Tanár legfeljebb 20 (0); - 21-40 (1); 40-nél nagyobb (2) átlagos létszámú osztályokban; - tanító legfeljebb 30 (3); - 31-50 (4); - 51-60 (5); - 60-nál nagyobb (6) átlagos létszámú osztályokban; - óvónő legfeljebb 30 (7); - 31-60 (8); - 60-nál nagyobb (9) létszámú gyermekcsoportban.

34

9

Irodai segédként (0); - műhelykötő (1); - munkamester (2); - szakalstiszt (3); - altiszt (4); - ápoló (5); - dajka (6); - szegődményes (7); - napibéres (8).

35

Tanárszolgálat (0); - hivatali előadó (1); - egyéb (2) mégpedig: iskolavezető

36

2

b) mellékteendője:

Tanulmányi felügyelő (0); - szakfelügyelő (1); - körzeti iskolafelügyelő (2); - irodai segédként (3); - díjkezelő (4); - osztályfőnök: legfeljebb 20 (5); - 21-40 (6); - 40-nél nagyobb (7) létszámú osztályban; - tanárjelölt-vezető (8).

37

Szertárőr (0); - könyvtárőr (1); - értekezleti jegyző (2); - diákszövetségi tanácsadó tanár (3); - SZIT tanácsadó tanár (4); - EPOSZ tanácsadó tanár (5); - úttörő-vezető (6); - épületgondnok (7); - egyéb (8) mégpedig:

38

15

6

B) munkahelyén kívül:

(csakis mellékfoglalkozás!)

Más iskolában is tanít (0); - kántor (1); - dolgozók iskolájában igazgató (2); - dolgozók iskolájában tanít (3); szabadművelődési ügyvezető: legfeljebb 500 lélekszámú (4); - 500-1000 lélekszámú (5); - 1000-2000 lélekszámú (6); - 2000-3000 lélekszámú (7); - 3000-4000 lélekszámú (8); - 4000-nél nagyobb lélekszámú (9) szabadművelődési egységben.

39

1

4

Egyetemi magántanár (0); - lektor (1); - főiskolai előadó (2); - tudományos intézet vezetője (3); - tudományos intézetben dolgozó (4); - múzeum, könyvtár igazgatója (5); - kultúregyesület vezetője (6); - alkotó művész (7); - író, költő (8).

40

Tömegszervezetben tisztséget visel: Pedagógus Szakszervezetben (0); - más szakszervezetben (1); - MNDSZ-ben (2); - MINSZ-ben (3); - SZIT-ben (4); - EPOSZ-ban (5); - Úttörő mozgalomban (6); - MTK mozgalomban (7).

41

25

67

Pártmunkát végez (0); - egyéb tevékenységet fejt ki (1), mégpedig:

42

0

Az adatszolgáltató fizetése, jövedelme, vagyona:

12. Az adatszolgáltató szolgálati idejének kezdő éve (az évszám utolsó két jegyét kell beírni az üres rekeszbe):

43-44

44

fizetés szempontjából beszámítható szolgálati éveinek száma:

45-46

8

ebből a szolgálatban tényleg eltöltött évek száma:

47-48

5

13. Az adatszolgáltató

köztisztviselői rendszerű fizetési osztálya:

49-50

fokozata:

51

pedagógus-státus rendszerű fizetési fokozata:

52-53

4

14. Az adatszolgáltató főfoglalkozása után havi teljes fizetése (törzsfizetés + lakbérpótlék + közlekedési segély + családi pótlék):

54-57

Teljes havi fizetése a következő csoportok melyikébe tartozik:

0-200 Ft (0); - 201-300 Ft (1); - 301-400 Ft (2); - 401-500 Ft (3); - 501-600 Ft (4); - 601-700 Ft (5); - 701-800 Ft (6); - 801-900 Ft (7); - 901-1000 Ft (8)

58

2

1001-1200 Ft (9); - 1201-1500 Ft (1); - 1501-2000 Ft (2); - 2001-2500 Ft (3); - 2501-3000 Ft (4); - 3001-3500 Ft (5); - 3500 Ft-on felül (6)

59

Családi pótlékainak száma:

feleség után:

60

gyermek után:

61

egyéb:

62

Az adatszolgáltató házastársának havi jövedelme: Ft

Összesen:

63-64

15. A költségvetési alcím, amelynek terhére az adatszolgáltató illetményét kapja: Óvodák, napközi-otthonok, gyermekotthonok (0); — általános iskola (1); — alsófokú ipari, kereskedelmi, mezőgazdasági szakoktatás (2); — gimnázium, középfokú ipari, kereskedelmi, szövetkezeti, mezőgazdasági szakoktatás (3); — líceumok, tanítóképzők, övönképzők (4); — művészeti középfokú tanintézetek (zenei gimnázium, zenekonzervatóriumok) (5); — gyógytorna nevelő iskolák (6); — t. sznevelés (7); — általános iskolai, középiskolai, szakiskolai tanulóotthonok, árvaházak (8); — fiatalkorúak intézete (9).		65	1
16. Az adatszolgáltató természetben kapott juttatásainak havi átlagos értéke:		66—69	50 Ft
Ez az érték a következő csoportok melyikébe tartozik: 0—50 Ft (0); — 51—100 Ft (1); — 101—150 Ft (2); — 151—200 Ft (3); — 201—300 Ft (4); — 301—400 Ft (5); — 401—600 Ft (6); — 601—800 Ft (7); — 801—1000 Ft (8); — 1000 Ft-nál több (9)		70	1
17. Az adatszolgáltató egyéb átlagos havi jövedelme:		71—74	100 Ft
Ez az érték a következő csoportok melyikébe tartozik: 0—50 Ft (0); — 51—100 Ft (1); — 101—150 Ft (2); — 151—200 Ft (3); — 201—300 Ft (4); — 301—400 Ft (5); — 401—600 Ft (6); — 601—800 Ft (7); — 801—1000 Ft (8);		75	1
1001—1200 Ft (9); — 1201—1400 Ft (1); — 1401—1600 Ft (2); — 1601—1800 Ft (3); — 1801—2000 Ft (4); — 2000 Ft-nál több (5)		76	
18. Adatszolgáltatónak ingatlan vagyona <u>nincs</u> (0); — van (1), házastársának: nincs (2); — van (3)		77	0
Az adatszolgáltató vagyona:		A házastárs vagyona:	
bérlés: Ft forgalmi értékben,	bérlés: Ft forgalmi értékben,		
családiház: " " "	családiház: " " "		
öröklakás: " " "	öröklakás: " " "		
földbirtok: " " "	földbirtok: " " "		
szántó: k. h.; szőlő: k. h.; kert: k. h.	szántó: k. h.; szőlő: k. h.; kert: k. h.		
Bérlés: kat. hold.	Bérlés: kat. hold.		
19. Ha az adatszolgáltató munkahelye iskola (Az üres rekeszt a tanfelügyelő tölti ki.)		ennek sorszáma: 78—80	

Az adatok valóságáért teljes feyvelmi felelősséget vállalok

Risó 1949. *Julius* hó *6* n.

Dr. ...
(az adatszolgáltató aláírása)

Az igazgató megbízásából az adatszolgáltató helyett az adatgyűjtővet kitöltötte és az adatszolgáltató előtt felolvasta:

....., 1949. hó n.

Az adatszolgáltató kézjegye:

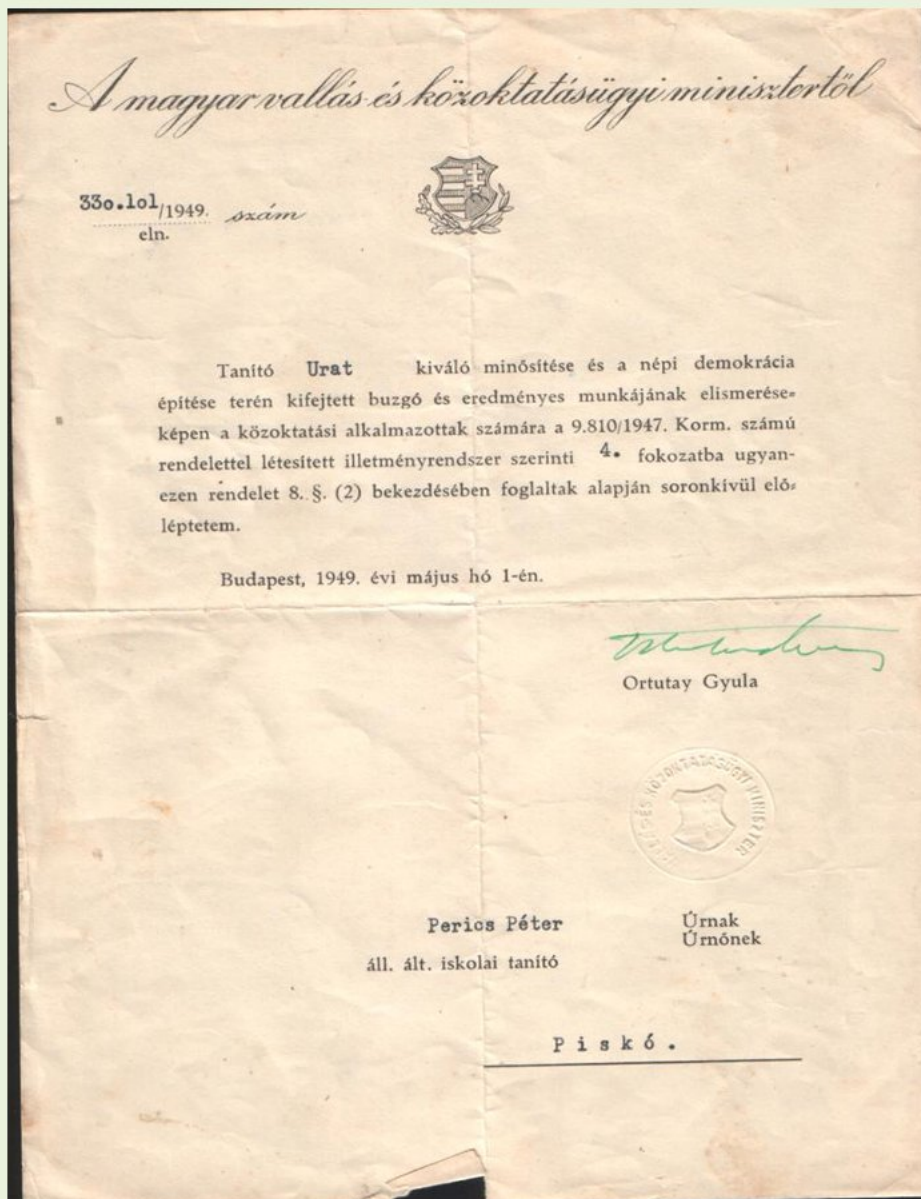
(aláírás)

Az adatokat ellenőrizte, mint hivatali főnök:

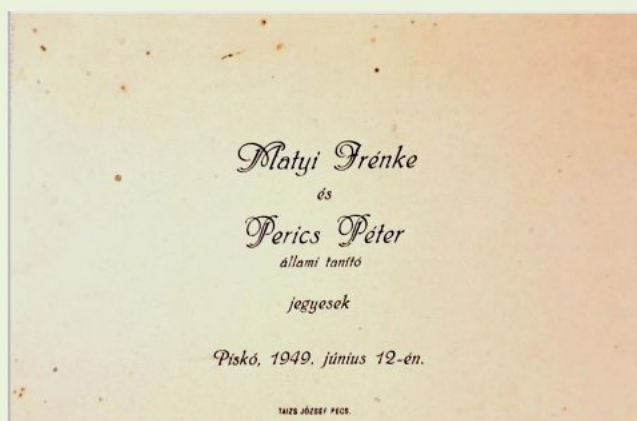
....., 1949. hó n.

P. H.

(aláírás)

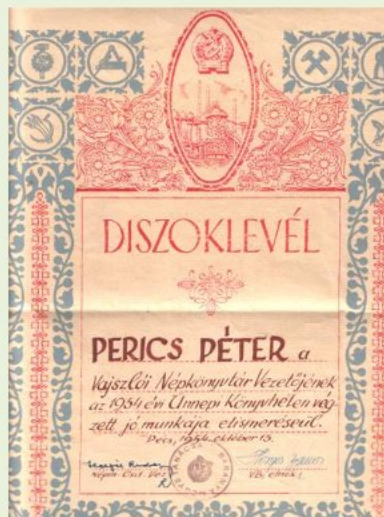
6.19. Soron kívüli fizetési fokozatba lépés

6.20. A jegyesség hirdetése

6.21. Újságcikk a lakodalomról

6.22. Oklevél a vajszlói népkönyvtár vezetésért végzett munkáért

6.23. Főiskolai leckekönyv

Név: *Pirid Pál*
magyar - történelem szakszop.

Tárgy	Vizsga időpontja	Minősítés	Kérdő tanár aláírása	Megjegyzés
<i>magyar irodalom</i>	<i>1952. VII. 1.</i>	<i>jó</i>	<i>Pálkó István</i>	
<i>magyar nyelv</i>	<i>1952. július 1.</i>	<i>jó</i>	<i>Pálkó István</i>	
<i>magyar történelem</i>	<i>52. VII. 1.</i>	<i>jó</i>	<i>Stics</i>	
<i>egyetemes történelem</i>	<i>1952. július 1.</i>	<i>jó</i>	<i>Trancsányi</i>	
<i>marxizmus</i>		<i>jó</i>	<i>Magdolna</i>	
<i>pedagógia</i>	<i>1952. VI. 1.</i>	<i>jó</i>	<i>Stics</i>	
		Átlageredmény		
		<i>jó</i>	<i>4,5</i>	

Igazolom, hogy vizsgakötelezettségének eleget tett, a *1952. év július hó 5. n.*
Pirid Pál
 igazgató, *P.H.*

ILLETEK FORINT

Pécs, 1952. év július hó 5.
 P.H.
 igazgató, *P.H.*

6.24. Az első főiskolai év eredménye

OKLEVÉL

Szám: 115/1954.

Ezt az oklevelet Perics Péter

számára állítottuk ki,

aki 1924. évben augusztus hó 19. napján

Abony városban (községben)

Pest. megyében Magyar országban

született és az 1951/52 tanévtől az 1953/54 tanévig terjedő

időben a

Pécsi Állami Pedagógiai Főiskola

magyar-történelem szakán

tanulmányi kötelezettségeinek eleget tett. Az Állami

Vizsgáztató Bizottságnak 1954 évi július hó

24 -i határozata alapján nevezett okleveles

magyar-történelem szakos ált. isk. tanárnak nyilvánítjuk.

Pécs 1954 évi július hó 24.én.

Dr. Farghakaroly
Az Áll. Vizsg. Biz. elnöke

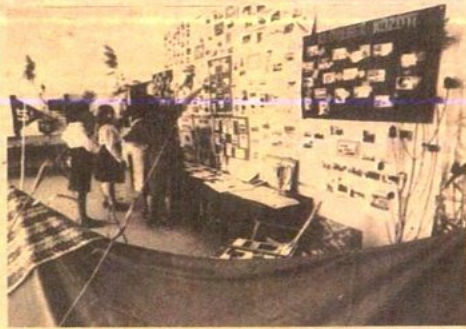

Román
Rektor (Dékan, Igazgató)

6.25. Magyar-történelem szakos tanári oklevél

Batthyány Kázmér-emlékünnepe Sziklóson

A II. sz. iskola névadója, 10 éves jubileuma

A névadó alkalmából rendezett kiállítások egyike az iskolában az úttörőké

Jubileumi emlékünnepe sziklósi volt tegnap délelőtt a siklósi II. számú általános iskola, amely tízéves fennállása alkalmából felvette a reformkor valamint az 1848/49-es forradalom és szabadságharc kiemelkedő alakjának, Batthyány Kázmérnak nevét. A jubiléum általános iskola valamint a nemrég újjáalakult siklósi vár- és múzeumbaráti kör közös ünnepe egyúttal méltó megemlékezést jelentett március 15-éről és ezzel 1848–49 forradalmi eseményeiről.

Az ünnepe Lantos Józsefnek, a Baranya megyei Tanács nevelésügyi osztályvezetőhelyettesének avatásbeszédével vette kezdetét.

Ez alkalommal csendült fel először Várnai Ferenc zeneszerzőnek Batthyány emlékére szerzett kompozíciója, és hangzott el Városmarty Mihálynak

Batthyány Kázmér halálára írott, Az ember élete című költeménye. A névadóünnepe után a vendégek megtekintették az iskola szakiskolai által rendezett kiállításokat.

A siklósi vár kápolnájában rendezett hangversennyel folytatódott a program a jubiléum intézmény és a siklósi Városi Zenekiskola növendékeinek feljöttével.

A nap fontos eseménye volt a Batthyány Kázmér emlékére rendezett tudományos ülés a vár dísztermében, ahol Szarka Árpád, a siklósi Városi Tanács elnöke köszöntötte a résztvevőket. A tudományos ülés a reformkor és a szabadságharc méltóan emlékeztet baranyai származású alakjának, Batthyány Kázmérnak szerepét világította meg, valamint Baranya helyzetét 1848–49-ben.

A rendezvényor Szarka Árpád zárszavával zárult.

G. O.

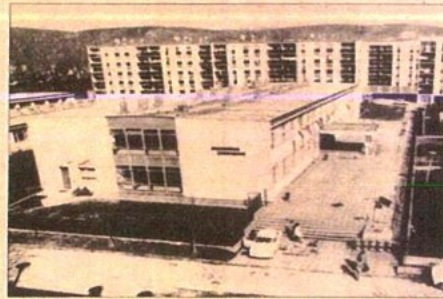
Szocialista brigádvezetők Trósztye vezérigazgatója érték

A tejszari szocialista brigádvezetők Trósztye vezérigazgatója érték

Iskolai jubileum és tudományos ülés

Batthyány Kázmér emléke Sziklóson

A Batthyány Kázmérről elnevezett iskola Sziklóson

Emlékező ünnepség sziklósi volt március 15-én délelőtt a siklósi II. számú általános iskola, amely az 1848–49-es szabadságharc kiemelkedő alakjának, Batthyány Kázmérnak nevét. A névadó ünnepségre, a tízéves jubileumra sokáig és igen tartalmas munkával készült fel az iskola. Az eseményben szerepet vállalt a Siklósi Vár- és Múzeumbaráti Kör, melynek újjáalakulása után ez volt az első kiemelkedő rendezvénye. Az iskola tanulóinak Batthyány Kázmér életének egyes fordulatairól készített filmrészletekkel emlékeztek Siklós egykori földesurára, aki 1848-ban lett Baranya főispánja, és aki túlélt az 1848–49-es szabadságharc szerepét játszott a kor haladó megmozdulásaiban. Igen emlékeztetés az a kiállítás is, amit Perics Péter, az iskola igazgatója, az iskolai honismereti szaktanárság vezetője szervezett, aki egyben a várbaráti kör elnöke is. Ezen a kiállításon több olyan dokumentum szerepel a korabeli metszetek, litográfiák mellett, amely hűen tükrözi Batthyány szerepét az 1848–49-es forradalmi eseményekben: például egy fegyverbe hívó szöveg

Jellasi ellen, valamint a bécsi kormány német nyelvű elfogadási parancsa a levert szabadságharc vezéreinek, köztük Batthyány Kázmérnak nevével. Ebben a történelmi kiállítás anyagában szerepel egy jelentős siklósi magángyűjtemény 26 darabja is: dr. Bakó Oézának, a siklósiak egykori orvosának hagyatékából mutatott be a kétnapos kiállításon Gelencsér Sebestyén főzetes-mester eredeti kerámiait. Tekintve, hogy a hagyatékban még számos értékes helyi néprajzi tárgy szerepel, a várbaráti kör tervezi mindennek közzétételét, mielőtt arra megfelelő körülmények adódnak. Itt volt látható a gyűjtemények által összegyűjtött helytörténeti anyag is.

E kiállítások után, amelyek megvalósításában részt vett már Batthyány Kázmér nevét viselő iskolában folyó pedagógiai munkáról, a nap jelentős eseménye volt a siklósi vár dísztermében lezajlott tudományos ülés, amelyen a Janus Pannonius Múzeum, valamint a Baranya megyei Levéltár kutatói idézték fel a reformkor és

a szabadságharc eseményeinek baranyai, siklósi vonatkozásait. Mint Batthyány Kázmér életének, politikai szerepének kutatója, Fűzes Miklós muzeológus, a JPM igazgatóhelyettese rámutatott, ideje tisztázni Batthyány Kázmérnak a kor eseményeiben vállalt rendkívül pozitív szerepét, áldozatvállalásának nagyságát, amely méltó volt a kor legkiemelkedőbb személyiségeinek tetteihez. Az elhangzott referátumok ezen túl rávilágítottak Baranyának a szabadságharc, konkrétan Batthyány Kázmérnak a kor eseményeiben vállalt rendkívül pozitív szerepét, áldozatvállalásának nagyságát, amely méltó volt a kor legkiemelkedőbb személyiségeinek tetteihez. Az elhangzott referátumok ezen túl rávilágítottak Baranyának a szabadságharc, konkrétan Batthyány Kázmérnak a kor eseményeiben vállalt rendkívül pozitív szerepét, áldozatvállalásának nagyságát, amely méltó volt a kor legkiemelkedőbb személyiségeinek tetteihez. Az elhangzott referátumok ezen túl rávilágítottak Baranyának a szabadságharc, konkrétan Batthyány Kázmérnak a kor eseményeiben vállalt rendkívül pozitív szerepét, áldozatvállalásának nagyságát, amely méltó volt a kor legkiemelkedőbb személyiségeinek tetteihez.

Gállos Orsolya

6.26. Újságcikkek a II. számú iskola névadásáról (Dunántúli Napló 1981. márc. 15-ei és 19-ei szám)

Az ember élete
Emlékezés Baththyány Kázmérra
Vörösmarty Mikély versszöveivel * Várnai Ferenc

- 2 -

Festoso

Soprán (S): é-le-te.

Méz (M): tiszta é-le-te

Altszó (A): *mp* Ön-zetlen ál-do-zat volt *mf* él-te

Con moto

em-bernek üdv, ma-gának dics köre, dics kö-re. Sha-
em-bernek üdv, ma-gának dicsköre, dics kö-re.
em-bernek üdv, ma-gának dics kö-re, dics kö-re.

it az é-let minta legzebl
megü-té,

Parlando (Lento)
oly kedves volt e hang,
dalé.
hi-a-ba! men-ni-e kellett i-dő
hi-a-ba! men-ni-e kellett i-dő

Animato

élt, Kér-let-ke-tet-le-nül a sír le-húzza őt.
élt, a sír le-húzza őt.
De a-ki annyit élt, sír el nem teme-ti.
De a-ki annyit élt, sír el nem teme-ti.
Sír-ját a há-la sant ke-zek-vel ö-le-li, ö-le-li.
Sír-ját a há-la sant ke-zek-vel ö-le-li, ö-le-li.
Sír-ját a há-la sant ke-zekkel ö-le-li, ö-le-li.

1980. december

6.27. Várnai Ferenc 1980 decemberében zenésítette meg Vörösmarty Az ember élete című versét az akkori 2. számú iskola névadójára

EGTNEMÜKAR

Felige

Batthyány Kázmér mondatára*

Animato

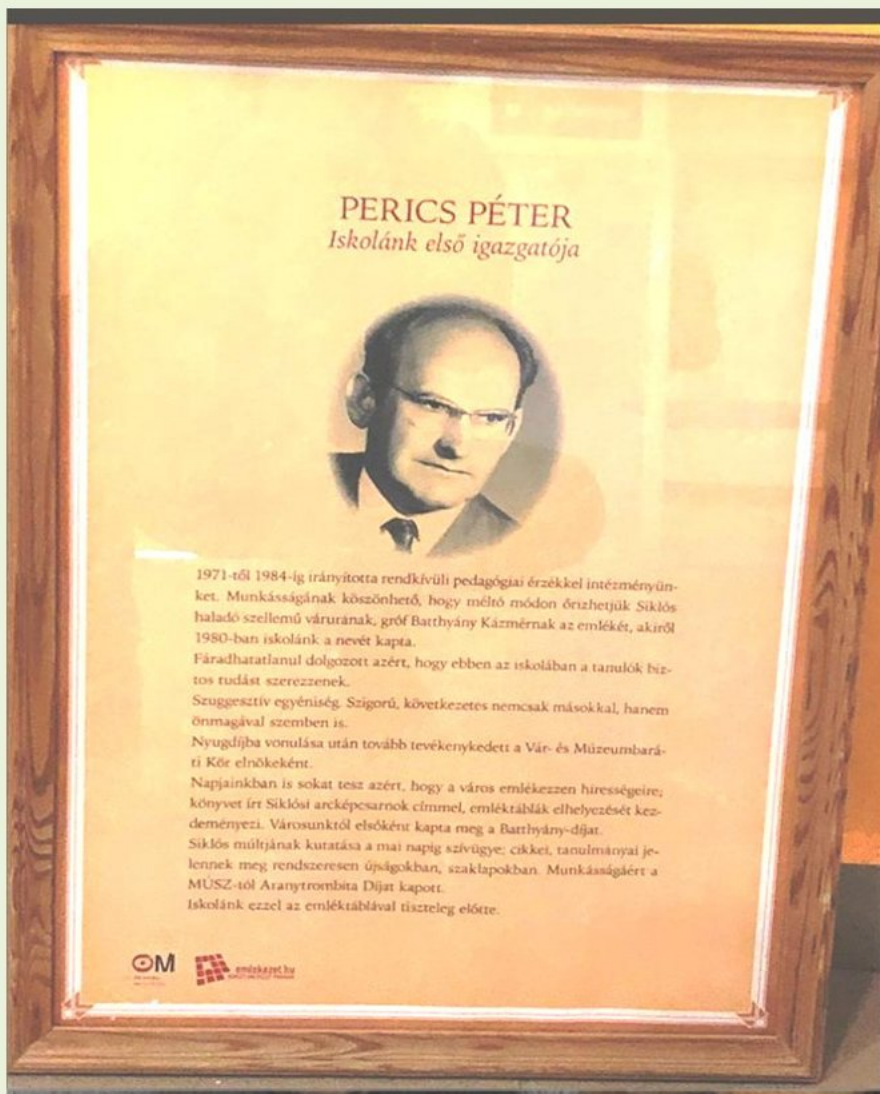
Várnai Ferenc

...szüetség minden neppel, szüetség
szüetség minden neppel, szüetség
szüetség minden neppel, szüetség
minden neppel, aki-nek cel-ja-i
minden neppel, aki-nek cel-ja-i
minden neppel, aki-nek cel-ja-i
a mi-énkel a-zo-nosak, a-zo-nosak.
a mi-énkel a-zo-nosak, a-zo-nosak.
a mi-énkel a-zo-nosak, a-zo-nosak.

Pécs 1881. I. 7.

* amely az 1849. május 22-én keltezett és Cerutti
Marcellóhoz írt leveléből való

6.28. Várnai Ferenc másik zeneműve az iskolai névadóra

6.29. A Perics Péter tanterem emléktáblája a Batthyány Kázmér Általános Iskolában

7 hetedik oldal
holnap
Riport

Az, hogy valaki miért nem forogja ki a szomszéd nyitva felejtett kamráját, de miért viszi haza a munkahelyéről a lapofogót, erkölcsi kérdés is. A hétkezapok erkölcsi nálunk különösen az utóbbi 10-15 évben változott sokat, a vallásos hit-támogatott morális viselkedés viszont, úgy tűnik, siklósi értékrenden alapszik.

Portré

A szemfény nagyon is komolyan verődő. A tisztaság pénzbe kerül. Nem csak egyszerűen a takarítás, de meg kell fizetni a szokások strükszerű módosítását is - vallja Kiss Tibor, a pécsi Biokom első embere.

gyek. Bilecz Endre vette föl, mondván, ha végcsináltam az elmúlt két esztendő, ne álljak félre. S ez valahogy a 89-es márciusi pécsi beszéd után sokak számára természetes volt. En lettem az MDF első embere. Jól

- Nemrég került a kezembe néhány korábbi beszédvázlatom. Én végig a Magyar Demokrata Fórum nevére koncentráltam, ami kifejezte az egész kampány eszméjét. A fórum jelleget, ami azt jelentette, hogy

Érre én 24 óra gondolkodási időt kértem, mire azt választottam, hogy: "Tud a felelősség akár elfogadod, akár nem." Másnap ismét hívtott, és én igent mondtam.

Kozma Ferenc

part leszerelt. Az ingyenes "koszt" azonban vonzó lehet. S akkor következhetne be az igazi nagy zabálás.

Cseri László

Portré

Aki beleszeretett Siklóbsba

Büszke arra, hogy iskolája az ő igazgatósága idején Batthyány Kázmér nevére vette fel, és az elnökséjével működő vár- és múzeumbaráti kör híre a megyehatáron messze túl terjedt. A politikailag érre érzékeny időkben évről évre sikerült megrendezni március 15. alkalmából a történelmi, helytörténelmi konferenciákat.

Amikor a helytörténelmi elhivatottság gyökereit firtatom, a nagykőrösi tanítóképzőt említi kezdetnek.

- A helytörténelmi kutatást én népművelésnek tekintem. Szeretett a nagykőrösi iskolában csepegtetitek a lelkemben.

- Siklósi története iránti vonzalma honnan ered?

- Akkor támadt fel, amikor egyszer a lakásunk udvarára bedobták a hajdan Siklóson megjelent Baranyai Polgár című lap

- Talán leginkább azt, hogy 1987-ben a mi kezdeményezésünkre sikerült hazahozni Batthyány Kázmér hamvait Parizsból, és végül nyugalomra helyezni a siklósi várkaputban.

- Ma már csak tiszteletbeli elnöke a várbaráti körnek.

Perics Péter 1924-ben született Abonyban. A Nagykőrösi Református Tanítóképzőben szerzett diplomát. 1944-ben került Baranyába, elsőként Pákoztra, majd Vajszlóra, Sellyére, Siklótra. 1964-től a tanács művelődési osztályát vezette, 1971-től 1983-ig nyugdíjba vonulásáig a III. számú iskola igazgatója volt.

- A „csak”-ot én nem érzem kevésnek, hiszen ma is aktív tagja vagyok, tisztásgem nem afféle diszfunkció. Am annak megfordultak a városban, a másodikban azok, akik tettek valamit Siklóért, a harmadik rész pedig afféle „ki kicsoda?”

6.30. A Dunántúli Napló 1999. március 18-án megjelent számából portré Perics Péterről (megjegyzés: a cikkben adattévesztés: 1984-ben ment nyugdíjba, s a 2. számú iskola igazgatója volt)

3	KÜLÜGYMINISZTERIUM BUDAPEST II., BEM RAKPART 47. TÁVBESZÉLŐ 350-130	3
Ügyiratszám 3067-3/82.	Címzett: Siklói Vár- és Múzeum- baráti Kör Elnökségének	Tárgy: Batthyany Kázmér siremléke.
Előadó Molnár Géza	Hivatalból Díjátalányozva	Hiv. szám Mell. 1 fénykép
Telefon:	S i k l ó s	

Penés Péter ig.

Kedves Elvtársak!

Mellékelten megküldöm Batthyany Kázmér párizsi sirjáról készített fényképet s egyben tájékoztatom Önöket, hogy a Külügyminisztérium a Művelődési Minisztérium bevonásával vizsgálja a sir rendbehozásának lehetőségeit.

Tekintettel arra, hogy a szükséges munkálatok elvégzése devizában fizetendő tetemes összeget jelent, mely komoly mértékben terheli a nehéz gazdasági helyzetben szűkös anyagi eszközeinket, a felújítás nem megy egyik napról a másikra. Az ügy pozitív megoldása érdekében a magunk részéről mindent megteszünk és a siremlék felújításáról a sajtó hirt ad majd a Párizsban dolgozó magyar ujságírók révén.

Budapest, 1982. július 26.

Elvtársi üdvözlettel:

Palotás Rezső
/ Palotás Rezső /
főosztályvezető

6.31. A Külügyminisztérium 1982. július 26-án kelt levele Batthyány sírjának gondozásáról.

4

MFV Városi Biz-
ottsága Siklós

Siklós Városi Tanács
Végrehajtó Bizottsága

4

Vár- és Múzeumbarátai
Kör Elnöksége Siklós

Magyar Népköztársaság Külügyminisztériuma

B u d a p e s t II.
Don rakpart 47.

Tisztelt Miniszter Elvtárs !

Siklós város helyi párt, állami és társadalmi szervei egyetérté-
sével az alább ismertetett gondunk megoldásához kérjük szíves
segítségét:

Batthyány Kázmér /1807. június 4-én Pozsonyban született, meg-
halt 1854. július 13-án Párizsban/ Siklós haladó szellemi föl-
decsura volt, aki korát és kortársait megelőzve örökváltás-
szerződést kötött jobbágyaival.

Az 1848-49-es polgári forradalomnak és szabadságharcnak odaadó
híve, részese, külügyminisztere. A szabadságharc után a hadi-
törvényszék távollétében halálra ítélte, jelképesen kivégezték.
A türökországi Kutahiba, onnan Párizsba emigrált, Párizsban
halt meg és a montmartrei temetőben temették el.

Siklós város Batthyány Kázmérnak szobrot állított, utcát és is-
kolát nevezett el róla.

Ugy tudjuk - fényképek is bizonyítják ezt - párizsi sírja gond-
ozatlan, elhanyagolt, méltatlan Batthyány Kázmérhoz, történel-
műnk e jeles alakjához.

Tudomásunkra jutott az a tény is, hogy a montmartrei temetőnek
azt a részét, ahol Batthyány nyugszik felszámolják, beépítik.
Amennyiben ez megtörténne, úgy Batthyány Kázmér csak Vörösmarty
versében él tovább:

"Gróf Batthyány vagyok, ur
még síromban is: engem
Nem verhet le a vihar, meg
nem avithat idő
In uraságomat a nép közt
osztán meg egyenlően
Amit adék, örök és trónom
alapja marad."

Szeretnénk és kérjük, hogy Siklós város e kiemelkedő személyisége végleges hazát, megnyugvást találja azzal, hogy hamvait hazahozatnánk és a siklósi várkapornába helyeznénk örök nyugalomra.

Siklós város tanácsa a várkapornában történő elhelyezés költségeit, annak munkálatait vállalja.

Egyidejűleg bejelentjük, hogy ügyünkkel korábban már foglalkozott a Külügyminisztérium. 1982-ben kaptuk az első levelet az akkori külügyminisztertől, Paja Frigyes elvtársától, valamint néhány hónappal később - 1982. július 26-án /3067-3/82. előadó: Molnár Géza, Palotás Rezső főosztályvezető aláírásával - az újabb levelet. Mindkét levél Batthyány Kázmér síremlékével foglalkozott.

Napjainkban a Hazafias Népfront Országos Tanács részéről Garavölgyi József titkár, Juhász Róbert, Sütő Gyula osztályvezető elvtársak ismerik, illetve foglalkoznak kérésünkkel.

Kérésünk szíves meghallgatását, intézését, a kedvező választ várva és remélve, elvtársi tisztelettel:

S i k l ó s, 1986. augusztus 27-én

Fábos Pál
HNF Városi Biz.
titkára

Szarka Árpád
városi tanács
elnöke

Perics Péter
Vár- és Múzeumbaráti
Kör elnöke

6.32. Az 1986. augusztus 27-én kelt levél piszkozata, melyet Várkonyi Péter külügyminiszterhez nyújtottak be a siklósiak.⁸⁷

⁸⁷ Téves halálozási adat: július 13-a szerepel július 12. helyett.

1987.III.12. TV.2. 18.00. /P.Fné/

Pannon Krónika

- Kedves nézőink, most a Pécsi Körzeti Stúdió Pannon Krónika című információs magazinja következik.

/zene/

- Kedves hallgatóink, önök a Pécsi Stúdió Pannon Krónika című információs műsorát látják, és néhány nappal március 15-e előtt kezdhethéne-e aktuálisabban programunkat, mint azzal a hírrel, hogy tegnap Párizsból hazahozták Battyhány Kázmér vezérfőispán, az 1848-49-es szabadságharc neves személyiségének, az egykori kül-, és kereskedelmiügyi miniszternek a hamvait. Battyhány Kázmér még nem láthatta az Eiffel tornyot, de a Szajna partján bizonyára sétált, amikor csaknem 140 évvel ezelőtti emigrációjának, rövid törökországi tartózkodását követően Párizsban telepedett le. A császári haditörvényszék a szabadságharc leverése után bünvádi eljárást indított ellene, és felségsértés miatt halálra, valamint teljes vagyonekbevitelre ítélte. A kivégzést jelképesen 1851-ben Pesten végre is hajtották. A távollét nehéz évei alatt szinte csaknem visszavonultan élt, néhány hírlapi cikk és emlékiratainak írásai jelentették közéleti tevékenységét. Művének sajtó alá rendezése épp csak elkészült, amikor 1854. július 12-én váratlanul elhunyt. Temetésére nagy sietséggel másnap került sor, a Montmartrei temető 7-es parcellájának 26-os sírjában. A ritkán fálkeresett sírhely nem messza van a francia romantikus zeneszerző Hektor Berlioz nyughelyétől. A Siklói Vár-és Múzeum Baráti Kör még a nyolcvanas évek elején kezdeményezte a hamvak hazahozatalát, melyet a Hazafias Népfőnt közreműködésével a Magyar Népköztársaság Külügy Minisztériuma is támogatott. A város méltán őrzi Battyhány Kázmér emlékét. Battyhány ugyanis korát és kortárait megelőzve önként felszabadította jobbágyait, birtokán gazdasági tanintézetet állított fel, könyvtárat ajándékozott az Akadémiának és elnöke volt a Kossuth alapította Védegyletnek is. A szabadságharc idején kormánybiztosként Dél-Magyarország védelmét szervezte, majd 1849-ben a Habsburgok trónfosztása után külügyminiszterséget vállalt a debreceni kormányban. Az elmúlt év végén érkezett a hír, hogy a Francia köztársaság hozzájárul Battyhány Kázmér földi maradványainak hazahozatalához. Siklós városa pedig kérte, hogy a várban lévő dísz-sírhelyen, a Battyhány kápolnában helyezhessék hazai földben örök nyugalomra Battyhány Kázmért. A neves történelmi személyiség éppen itt, a Siklói várban fejtette ki 1845 nyarán életreszóló, nagy feltűnést keltő hazafiúi és politikai hitvallását; "Hazánk kifejlődésén iparkodni, a külföld legmiveltebb nemzeteit utolérni, miket azoknál látunk, létesíteni korunk jellemző lényege." A sír

- 2 -

felbontására, a földi maradványok exhumálására Párizs város tanácsának képviselője, valamint a magyar külképviselet jelenlétében 1987. március 10-én került sor. Battyhány Kázmér önnel bélelt tölgyfa koporsója csaknem 140 évvel halálát követően elindult vissza hazájába. Temetésére ez év júniusában kerül sor, születésének 180. évfordulóján.

/Zene/

6.33. A Pannon Krónika tudósítása a Pécsi Körzeti Stúdióból 1987. március 12-én

POMPES FUNÈBRES GÉNÉRALES S. A.
SOCIÉTÉ ANONYME AU CAPITAL SOCIAL DE F. 60.900.000
SIÈGE SOCIAL : 66, BOULEVARD RICHARD LENOIR, 75011 PARIS
Tél. : 48.05.08.90 Télex 680 238

LTA 81 11 13 96

EXPEDITEUR

POMPES FUNÈBRES
GÉNÉRALES
DÉPARTEMENT
ÉTRANGER

66, boulevard Richard-Lenoir
75011 PARIS
(1) 48-05-08-90
Cachet Succursale

ACHEMINEMENT VOIE AÉRIENNE

MERCREDI 11 MARS 1987

VOL AF 517

Paris ORLY 11:00
Arrivée BUDAPEST 17:10

Réservation n° P/10 6H 00 13

DOSSIER TRANSPORT de

André BATHYANY Casimir

Pour inhumation à

SIKLOS
HONGRIE

DESTINATAIRE

TÓVÁROSI TEMETKEZÉSI INTÉZET
Mező Imre ut 16
1086 BUDAPEST
HONGRIE

6.34. Az exhumálás és a hazaszállítás dokumentumainak borítólapja

MAGYAR NÉPKÖZTÁRSASÁG NAGYKÖVETSEGE

AMBASSADE DE LA RÉPUBLIQUE
POPULAIRE HONGROISE

Section Consulaire

Írásban kiküldendő az alábbi száma hivatkozással:
Pièces de sa référence au numéro ci-dessous

Szám: 12/Ba/3-2/1987

92, rue Bonaparte, 75006 PARIS

Tél. : 43546696

Felfogadás 1/2 10-16-1200-ig
szombati kivételével

Bureau ouvert de 9 h. 30 à 12 h. 30
sauf le Samedi

HALOTTSZÁLLÍTÁSI ENGEDÉLY

A Magyar Népköztársaság Párizsi Nagykövetségének Konzuli Osztálya engedélyezi, hogy Párizsban 1984 július 13-án elhalálozott Batthyányi Kázmér kihantolt maradvényait a vonatkozó egészségügyi rendelkezések megtartása mellett 1987 március 11-én repülőgéppel Magyarországra szállítsák.

Megkeresem mindazokat a magyar hatóságokat, amelyeknek területét a szállítmány érinti, hogy a szállítást ne akadályozzák.

Kelt: Párizsban, 1987 év Március hó 5. napján

Dr. Jelenik Gyula
a Konzuli Osztály vezetője

6.35. A Párizsi Nagykövetség Konzuli Osztályának halottszállítási engedélye. ⁸⁸

⁸⁸ Az engedélyen tévesen szerepel Batthyány Kázmér halálának napja.

6.36. Batthyány Kázmér újratemetése 1987. június 6-án. (A fotókat M. Tóth Zsuzsanna készítette.)

1996. október 8.

IX. évfolyam 11. szám

Sv RIPIORT

BATTHYÁNY HAMVAIT HAZAHOZATTA

Elismerés a több évtizedes helytörténeli kutatómunkáért

Mindenki biztosra vette, hogy ott lesz a kiüntettek között.

Mikor ezt megemlített nekem, megköszöni, és megjegyzi, nagyon jólesett, hogy ismerős és ismeretlen siklósiak is hozzáfűzték a gratulációhoz:

„magá tényleg megérdemelte”.

Perics Péterrel nehéz újat mondani. Az augusztus 20-i városi kiüntettek között Batthyány Kázmér Pro Urbe-díjat kapott a nyugdíjas iskolaigazgató, aki 15 évig vezette a Vár- és Múzeumbaráti Kör, meghonosította Siklóson a Batthyány - kultuszt, és tollal, s élőszóban pótolhatatlanul értékes ismeretterjesztő munkát végzett, Siklós távoli és közeli múltját bemutatta és népszerűsítve különböző újságokban, nyilvános előadásokon.

Mindezekért kapta a díjat. Hogy mi van a díj mögött?

Mikor 1981-ben felvette az 1948-as magyar külügyminiszter, Batthyány Kázmér nevét a siklósi 2. számú Általános Iskola, honismereti szakértő hoztunk létre a gyermekből, akik felkutatják a Batthyány életrajzot is.

Az egyik honismereti csoportra különösen büszke vagyok, annak tagjai még a gimnáziumból is visszajártak - idézi fel a múltat. Aztán egyik

barátja, akinek a fia Franciaországban volt kultúrattasé, eljutott Montmartreba, ahol felfedezte Batthyány Kázmér sírját, elhagyva, elhanyagoltan. Ezt elmesélte Perics Péternek, aki elkezdett szervezkedni.

Az egykori külügyminiszter, hamvai 1987-ben érkeztek haza, Siklósa. Nagy ünnepet rendeztek, hal templom harangja egyszerre szólt meg akkor. Batthyány Kázmérről utcát neveztek el, felavatták a szobrárt, kiállítás nyitottak életéről.

Az ő sorsát Perics Péter éppúgy bemutatta, mint városunk más nagy fiait is. A tollforgató szerepet azért vállalta fel, hogy még jobban megismeresse a múlttal a városlakókat.

Mert aki megismeri városát, az még jobban szereti, s ha valaki szereti, az tesz is érte.

A nyugdíjas pedagógus ez motiválta. S hogy ma lát-e tevékeny kezeket?

- Fáj nekem Siklós vegetálása. Hogy még mindig nincs Helytörténeli

Múzeumunk, monográfiánk. Hogy 10 éve nem kapott szobrot a város. Nézzék csak meg, a Fővárosi szobor hogyan néz ki Szégyene ez Siklósnak. S tájra az is, ha kultúrát eladnak. En féltem a meglévő értékeinket: az énekkart, a táncscsoportot, a várfesztiválokat, a kiállításokat.

Mit jelent számára a díj? Örömet adott neki, azt, hogy megbecsülik munkáját. S büszke rá, hogy ezt a „Városért” díjat elsőként ő vehette át.

Szabó A.

6.37. Interjú Perics Péterrel

Az ormánsági nép hazánk egyik lesgzegényebb vidékén lakott és lakik ma is. Valamikor tiszta református községek voltak. Az ormánsági „pógár”-nak nagyon meg kellett becsülnie vagyonát, azt a „keveskét”.

Évek óta örözm a piskói református egyház kézzel írt könyvét, amelyben a merített papírra írt lelképásztori bejegyzés még ma is jól olvasható. 1832-ben írták az első sorokat, az utolsó 1869-ből származik. A több, mint 200 oldal a „Házassági Kontrakusok Protokolluma” (Házassági szerződések jegyzéknyelve). A szerződések (moring-levelek) jól tükrözik az akkori társadalmi állapotot, az ormánsági ember vagyoni helyzetét. A házassági szerződésben meg egyeztek a családok vagyoniilag. Az un. „tehetősebbek” többet ígértek (pl. nem „síűdöt”, hanem dísznöt, a leányoknak pedig több vánkost, párnát, lepedőt). Központi szerepet tölthet be az utódlás kérdése.

Házassági szerződések az Ormánságban

Nagyon meg kellett becsülni azt a kevéskét

Megállapítható az is, hogy alig volt írástudó. Az aláírást a + helyettesítette, melyet a jegyzékonyvezető lelkész aláírásával hitelesített. A szerződésekről nem hiányozhatott a leány és a leány tanuinak „aláírása”.

Lényegében ezek a szerződések jogi ügyletek voltak, amelyek az esetleges vagyongosztást szolgálták. Néhány érdekesebb szerződés.

„1837. január 25-én.

En alól megírt Piskói Bőbék János házasságra lépven Benke Márton

özvegyével Dani Eszterrel, illy egységére léptünk egymással: hogy ha a férj előbb meghal, és az Asszony Piskón a férje házánál megmarad, kapja meg a férje egész jussát. Ha pedig az Asszony férje házánál meg nem marad, akkor a férje jussának csak harmadrészt fogja megkapni. Ha pedig az Asszonynak mag nélkül előbb történne halála, akkor minden néven nevezendő jószág a férjére maradjon. Ha pedig az Asszonynak leánya születnék, az becsületesen kiházassítassék, akkor minden jószág a testvé-

rek között egyenlőképpen elosztassék. Ha pedig az ebből a házasságból származandó leányra vót állítatnék, akkor a többi leánytestvéreknek az Asszony jószágához semmi igényük nem fog lenni. Előgedjenek meg azzal, hogy kiházassítottak. Melyről is írjuk ezen helyen kezünk vonásával erősített levelünket.

Piskó, 1837. január 25. Bőbék János, Dani Eszter”.

„1832. január 25-én.

Sós Vertikei Szalai Illés egyje-

zett mátkájának a piskói Ambrus Samu hajadon leányának Katának abban az esetben, ha mag nélkül (ha gyermek nélkül) történne halála ígér 5 öt forintot folyó pénzben, a leány viszont ígér ugyanabban az esetben ha 3 esztendő alatt mag nélkül történne halála 5. öt forintot folyó pénzben.

Legény tanuja Berta Mihály. Leány tanuja Kovács István.

1833. január 30.

A Kemsei ifju Mihók Péter, Kemsei Kovács Márton hajadon leányának Katának abban az esetben, ha három esztendő alatt mag nélkül halála történne ígér egy esztendő szep süldöt, a leány viszont a túlélt, fellyebb is megirt Kovács Kata, ígér a legénynek ugyanabban az esetben egy párnát, két vánkost és két lepedőt.

Punak Mihály Mihók András a legény tanui, Bölyi János Kudarc János a leány tanui”.

6.38. Perics Péter egyik írása a Dunántúli Naplóban 1996-ból

Ünnepek, iskolai ünnepélyek

Ünnep: Nagyobb közönségben: jelentős esemény, személy emlékének, mely eszme tiszteletének szentelt nap. Nemzeti, egyházi ünnep...

Ünnepély Nagyobb ünnepség. Ünnepi alkalomhoz illő. Ünnepi külsőségek, méltóságos, szertartásos megnyilatkozás.

(Magyar Értelmező Szótár)
Minden ünnep, ünnepély izgalommal tölti el az embert, a családot, közösséget. Az ünnepvárás, a készüldés, maga az ünnep, ünnepelés, az ünnepély felemelő érzéssel tölti el bennünket.

Ma is emlékszem a diákori ünnepélyekre, a március 15-re, a Hősök napi felvonulásokra, kirándulásokra a Madarak és Fák Napján, az Anyák Napjára.

Csapatostul mentünk hűsvét másnapján locsolkodni, karácsonykor pedig nagy izgalommal vártuk a gyertyagyújtást, az ajándékozás perceit.

Az ünnepek, az ünnepélyek, a jeles napok tiszteletére neveltek bennünket otthon és az iskolában.

A Himnusz és a Szózat halálátára levettük a sapkáinkat, vigyázóállásban énekeltek, hallgattuk végig.

A Hősök Napján a világháborús emlékmű előtt tisztelgettünk, emlékeztünk, virágot vittünk a hazáért haltaknak. A temetőben rendbe tettük az elárvult sírokat, gyertyákat gyújtottunk.

Az Anyák Napja – az nagyon szép volt! Magam előtt látom a rég elhunyt édesanyámat, aki a műsort hallgatva, kezében a virággal, a meghatódottságtól törölgeti könnyező szemét.

Nem tudom miért (dehogy is nem tudom!) szinte valamennyi ünnepünk, ünnepélyünk halványabb lett, megfakult, vesztett értékéből! Nagyon jó volna, ha újra visszakapnák értéküket, jelentőségüket, szépségükben visszatérnének.

Jobbak, emberségesebbek, gazdagabbak lennének. Függetlenebbek, udvariasabbak és főként tisztellettudóbbak egymáshoz.

A valamikori iskolai rendtartás is szabályozta az iskolai ünnepeket, ünnepélyeket. Három ünnepélyt ismert.

Március 15-én műsoros ünnepélyt kellett rendezni, amelyre a szülőknél kívül az egyházi és világi képviselőket is meghívták. Ügyelni kellett arra, hogy az iskolai ünnepély időpontja „ne essék össze a helyi hazafias társadalom hivatalosan rendezett ünnepségével.”

Hősök napját a világháború hősi halottainak emlékére minden év május utolsó vasárnapján kellett megünnepelni. Az iskolában ezen a napon más ünnepélyt nem lehetett tartani. – Miért nincs ma a háborúkban elhunytaknak, elvesztetteknek, az áldozatoknak megemlékezési napja!

Az iskolai rendtartás szabályozta a nemzeti énekeinkkel, a nemzeti zászlóval, a címerünkkel kapcsolatos magatartásunkat is. Az ifjúság énekelte nemzeti énekeinket. Szégyen volt azokat nem tudni! Az iskolai rendtartás előírta, hogy az évnvtői ünnepély befejezése után „az egész tanulói közösség tisztelő menetben vonuljon el a nemzeti zászló előtt.” Nagyon komolyan vettük a zászló tiszteletét. Bárhol találkoztunk vele tiszteletadásunk jeléül megálltunk, sapkáinkat levettük, arccal felé fordultunk. Államilag szabályozták, hogy a zászlót és a címert mikor és hol lehet használni.

Az **Anyák Napja** volt a harmadik iskolai ünnepély 1928 óta. Május valamelyik vasárnapján köszöntöttük az édesanyákat. A műsor rendezvény és ajándékozás után az igazgató előmondásával a gyermekek szívükre tett kézzel fogadalmat tettek, hogy szüleiknek engedelmes, szófogadó gyermekek lesznek, kötelességeiket pontosan teljesítik.

Nagyon vártuk minden évben a **Madarak és Fák Napját**, mely egésznapos kirándulással telt el. Ezen a napon a hasznos madarakról, az erdei állatokról, azok védelméről beszélgettünk.

Megemlékeztünk még az iskolában a takarékosági napról, a könyvnapról, a béke napjáról (nem az utóbbi évtizedek találmánya) és a rokon népekről, a néprokossági napon október 17-én.

Perics Péter
ny. iskolaigazgató

Menekültek, hadifoglyok a siklói várban

Reménytelen volt Lengyelország helyzete, amikor megtámadta a hitleri Németország 1939. szeptember 1-én. A háború kirobbanása után egy hónapra Lengyelország megadta magát. Aki csak tehetett, menekült az országból.

Sok ezer, tízezer lengyelnek Magyarország adott menedéket. Népünk nagy rokonszenvvel fogadta őket. A menekültek közül sokan munkába álltak. E sokuk frója, mint fiatal diák egy lengyel mérnök irányításával járta a Duna-Tisza közt egy lendő csatorna megépítése dolgában.

Siklós, a siklói vár is menedéket adott a lengyel katonatiszteknek. Többen még emlékeznek ezekre az időkre.

Hauptmann Józsefné gyermekkorát Siklóson töltötte. Édesapja, Kovács József mint őrmester, a siklói várban teljesített szolgálatot. A hadifoglyokat őrizte, akik a vár emeletén, a nyugati részen nyertek elhelyezést. A családjuk helyzete volt a legfőbb gondolatuk.

Hartvég Józsefné Siklós, Béke téri lakos még arra is emlékezik, hogy a menekültek között volt Varsó polgármestere, aki Nagy Béla siklói fogorvoshoz járt kezelésre.

Nagy Sándor máriagyüdi lakos szerint a foglyok száma 30-40 között volt. Az édesapja szintén a várban teljesített katonai szolgálatot, aki másnapként kísérte a tiszteket a templomba. A szertartás után a nyelveket értő plébános, Varga Vitál megvendégelte őket.

Horváth Miklós nyugdíjas tanár gyermekkorában a nyarakat Siklóson, a rokonainál töltötte. A vár lovagtermében laktak, így pontosan emlékezik a foglyokra. A várba ők is csak engedéllyel jöhettek be. Idősebb katonák voltak az őrök. A foglyokkal jól bántak. A várnak in-

kább volt üdülőjellege, mint táboré. Szemtanuja volt annak, amikor a vár parancsnoka összegyűjtötte a tiszteket a várudvarra és a következőket mondta: „Uraim! Önök katonatisztek. Amennyiben tisztí becsületsszavukat adják, hogy nem szöknék meg, akkor kiengedem Önöket a várból.”

Amikor később az angol és amerikai bombázógépek száza, ezrei megindultak hazánk ellen, angol és amerikai pilótát is találunk a siklói várban. Horváth Miklós szerint 10-15-en voltak, akik a várkápolna fölötti emeleten laktak. Volt köztük egy vidám skót tisz, Reginaldnak hívták. Gépét Szolnok környékén lötték le. Megszökött, de előző este még elbúcsúzott Horváthéktól. Lassan már mindenki elfelejtette, amikor egy este verik a vár kapuját. Rongyosan, éhesen, piszkosan 2-3 hónapi távollét után Reginald jelentkezett bebocsájtást kérve. Ausztriáig jutott el. Onnan visszafordult, jobbnak látta megvárni a háború végét Siklóson.

Valamennyi megkérdezett siklói határozottan emlékezett arra, hogy a foglyok egy része igen romantikus körülmények között szökött meg. Összekötötték lepedőiket és leereszkedtek a vár falán. Mattynál lépték át a Drávát. A jugoszláv partizánok Törökországon át juttatták el őket Angliába.

A megmenekültek közül többen visszajöttek Siklóra a háború után. Bejárták az ismert helyeket, felkeresték ismerőseiket.

A lengyel hadifoglyok emlékét a siklói vár falán tábla hirdeti:

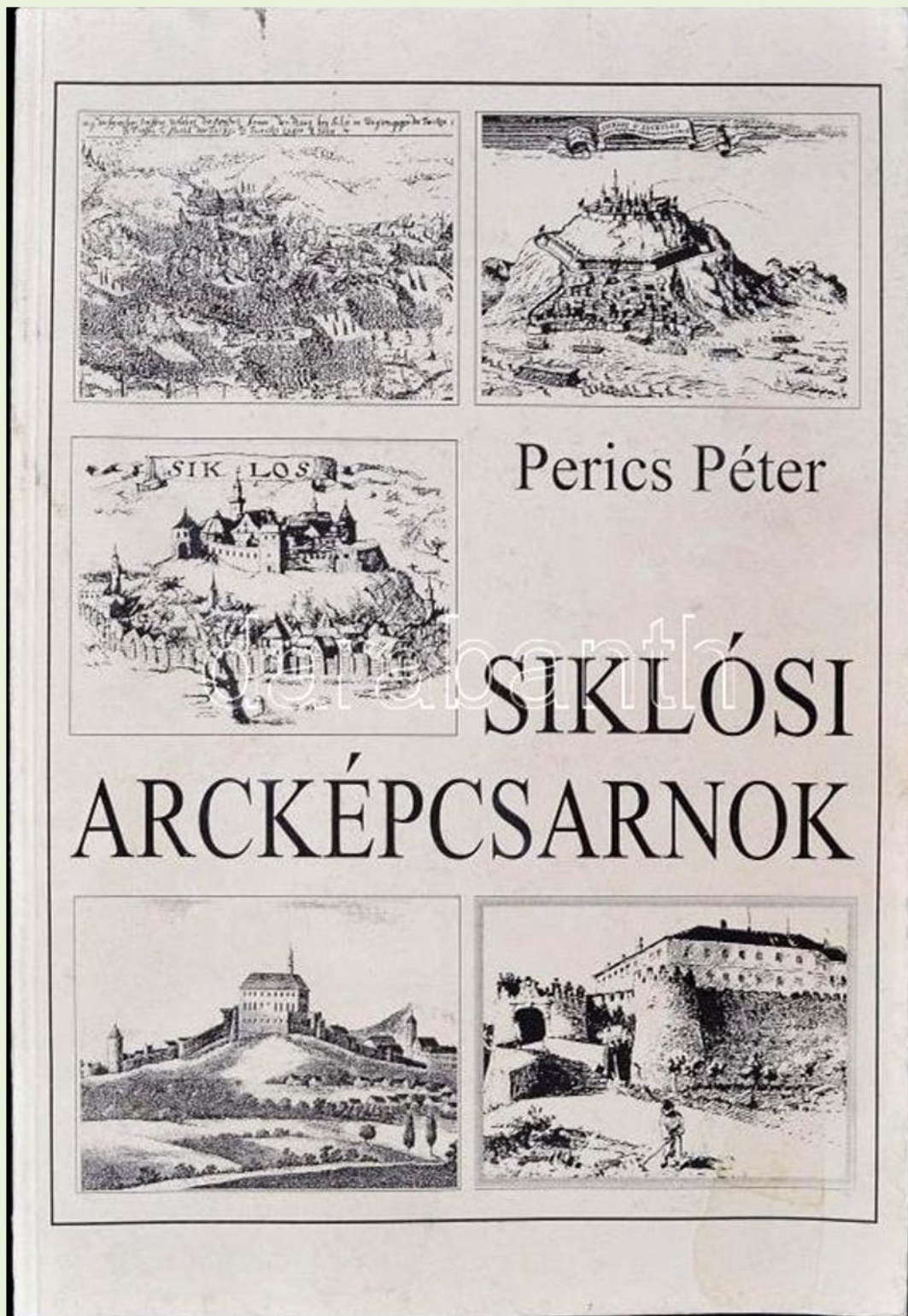
1979.

„Ebben a várban a második világháború idején internálótábor volt, ahol lengyel tisztek és katonák tartózkodtak.”

Perics Péter

Kedély ösztöndíj

6.39. Perics Péter megjelent két írása a Dunántúli Naplóban 1992-ből és 1994-ből

6.40. A 2000-ben megjelent könyvének borítólapja

Siklós arcképcsarnoka

Hat évszázad hírességei egy kötetben

Sok híresség élt – vagy legalább megfordult – Siklós falai közt. Nekik állított emléket most megjelent könyvvel Perics Péter helytörténész (képünkön), a Siklósi Vár- és Múzeumbaráti Egyesület hajdani alapító, jelenlegi tiszteletbeli elnöke, nyugalmazott iskolaigazgató.

Siklós arcképcsarnoka több, mint 600 évet ölel fel a történelemből. Az ötven közül az első „arckép” a várat építő Soklyossy családe a XIII. századból.

A nevezetes siklósi születésű emberek szerepelnek a könyvben, azok a hírességek, akik valaha is jártak, éltek a városban, a várban, illetve azok, akik tettek valamit Siklósért – mondja a szerző, aki régóta dédelgetett tervét valósította meg a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma, Siklós Önkormányzata, a Siklós Városi Művelődési Központ és Siklósi Vár- és Múzeumbaráti Egyesület anyagi támogatásával.

Csak néhány példa a természetesen képekkel gazdagon illusztrált mintegy 120 oldalas „arcképcsarnok” országosan történelmi hírv portréalanyai közül:

Zsigmond király, a Gara család tagjai, Mátyás király fia, Corvin János, a Perényiek és Kanizsai Dorottya, Sztárai Mihály prédikátor, a két Zrínyi Miklós, Batthyány Kázmér baranyai főispán, 1848-as kormánybiztos, 1849-es magyar külügyminiszter. Tánacsics Mihály személye, akit ebben a kerületben választottak 1848-ban májusában országgyűlési képviselővé, Jókai Mór, aki a kiegyezés idején volt Siklós országgyűlési képviselője. Századunkban munkálkodott Siklóson Gerencsér Sebestyén nemzetközi hírv fazekasmester. A legutóbbi korból való híresség a siklósi születésű Súlyom-Nagy Sándor, a Budapesti Állami Operaház magánénekese, a Bayreuthi Ünnepi Játékok állandó vendégművésze, aki a jövőhöz kapcsolódó folytonosságot is jelképezi az arcképcsarnokban egyedüli ma élő személyként a portréalanyok között.

D. I.

6.41. Újságcikk 2001-ből, mely a Siklósi Arcképcsarnok című könyve megjelenése után íródott

6.42. Az Arany- és a Gyémántoklevele

*A Siklói Vár- és Múzeumbaráti Kör elnöksége, élve tagságának egyetértésével
és reá ruházott bizalmával, Egyesületünk 45 éves fennállásának jubileumán,*

ezen posztumusz

E M L É K L A P

adományozásával ismerjük el

Perics Péter

örökös tiszteletbeli elnök

*Körünkhöz fűződött és sok éven át tartott hűségét és
áldozatkészségét. Hálásan gondolunk a mindenkor
együttműködő, céljaink maradéktalan
megvalósításáért fáradozó, szolgálatára.*

Siklós, 2006. december 13.

Benedekné Kovács Zsuzsanna
titkár

Dr. Simor Ferenc
elnök

Tóthné Botz Györgyi
alelnök

6.43. A Vár-és Múzeumbaráti Egyesület örökös tiszteletbeli tagjává választotta 2006-ban

6.44. A Siklói Vár és Múzeumbaráti Kör, Perics Péter részére a K-03/2022 (V. 21.) számú közgyűlési határozat szerint, a posztumusz ÖRÖKSÉG DÍJAT adományozta

7. Táblázatok, ábrák jegyzéke

7.1. Táblázatok jegyzéke

1. táblázat – A polgári iskolák száma és a tanulói létszám	9.
2. táblázat – A tanító és a tanítónőképzők száma 1867-ben	11.
3. táblázat – A polgári iskolai Tanulmányi Értesítőben használt érdemjegyek	13-14.
4. táblázat – Polgári iskolai tantárgyak	14.
5. táblázat – A kapott díjkezdvezmények fokozatai	15.
6. táblázat – A nagykőrösi Tanulmányi Értesítőben használt érdemjegyek	19.
7. táblázat – A líceumi időszak tantárgyai	19-20.
8. táblázat – Az 1942-44 közötti időszak tantárgyai	20.
9. táblázat – A tanítóképesítő vizsgálat tárgyai	26.
10. táblázat – Az osztályvizsgálatok tárgyai	26-27.

7.2. Ábrák jegyzéke

51. ábra - Szülei esküvői képe	4.
52. ábra - A szülői ház	5.
53. ábra - A Perics család 1934-ben: id. Perics Péter, Perics Aranka, ifj. Perics Péter, Perics Péterné (született Bálint Mária)	5.
54. ábra - Perics Aranka és Péter	5.
55. ábra - Finna Györgyné, Finna Piroska és Finna György	6.
56. ábra – Családlátogatáson Abonyban:	6.
57. ábra - Perics Péter elemi iskolás korában	12.
58. ábra - A polgári iskolás években	13.
59. ábra - Unokatestvérével, Bálint Pállal, aki osztálytársa volt a polgáriban	13.
60. ábra - A polgári iskola 1938/39-es tanévben végzett fiú növendékei	16.
61. ábra – Csatornaépítésen	17.
62. ábra – Szilenciumon.	22.
63. ábra - A Márton Barna vezette énekkarban	23.
64. ábra - A képző labdarúgó csapatában	24.
65. ábra - A jó barát Kiss Józseffel	25.
66. ábra - A gyakorlókertben a körösi prepák között	25.
67. ábra - A leventemozgalomban	27.
68. ábra - Végzős képzősként	28.
69. ábra - Ballagás a képzőben	28.
70. ábra - A nagykőrösi prepák találkozáján 2000-ben, melyre édesanyám is elkísérte	28.
71. ábra - Az Ormánsági Napokra készülve	37.
72. ábra – A Vajszlói Ormánsági Napon a piskói elemi iskolások	37.
73. ábra - A volt piskói iskola és tanítói lakás mai képe, a jobb szélen hátul az udvarban az 1950-ben átadott új iskola	38.
74. ábra – A 17 éves Matyi Irén	39.
75. ábra - Táborozás Tihany-Aszfőn	42.

76. ábra - A harkányi táborban	42.
77. ábra – Úttörővezetők a hálazászló ⁸⁹ felvitelén Budapesten	42.
78. ábra - Vajszlói diákok között	43.
79. ábra - A vajszlói tantestületben	47.
80. ábra - Tablóképek a vajszlói évekből	47-48.
81. ábra - A vajszlói ház a római katolikus templom mellett, melyben Varga Gyuláékkal laktak.	49.
32. ábra - - Szüleim a vajszlói években	49.
82. ábra - Osztálytalálkozó a volt vajszlói tanítványokkal 1999-ben	49.
83. ábra - A sellyei hölgy kollégákkal	51.
84. ábra - Sellyei gyerekekkel	52.
85. ábra - Megérkeztem szüleim örömére	53.
86. ábra - Sellyei pillanatképek a családról	54.
87. ábra - 1964 novemberében a bíróság és a rendőrség között álló szolgálati lakásba költözött Siklóson a Perics család.	54.
88. ábra - Képek a pedagógus kirándulásokról.	60.
89. ábra - Május elsejei felvonuláson a még 2. számú iskolások	66.
90. ábra - Vetélkedő az iskolában	66.
91. ábra - Tanévzáró ünnepélyek az iskolában	67.
92. ábra - Kollégákkal a gyúdi templom lépcsőjén	67.
93. ábra - S kezdődött a varázslat, hátha meglesz az a táborhely, volt, aki elemlámpával, volt, aki varázspálcával, volt, aki akrobata mutaványokkal... kereste, hátha rálel arra a fránya táborhelyre	68.
94. ábra - Testvérkapcsolati találkozók – A diákok vetélkedése mellett a felnőttek is részesei voltak a közös játéknak, e találkozók vendéglátással zárultak.	68.
95. ábra – Mikes György és Dr Mikes Alfréd emléktáblájának avatása	71.
96. ábra – Az elhanyagolt Batthyány Kázmér sír a párizsi montmartre-i temetőben	72.
97. ábra - 1983-ban a Kaposváron rendezett XI. Országos Honismereti Akadémián.	73.
98. ábra - 1992-ben a Honismereti Akadémia Pécsen volt, ellátogattak Siklóra. Koszorúzás Batthyány sírjánál.	73.
99. ábra - Szüleim sírja a siklósi temetőben	75.

⁸⁹ A hálazászló-mozgalom az úttörők számára szervezett akció. 1955-ben a felszabadulás 10. évfordulójára az őrsök hálazászlót készítettek, melyet egy nagy zászlóvá varrtak össze. A zászlót Budapestre vitték az úttörővezetők az I. Országos Úttörő találkozóra az úttörő küldöttel.

8. Irodalomjegyzék

Könyvek

1. Az állami oktatás helyzete és fejlesztésének feladatai. Válogatott dokumentumok gyűjteménye. (1973) Tankönyvkiadó, Budapest
2. Az érték közvetítő és képességfejlesztő pedagógia iskolái. (2002) Szerkesztő: Kiss Éva, Veszprémi Egyetem ÉKP Országos Központja, Pápa
3. BÁBOSIK István – MEZEI Gyula (1994): Neveléstan. Telosz Kiadó, Budapest,.
4. BALLÉR Endre (1996): Tantervelméletek Magyarországon. Országos Közoktatási Intézet, Budapest
5. Bevezetés a pedagógiai kutatás módszereibe. (1996) (szerkesztette: Falus Iván) Keraban Könyvkiadó, Budapest
6. Dr. FEHÉR Erzsébet (1997): Az oktatás és nevelés története. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest
7. Dr. SIMON Gyula (1979): A polgári iskola és a polgári iskolai tanárképzés története. Tankönyvkiadó, Budapest
8. EÖTVÖS József (1976): Kultúra és nevelés. Magyar Helikon, Budapest
9. JÓBORU Magda (1972): A köznevelés a Horthy- korszakban. Kossuth Tankönyvkiadó, Budapest
10. KELEMEN Elemér – SETÉNYI János (1994): Az oktatási törvénykezés változásai – Hazai és nemzetközi áttekintés - Fővárosi Pedagógiai Intézet, Budapest
11. KÉRI Katalin (2001): Bevezetés a neveléstörténeti kutatások módszertanába. Műszaki Könyvkiadó, Budapest
12. MÉSZÁROS István – NÉMETH András – PUKÁNSZKY Béla (2005): Bevezetés a pedagógia és az iskoláztatás történetébe. Osiris Kiadó, Budapest
13. Tanterv az általános iskolák számára. (1950) A vallás- és közokt. Min. 1220-10/1950 VVKM. Sz. rendeletével. Tankönyvkiadó, Budapest
14. Van, hogy álmainkba a régi iskola visszatér. A Batthyány Kázmér Általános iskola Jubileumi könyve 1971 – 2006 (szerkesztette: Ferencz Jenőné) Gitta Nyomda, Siklós, 2006.

Folyóiratcikkek

1. DOBOS László: Az egykori polgári iskola szerepe iskolarendszerünkben. Pedagógiai Szemle 1970. 12. szám
2. KNAUSZ Imre: Az általános iskola létrehozása 1945-1948. Pedagógiai Szemle 1990. 1. szám

Kézirat

PÁPAY Jenő: Sellye 1944. december 04. – 1969. december 04. - Így láttam

Egyéb források:

Perics Péter dokumentumai

- Születési anyakönyvi kivonat; Házassági anyakönyvi kivonat
- Polgári iskolai Tanulmányi Értesítő
- Polgári iskolai fogadalom – 10 éves találkozó szervezésére
- A nagykőrösi Tanulmányi Értesítő
- A nagykőrösi Diákigazolvány
- Népiskolai tanítói oklevél
- A Piskói Református Egyház Lelkipásztori Hivatalának jegyzőkönyvei
- Kántortanítói díjlevél
- Személyi lap
- Igazolások
 - Igazoló bizottságtól
 - Tanfolyamokról
 - Vizsgákról
- Katonai szolgálat alóli mentesítés levele
- Iskolalátogatási jegyzőkönyv
- Jelentések
- Kultúrbizottság megalakításáról
- Úttörők nyári munkájáról
- Fizetési besorolások
- Badi Péter levele
- Perics Péter levele
- Tanulmányi könyv: Marxista Esti Egyetem
- Leckekönyv: Pécsi Tudományegyetem Állam-és Jogtudományi Kar; Pécsi Állami Pedagógiai Főiskola
- Oklevél - Pécsi Állami Pedagógiai Főiskola magyar-történelem szakképesítés
- Nemzeti Emlékezet Program – névadó tabló
- Sellyei Járási Tanács VB. tanulmányi felügyelőjének jegyzőkönyve
- Emléklapok, oklevelek, díszoklevelek
- Abonyi Újság 1994. március 01-ei szám
- Dunántúli Napló 1996. december 23-ai száma – Házassági szerződések...
- Dunántúli Napló 1999. március 18-ai száma - Aki beleszeretett Siklósba
- Új Dunántúli Napló 1999. november 02-ai száma

- Új Dunántúli Napló 1994. május 12-ei száma – Menekültek, hadifoglyok a siklósi várban
- Új Dunántúli Napló 2001. június 8-ai száma – Siklós arcképcsarnoka
- Siklós és Vidéke 1996. október 8. IX. évfolyam 11. szám – Batthyány hamvait hazahozatta
- Fényképek

Internetes források

1. Régi vajszlói képek:
https://ormansagihistoria.blog.hu/2017/09/19/vajszloi_kepek_koztuk_talan_olyan_is_akad_amit_talan_meg_te_sem_lattal#gallery-1505848820_2 (letöltés: 2024. 02.06.)
2. Régi vajszlói képek: https://www.facebook.com/vajszloi.historia/photos?locale=hu_HU (letöltés: 2024. 02.06.)
3. <https://varbaratok.hu/orokseg-dij>